

ОДБРАНА

АРСЕНАЛ 30

Вежба студената Војне академије

ДИПЛОМАЦ 2009

Интервју

Интервју

Илија Пилиповић,
помоћник министра одбране
за материјалне ресурсе

У интересу државе

Министарство одбране Републике Србије
Дирекција за промену каријере „PRISMA“
ПРОГРАМ PRISMA

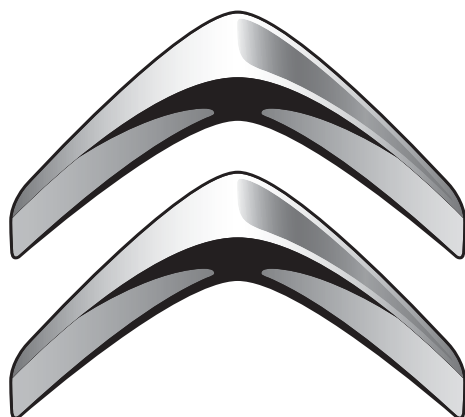
**ЗАТО
ШТО ЈЕ
БУДУЋНОСТ
ВАЖНА**

Дирекција за промену каријере „PRISMA“
Немањина 15 11000 Београд
е-mail: direkcija@prisma.mod.gov.rs

1. Регионални центар за промену каријере у Београду
Централни дом Војске - Браће Југовића 19 11000 Београд
011/2201-524 • 011/3201-958 • 011/3201-850
042/830-32-90 • 042/830-32-88 • 042/830-32-99
е-mail: rcp.bg@prisma.mod.gov.rs

2. Регионални центар за промену каријере у Новом Саду
Браће Јовановића 4 (3. спрат) 21000 Нови Сад
021/528-440 • 021/4835-193 • 043/1223-513 • 043/7188-438
е-mail: rcp.nsl@prisma.mod.gov.rs

3. Регионални центар за промену каријере у Нишу
Клуб Војске - Синђелића трг 65 (3. сп.) 18000 Ниш
018/509-337 • 018/509-316 • 018/509-367 • 043/1770-374
043/1770-378 • 043/1770-379
е-mail: rcp.nil@prisma.mod.gov.rs

CITROËN

CITROËN SE PONOVO RAĐA...

CRÉATIVE TECHNOLOGIE

VITRO GROUP, OVLAŠĆENI UVOZNIK I DISTRIBUTER ZA SRBIJU, RADNIČKA 22, ADA, BEOGRAD, 011/35 38 555
BEOGRAD - Karađorđeva 69, 011/20 22 300; **NIŠ** - 09. brigade 59, 018/20 22 08; **JAGODINA** - Slovenski put bb, 035/25 25 97

TENAX MOTORS - Katanićeva 18, Beograd, 011/2436 402; **ASTOR AUTO** - Vladimira Popovića 48, Novi Beograd, 011/260 1515; **BEL CAR** - Bulevar
Vojvode Stepe bb, Novi Sad, 021/679 1004; **AUTOSTIL-M** - Arsenija Čarnojevića 16, Subotica, 024/571 111; **AUTO AS** - Jovana Mikića 42, Bačka
Topola, 024/715 414; **A&C GROUP** - Prislonica bb, Čačak, 032/485 401; **OFFICE CENTAR** - Koste Racina 1, Podgorica, Crna Gora, 081/627 780;
COMPANY D.A.J.M.I. - Sava Ilića 6, Igalo, Crna Gora, 082/88 678 148; **DELFIN LTD** - Zona industriale p.n. Veternik, Priština, Kosovo, 038/550 556

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традиције „Ратника“, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Драгана Марковић (специјални прилози)
Мира Шведић (арсенал)

РЕДАКЦИЈА:

Душан Глишић (фелтон, историја и традиције),
мр Снежана Ђокић (свет),
Бранко Копуновић (друштво),
Александар Петровић, поручник,
Владимир Почуч, мајор (одбрана)

Стални сарадници

Станислав Арсић, Себастиан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић,
Милосав Ц. Ђорђевић, Александар Лијаковић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Милодиновић,
Предраг Милићевић, Миљан Милкић,
Крман Милошевић, др Милан Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Поподић, Влада Ристић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Даримир Банда (фоторепортер)

Језички редактори

Мира Поподић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241- 257; 23-808
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beotel.rs
redakcija@odbrana.mod.gov.rs

Internet

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,
Македонска 29

ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

Снимак Радован ПОПОВИЋ

САДРЖАЈ

У ФОКУСУ

Сусрет министра одбране Драгана Шутановца
и потпредседника САД Џозефа Бајдена

ПОДРШКА ЕВРОПскоЈ ИНТЕГРАЦИЈИ СРБИЈЕ

6

Вежба студената Војне академије „Дипломац 2009“

ФАКТОР РЕГИОНАЛНЕ СТАБИЛНОСТИ 8

ИНТЕРВЈУ

Илија Пилиповић, помоћник министра одбране
за материјалне ресурсе

У ИНТЕРЕСУ ДРЖАВЕ

12

ПОВОДИ

Јубилеј фабрике Милан Благојевић – Наменска

ИЗВОЗНА ОРИЈЕНТАЦИЈА ОДБРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ

15

ИНТЕРВЈУ

Стеван Никчевић, генерални директор Југоимпорт – СДПР

ГОДИНА ВЕЛИКОГ УГОВОРА

16

Министар Шутановац и генерал Милетић
у Центру за обуку у Пожаревцу

ВОЈСКА ЗА ПОШТОВАЊЕ

20

ПОЛИГОН

Тиса 2009

ОДГОВОР НА ОПАСНОСТ

22

Per aspera

КРАТКИ ДОМЕТ

25

САРАДЊА

Уочи Треће конференције начелника генералштабова балканских земаља

ПЛАТФОРМА ПОВЕРЕЊА

26

ЗДРАВСТВО

ВМА СЕРТИФИКОВАЛА НОВЕ СТАНДАРДЕ КВАЛИТЕТА

27

Полазници 52. класе Школе националне одбране у Белгији

СТИЦАЊЕ НОВОГ ИСКУСТВА

28

Студенти Војне академије у Италији

ПОГЛЕД СА ДРУГЕ СТРАНЕ

30

ДРУШТВО

Цивилно служење војног рока у Привредном друштву „Универзијада“

ИНИЦИЈАТИВА ДВОСТРУКЕ КОРИСТИ

32

Брига о породицама погинулих припадника 250. ракетне бригаде ПВО

ЗАПИС У СРЦУ

36

ФЕЉТОН

Свет шифара (3)

ТАЈНА ЦРНИХ КАБИНЕТА

42

СПОРТ

ЛЕТЊА СПОРТСКА ПРВЕНСТВА

48

Партнер

Не тако давно, основна обележја стања у одбрамбеној индустрији Србије била су: разрушени погони после бомбардовања Србије 1999. године, застарела технологија, пад производње, неликвидност, штрајкови, отпуштање радника и сећање на златно доба седамдесетих и осамдесетих година прошлог века, када су та предузећа остваривала рекордан девизни прилив и у великој мери била генератор научног и технолошког развоја земље.

Године кризе у тој индустријској грани, сада се то дефинитивно може закључити, јесу прошлост. Реструктурисањем предузећа, прилагођавањем захтевима купаца и новом филозофија наступа на тржишту отворене су нове перспективе, чији конкретан израз јесте чињеница да је прошла пословна година била најбоља у последње готово две деценије. Врло значајну улогу у том процесу имало је, наравно, Јавно предузеће Југоимпорт – СДПР, као покретач српске одбрамбене индустрије и систем интегратор развоја и производње сложених борбених система. Да је Југоимпорт најзначајнији актер у промету наоружања и војне опреме у Србији говори и податак Привредне коморе да је у првом кварталу ове године то предузеће било највећи извозник у Србији.

Ни подршка државе није изостала. Напротив. Велики напори уложени су да та предузећа коначно стану на „зелену грану“ и да се створи повољан привредни амбијент за њихов рад. У тој области најзначајнији је допринос Министарства одбране, које је на располагање ставило све расположиве научне, развојне и ремонтне капацитете и спремно је да финансијски подржи сваки пројекат који се покљала са захтевима и потребама Војске Србије као основног корисника производа и услуга предузећа одбрамбене индустрије.

Тај партнерски однос произвођача, научних и развојних институција, корисника и извозника морао је да да добар резултат. Плодови те сарадње се најбоље ће видети на предстојећем међународном сајму наоружања и војне опреме Партнер 2009, који се по четврти пут одржава под покровитељством Министарства одбране.

То је, може се слободно рећи, ове године централни догађај у области наоружања и војне опреме у Србији али и у региону Југоисточне Европе. Поред, малтене, свих домаћих фирми које послују у тој области, на сајму наступају и бројни страни излагачи које заједно представљамо у Арсеналу, специјалном прилогу Одбране, који смо у целости посветили овогодишњем сајму наоружања. И не само то, Партнер ће још једном бити незаобилазно место за привреднике и стручњаке који желе да остваре активну улогу у производњи и промету наоружања и војне опреме на овим просторима.

Прилику да се још једном представе стручној и широј јавности имаће и установе Министарства одбране и Војске Србије, у првом реду Војнотехнички институт, Технички опитни центар и ремонтни заводи, али и Војна академија, Војномедицинска академија, Војногеографски институт, Војни музеј, Музеј ваздухопловства, Војноиздавачки завод, Војнофилмски центар „Застава филм“ и Новински центар „Одбрана“.

Не пропустите ни ви ову могућност да на једном месту сагледате достигнућа домаће и стране одбрамбене индустрије. Нова је тек за две године.

Очекујемо вас, наравно, и на штанду „Одбране“ са новим издањима и богатом понудом војних сувенира.

у фокусу

Снимко Ј. МАРЈАНОВ

Подршка европској интеграцији Србије

Министар одбране Драган Шутановац и потпредседник САД Џозеф Бајден сагласили су се да Војска Србије, у сарадњи са САД и њеним савезницима, може представљати кључни фактор стабилности на Балкану и разговарали о значају њеног будућег ангажовања у одржавању глобалног мира у свету. Иако постоје неслагања о одређеним питањима између две земље, неопходно је успоставити боље односе и квалитетнију војноекономску сарадњу, пре свега уласком у заједничке пројекте образовања, обуке, тренинга, програма за модернизацију војске и унапређења одличне сарадње, коју Војска Србије већ има са Националном гардом Охаја.

Сремност САД за отпочињање нове ере у односима са Србијом и став да признавање Косова неће бити услов за даљи развој америчко-српских односа, али ни за европску интеграцију Србије, главне су поруке америчког потпредседника Џозефа Бајдена, који је 20. маја боравио у посети Србији у оквиру балканске турнеје, током које је посетио Сарајево, Београд и Косово.

Амерички потпредседник је током једнодневне посете, коју су пратиле опсежне мере безбедности и велико занимање медија, најпре у Палати Србија разговарао са председником Борисом Тодићем, затим у Влади са премијером Мирком Цветковићем и у Дому гарде на Топчидеру са министром одбране Драганом Шутановцем.

Министар Шутановац је предочио потпредседнику Бајдену докле се стигло са реформама система одбране, те даље планове и наше ставове о евроатлантским интеграцијама, односно глобалној борби против тероризма.

■ Јачање сарадње

У саопштењу Министарства одбране наводи се „да је потпредседник Бајден истакао да САД пружају подршку реализацији реформе система одбране ради достизања највиших стандарда“.

„Саговорници су се сагласили да Војска Србије, у сарадњи са САД и њеним савезницима, може представљати кључни фактор стабилности на Балкану и разговарали о значају њеног будућег ангажовања у одржавању глобалног мира у свету“, наводи се у саопштењу и истиче да „иако постоје неслагања по одређеним питањима између две земље, неопходно је успоставити боље односе и квалитетнију војноекономску сарадњу, пре свега преко заједничких пројеката образовања, обуке, тренинга, програма за модернизацију војске и унапређења одличне сарадње, коју Војска Србије већ има са Националном гардом Охајо“.

Министар Шутановац је захвалио потпредседнику САД Бајдену на средствима која америчка администрација издваја за школовање припадника Војске Србије, „уз сагласност да постоји обострани интерес за наставак контаката на највишем нивоу између представника Србије и САД“, каже се у саопштењу Министарства одбране.

Током разговора министра Шутановца и потпредседника Бајдена, коме је присуствовао и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић, било је речи о сарадњи Министарства одбране и Војске Србије са оружаним снагама САД, европском путу Србије и проширењу сарадње у оквиру Партнерства за мир, регионалној сарадњи на Балкану, глобалној безбедности и мировним мисијама.

У изјави после састанка министар Шутановац је оценио да је „посета потпредседника САД господина Бајдена Министарству одбране и Војсци Србије свакако израз великог поштовања према

Посета Високим Дечанима

Током боравка на Косову потпредседник САД Џозеф Бајден посетио је манастир Високи Дечани. У име игумана Теодосија, који није био присутан, високог госта примио је заменик игумана протосинђел Сава, са братијом манастира.

Протосинђел Сава предочио је Бајдену какав је живот у манастиру и ситуацију у којој живе Срби на Косову и Метохији. Посебно је указано на потребу заштите људских и имовинских права, очувана српске духовне и културне баштине и повратка расељених лица, наведено је у саопштењу из манастира Дечани.

Војсци Србије и свим реформским потезима које је Министарство одбране учинило у протеклом периоду“.

„Сложили смо се да је војно-војна сарадња једна од основних и најбољих сарадњи између две државе и да у будућности треба да радимо на јачању билатералне војне сарадње и јачању сарадње у оквиру Партнерства за мир“, истакао је Шутановац и додао да је потпредседник САД изразио жељу да сарадња са Војском Србије и убудуће буде на високом нивоу и да се исказе у још већем броју посета и заједничких вежби.

Током посете било је речи о регионалној стабилности, уз заједнички закључак да је Министарство одбране изградило добре односе са министарствима и војскама земаља у окружењу.

Потпредседник Бајден је позитивно оценио чињеницу да се велики број официра и кадета из земаља у окружењу школује на Војној академији у Србији, истичући то као једну од важних стратешких ствари у будућој сарадњи, јер се на тај начин људи боље упознају и везују чвршћим пријатељством.

Министар Шутановац је навео да је на састанку било речи и о глобалној безбедности и ономе што САД роде у свету, са жељом да обезбеде мир и стабилност. „Посебно смо истакли наше припреме и будуће ангажовање у мировној мисији у Чаду и том приликом је потпредседник САД исказао поштовање припадницима Војске Ср-

бије и медицинским тимовима који ће учествовати у тој мировној операцији“, рекао је Шутановац.

Министар одбране је нагласио да је потпредседник Бајден изразио снажну подршку настојањима Србије да се укључи у европске интеграције. „Он је при том потпуно одвојио питање Косова и Метохије од европског питања Србије, инсистирајући да Србија треба да иде у правцу интеграција као и цео западни Балкан“.

„Изражено је обострано задовољство сарадњом у оквиру Партнерства за мир, уз констатацију да та сарадња треба да се прошири. Господин Бајден је подршку сарадњи дао без икакве намере да врши притисак на доношење било које одлуке Србије везане за наше будуће интеграције“, изјавио је министар Шутановац после састанка са америчким потпредседником Бајденом.

Поруке

Потпредседник Џозеф Бајден највиши је амерички званичник који долази у Србију у последњих тридесет година. Његов долазак је најзначајнија дипломатска посета неког званичника Сједињених Америчких Држава још од јуна 1980. године, када је СФРЈ посетио тадашњи амерички председник Џими Картер.

Бајден је 47. потпредседник САД у администрацији Барака Обаме. Члан је Демократске странке и од 1973. до 2009. сенатор државе Делавер. Професор је права на више америчких универзитета.

У Београду је Бајден последњи пут био пре 16 година, као председник подбора за Европу америчког Сената.

Сада је дошао као представник администрације која тиме покушава да Балкан враћа на листу својих приоритета.

Бајден је током посете Београду истакао да „САД не очекују од Србије да призна независност Косова“, поручивши да став Београда о том питању неће бити препрека изградњи српско-америчких односа, нити услов за даље евроатлантске интеграције Србије, али да очекују конструктивни приступ Београда у процесу успостављања бољих услова за живот на Косову. Он је истовремено изразио снажну подршку евроатлантским интеграцијама наше земље.

„САД не очекују од Србије да призна независност Косова. То није предуслов за нашу подршку Србији да постане део ЕУ. САД ће наставити да инсистирају да Срби на Косову добију највећу могућу заштиту и очекују од Србије да на Косову сарађује са ЕУ и другим међународним факторима“, рекао је Бајден.

„Дошао сам у Србију са поруком да Сједињене Америчке Државе желе да унапреде сарадњу са Србијом, са регионом, и да помогнемо Србији да постане фактор стабилности у региону“, рекао је Бајден после разговора са председником Борисом Тадићем.

Председник Тадић је истакао да су се он и Бајден сложили да је сада прилика да се успостави потпуно нови ниво комуникације између две земље, али је истовремено нагласио да Србија никада неће признати независност Косова и да ће наставити да се за заштиту својих интереса бори мирним, демократским и правним средствима.

Потпредседник Бајден се састао и са премијером Србије Мирком Цветковићем, с којим је заједнички оценио да је неопходно даље интензивирање економске сарадње, повећање обима инвестиција и унапређење трговинске размене између САД и Србије. Након састанка, потпредседник САД положио је, у присуству премијера Цветковића и Ружице Ђинђић, венац на спомен-плочу убијеног премијера Србије Зорана Ђинђића.

На вечери, коју је у част високог госта приредио председник Тадић, били су представници државне власти, невладиног сектора и привредног и културног живота Србије. ■

Р. МУТАВЦИЋ

Фактор регио стабилности

Србија је апсолутно незаобилазни чинилац успостављања стабилности у југоисточној Европи. Наша геополитичка позиција је таква да подиже и ниво одговорности наше земље, наших оружаних снага и наше спољне политике – истакао је председник Србије Борис Тадић после вежбе на Пасуљанским ливадама и нагласио да ће Србија наставити да води независну и мирољубиву спољну политику

На интервидовском полигону Пасуљанске ливаде 26. маја изведена је вежба студената Војне академије „Дипломац 2009“, којој су присуствовали председник Србије Борис Тадић, министар одбране Драган Шутановац, начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић, најодговорније личности из система одбране, представници војнодипломатског кора, верских заједница и делегације војних академија Краљевине Холандије и Републике Египта.

После вежбе председник Тадић је изразио задовољство нивоом обучености студената за прве официрске дужности које ће ускоро примити. „Мислим да је ова вежба још једном показала висок потенцијал Војне академије, али и степен обучености и припремљености припадника Центра за мировне операције, укупни квалитет наших команди, спремност Војске Србије за извођење најтежих и најкомплекснијих операција“, рекао је председник Тадић.

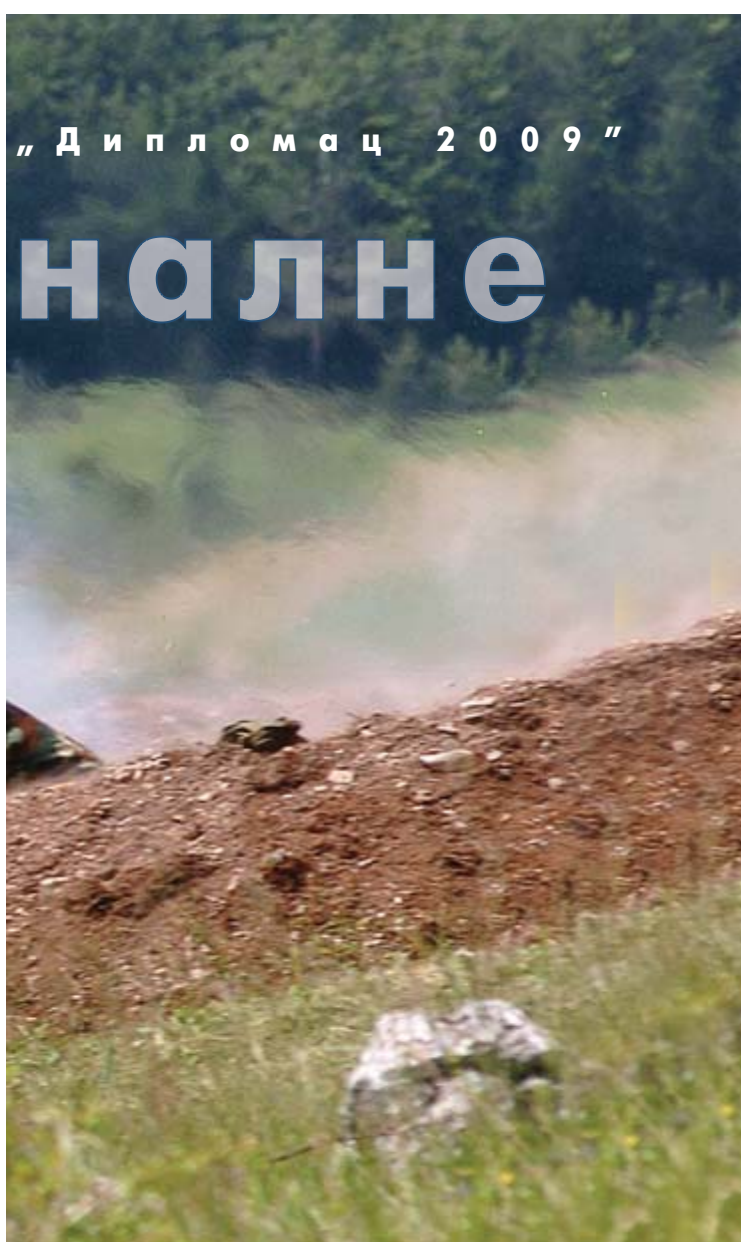
Мирољубива спољна политика

„Србија је апсолутно незаобилазни чинилац успостављања стабилности у југоисточној Европи. Наша геополитичка позиција је таква да подиже и ниво одговорности наше земље, наших оружаних снага и наше спољне политике“ – истакао је Тадић и нагласио да ће Србија наставити да води независну и мирољубиву спољну политику.

Председник Тадић је поновио да је стратешки циљ Србије чланство у Европској унији. „У домену безбедности ми смо чланица програма Партнерство за мир. Наша је намера да у оквиру тог програма

„ Д и п л о м а ц 2 0 0 9 ”

на л н е

ПУНА ПАЖЊА ОБУЦИ

Министар одбране Драган Шутановац истакао је да је вежба била веома сложена и компликована, нарочито са аспекта безбедности, јер је коришћена бојева муниција. И поред тога, рекао је министар, све је прошло у најбољем реду.

Шутановац је рекао да Министарство одбране и Војска Србије поклањају велику пажњу обуци, подсетивши да се данас, поред хиљаду ангажованих припадника на Пасуљанским ливадама, изводи и вежба Прве бригаде у Војводини, са петсто учесника. Вежбовним активностима и убудуће биће посвећена пуна пажња, рекао је Шутановац, како би се постигао виши ниво обучености и наставио процес професионализације.

СПРЕМНОСТ ЗА СВЕ МИСИЈЕ

Начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић изразио је уверење да ће Војска Србије са новом генерацијом потпоручника за неколико месеци добити знатно освежење у својим јединицама.

„Вежба је потврдила да су студенти завршне године Војне академије способни за извршавање задатака из свих мисија Војске Србије“, рекао је генерал Милетић и истакао да је то резултат заједничког ангажовања Генералштаба ВС, Војне академије и менаџмента Министарства одбране на стварању концепта новог официра.

ма даље радимо са нашим безбедносним партнерима, да развијемо програме, подижемо ниво обучености наших оружаних снага и читавог система безбедности. У том смислу веома су важни координација и садејство припадника Војске, полиције и свих обавештајних служби, јер укупан систем безбедности Србије јесте и гаранција стабилности читавог простора југоисточне Европе“.

Тадић је подсетио да је проглашење независности Косова био велики изазов за Србију. Он је подвукао да је доктрина политике Србије очување интегритета и целовитости државе. „Иако се сада налазимо на војној вежби, још једном ћу подсетити да је суштина одбране територијалног интегритета и суверенитета Србије, упркос свим искушењима са којима се суочавамо, вођење мирољубиве политике и упо-

треба искључиво дипломатских и правних средстава. Због тога и одлука Србије да се проблем решавања будућег статуса Косова и Метохије из домена политике и одбране премести на правни терен има далекосежни значај", истакао је председник Републике. Он је подвукао да је то допринос Србије мирном и дипломатском решавању сукоба где год они у свету били.

Председник Србије је указао да је светска економска криза претња светском миру и стабилности и и да је важно да све земље света, нарочито оне најразвијеније и најмоћније, воде мирољубиву политику.

Војска Србије важан је инструмент спољне политике земље, значајан ресурс њене економске обнове и важан научноистраживачки потенцијал, нагласио је Тадић и изразио задовољство због акредитације Војне академије у систем високог образовања Србије и великог занимања младих људи за упис у ту високошколску установу.

Тадић је рекао да ће економска криза успорити процес модернизације Војске, али је подсетио да је доста урађено на модернизацији Ваздухопловства и служби телекомуникације и информатике. У условима економске кризе, како је рекао, нагласак ће бити на обуци и школовању припадника Војске.

Демонстрација високе обучености

Председник Тадић је нагласио значај учешћа нашег санитетског тима, заједно са норвешким контингентом, у мировној мисији у Чаду, нагласивши да ће при том бити поштоване све демократске процедуре. Он је додао да Србија треба да буде спремна да брани мир и стабилност не само на својој територији, већ и ван својих граница где је то неопходно.

Председник Републике изразио је подршку реформским процесима које у Војсци Србије трају већ неколико година и поручио грађанима да се са реформама наставља. Он је изразио очекивање да ће се крајем 2010. и почетком 2011. године, са закашњењем због економске кризе, готово сигурно окончати професионализација Војске Србије.

Завршна вежба студената Војне академије на интервидовском полигону *Пасуљанске ливаде* објединила је већину садржаја тактичке

и ватрене обуке која се изучава на тој високошколској установи. Ове године тема вежбе била је „Механизовани батаљон ојачан тенковском четом у нападу са извршењем бојног гађања“. Као и претходних година, студенти четврте и пете године, уз помоћ млађих колега, али и наставника, показали су способност да извршавају сложене борбене радње и да командују, односно обављају остале дужности у тактичким јединицама – одељењу, воду, чети (батерији), батаљону, тј. дивизиону.

У вежби су учествовали авиони и хеликоптери Ваздухопловства и противваздухопловне одбране, који су приказали дејство извиђачке и ловачко-бомбардерске авијације. Вежба је почела управо налетом авиона Г4, да би неколико минута касније симулацију ловачке заштите приказао пар авиона МиГ 29.

Из хеликоптера *гама* приказано је дејство вођеним ракетама по оклопним борбеним возилима противника, док су по истим циљевима са земље дејствовали одељење *фагота* и одељење *маљутки*. Учинак на циљу био је према извештају осматрача – уништење.

Ватрену подршку напада пешадије приказао је вод минобацича. После коректуре и погодака у обележену просторију на брду Кр-

чор, уследило је дејство пешадијског вода наоружаног аутоматским пушкама, митраљезима, далекометним снајперским пушкама 12,7 милиметара и аутоматским бацачима граната.

Дејство тенковских и механизованих јединица уследило је након задимљавања бојишта. Тенкови М84 и борбена возила пешадије успешно су погађали циљеве на удаљености већој од 1.000 метара. Група за одржавање путева представила је инжењеријска дејства при наиласку на препреку.

Посматрачи вежбе могли су да виде и приказ извлачења рањеника и контроле територије, односно рад пункта Уједињених нација, који спада у елементе треће мисије Војске. Том приликом представљена је ситуација сукоба мировних снага са локалним становништвом.

На другој родној тачки представљена је делатност техничкоремонтних завода из Крагујевца и Чачка, док је на трећој приказан рад пољске болнице коју је поставило особље Војномедицинске академије.

Интенданци су се потрудили да и вежба не протекне без специјалитета спремљених у пољским и импровизованим кухињама и од намирница које се могу наћи у природи.

На вежби је учествовало укупно око 1.000 људи, студената завршних година Војне академије – смерова пешадије, оклопних и механизованих јединица, артиљерије, телекомуникација и информатике, интендантске, саобраћајне, техничке и службе логистике. Учествовали су такође и припадници Школе резервних официра пешадије, оклопних јединица, инжењерије и логистике, а из Војске Србије припадници Команде КоВ, Команде за обуку, Центра за мировне операције, Команде ВиПВО и припадници бригаде везе. Санитетску подршку организовала је Војномедицинска академија. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимили Радован ПОПОВИЋ и Јован МАРЈАНОВ

Снимио Горан СТАНКОВИЋ

**Илија Пилиповић,
помоћник министра
одбране
за материјалне
ресурсе**

Министарство одбране финансијски ће подржати сваку намеру фабрика наменске индустрије у Србији да унапреде технолошки процес, уколико се то поклапа са интересима и потребама Војске Србије, али и њихову извозну оријентацију, партнерске пројекте са осталим домаћим или иностраним фирмама. У случају да се захтеви наших корисника – Војске – покlope са интересима произвођача извозника, приступићемо синергији и финансија и капацитета у земљи.

У интересу државе

окровитељ Четвртог међународног сајма наоружања и војне опреме у Београду – *Партнер 2009* – јесте Министарство одбране. Систем одбране Републике Србије приказаће, том приликом, техничко-технолошке могућности домаћих ремонтних капацитета, техничких ремонтних завода *Чачак*, *Крагујевац* и Ваздухопловног завода *Мома Станојловић*. Такође ће на смотри презентовати истраживачке и развојне пројекте Војнотехничког института, највеће научноистраживачке установе у Србији у области одбране, Техничког опитног центра, институције која испитује и оцењује квалитет наоружања и војне опреме, првенствено за потребе наше војске.

На овогодишњем *Партнеру* учествоваће и Војномедицинска академија, Војна академија, али и бројне организацијске целине Министарства одбране и Војске Србије. Јавно предузеће *Југоимпорт – СДПР*, чији је оснивач Влада, интегрисаће на сајму наступ целокупне одбрамбене индустрије Србије. Сем тога, *Југоимпорт* ће изложити и производе које је самостално пројектовао и развијао.

Помоћника министра одбране Републике Србије за материјалне ресурсе Илију Пилиповића питали смо о перспективи *Партнера*, улози ремонтних завода Србије у систему одбране, али и могућностима да наша одбрамбена индустрија реализује пројекте Војнотехничког института, односно да се савремено наоружање и војна опрема за Војску Србије купују првенствено од домаћих произвођача, о чему је прошле године Влада донела уредбу.

■ *Сајам, заправо, јесте место за промоцију најпре производа одбрамбене индустрије, али и прилика да се сусретну корисници, сви они који се баве науком, развојем, производњом и прометом наоружања и војне опреме. Које је, у том смислу, место Партнера?*

– Сваки покровитељ, организатор, али и суорганизатор неког сајма теже да манифестација коју су осмислили постане што значајнија, односно препознатљива на мали сличних. Крајњи корисници производа одбрамбене индустрије, пре свега Министарство одбране и Министарство унутрашњих послова, сувише су мали купци да би стално привлачили глобалне лидере, који би се само због тога појавили на нашој манифестацији. Међутим, одбрамбена индустрија Србије постоје све озбиљнији технолошки партнер и сама по себи заслужује пажњу.

Кретања која смо последњих година препознали – да се занимање за производе наше наменске повећава – треба одржати и унапредити, јер свако мора да одмери своје интересе у будућности. Ор-

ганизатор, можда, повезујући сличне манифестације у региону, могао би препустити да се свака друга смотра одржи у некој од земаља југоистичне Европе, обезбеђујући домаћој индустрији повољнији третман. Такве ротације омогућиле би да се сваке четврте године у Београду организује врло ефектан и запажен сајам наоружања и војне опреме. Била би то прилика да се домаћа одбрамбена индустрија прикаже у *правом светлу* регионалним корисницима, великим светским излагачима, који би у српску престоницу долазили и због наших производа, али и због осталих из региона. На тај начин имали бисмо и бољи преглед понуде на светском тржишту.

■ *Прошле године, Министарство одбране окончало је трансформацију два од три ремонтна завода – у Чачку и Ваздухопловног завода Мома Станојловић у Батајници – јер нису одговарали потребама система одбране. Они су данас у саставу Управе за одбрамбене технологије Министарства. Каква ће, убудуће, бити њихова улога?*

– У свету се, генерално, мењају циљ и филозофија логистике. Има чак примера да се ређе користи и термин логистика. У савременим система одбране тежи се трансформацији логистичких и функција подршке у оперативно-логистичке јединице и набавку. Захтев који се, у том смислу, поставља пред наше заводе, јесте да максимално скрате време ремонта техничких средстава – и оних која им се упуте у заводе и оних која се ремонтују у јединицама. Само шест месеци после трансформације Ремонтног завода Чачак имамо ситуацију да је, просечно, око десет одсто његових припадника ангажовано на терену. Пошто више нема стајаће војске, неће бити ни стајаће логистике.

Последњих шест месеци приступили смо свеобухватној анализи стања и планирали бројне промене у тој области. Јединице и заводи, најпре, треба да имају одговарајућу ремонтну инфраструктуру и да модернизују технолошке поступке – нема потребе планирати генерални ремонт техничких капацитета, већ ремонт на основу затеченог стања. Оспособљен кадар, такође, ваља ангажовати у техничкој служби, а не за административне и чуворске послове. Томе треба додати и куповину савремене ремонтне опреме, резервних делова, који су пописани и маркирани новим техничким решењима, попут радио-фреквентне идентификације.

Дакле, предстоји озбиљна реформа, уз додатна улагања, како би се скратило време реаговања завода у односу на потребе наших јединица, али и потребе партнера у иностранству. Познато је, наиме, да су наша средства и опрема чијом технологијом ремонта владамо, широко распрострањена у свету.

■ *Када је планирано увођење поменутих новина?*

– Не можемо говорити о времену када ће се завршити реформа. Трансформација представља процес који траје. Ниједно министарство одбране у свету нити војска нису завршили, нити ће окончати процесе унапређења. Несумњиво ће се и тај сегмент рада интегрисати дугорочним плановима.

■ *Предстоји и трансформација Техничког ремонтног завода Крагујевац...*

– Она је већ започела. Оспособљен је кадар који ради на убојним средствима, модернизована лабораторијска опрема. Недавно смо имплементирали и софтверски пакет за стално праћење стања убојних средстава. Прошле године припадници Завода у Крагујевцу уништили су око 5.000 тона убојних средстава и тиме додатно растеретили наша складишта неперспективне муниције. Планирамо и да уравнотежимо стање наше муниције. Тада ће се капацитети Ремонтног завода Крагујевац моћи користити и за потребе земаља у региону – Црне Горе, Босне и Херцеговине, али и Аустрије, јер су оне за то већ исказале занимање. У будућности Партнер 2009 биће добра прилика за афирмацију Завода као регионалног центра.

■ *За целовите промене у тој области неопходна су и одговарајућа финансијска средства. Има ли Министарство одбране довољно новца?*

– Наравно. Ремонт је задатак који се унапред планира. На основу захтева Војске Србије, благовремено су издвојена потребна новчана средства за ремонт наоружања и војне опреме Копнене војске и ВиПВО у 2009. години. Ребалансима буџета ремонт није угрожен. Најскупле је неисправно средство, ван строја и на које не можете рачунати. Исто се односи и на ремонт и демилитаризацију убојних средстава у Крагујевцу.

■ *Хоће ли се актуелна финансијска криза одразити на планове Војнотехничког института, њихове развојне и истраживачке пројекте, али и на темпо модернизације и опремања Војске?*

– Због тренутне економске ситуације у свету, финансијска криза дотиче и Министарство одбране – смањена су додељена буџетска средства, која се пре свега одражавају на опремање. Зато је неопходно, у првим моментима кризе, издвајати више новца за науку и развој. Препознали смо да се, само тако, новчана средства могу вишеструко вратити систему одбране. На пример, то се односи на додатна улагања у Војнотехнички институт, односно његове пројекте, који су ове године четири пута виша од претходне. Таква политика, због системског приступа развоју, даје резултате. После више година, имамо низ завршених пројеката Института. Они ће бити приказани на Партнеру 2009.

Захтев који се поставља пред наше ремонтне заводе јесте да максимално скрате време ремонта техничких средстава која им се упуте из оперативних јединица. На тај начин, они директно подржавају и утичу на способност оперативних јединица, јер их растеређују таквих задатака, што је у надлежности Управе за одбрамбене технологије.

Очекујемо да ће се место и улога Војнотехничког института вратити на ниво који је имао у време СФРЈ. Кључну реч у технолошко-економским и претходним анализама потреба, које исказује српска војска, даће Управа за одбрамбене технологије и Институт. Они ће процењивати технолошке и техничке могућности за развој домаћих средстава наоружања и војне опреме или се опредељивати за кооперацију са иностраним партнерима или куповину на светском тржишту.

Због тренутне економске ситуације у свету, финансијска криза дотиче и Министарство одбране – смањена су додељена буџетских средстава. Зато је неопходно, у првим моментима кризе, издвајати више новца за науку и развој. Препознали смо да се, само тако, новчана средства могу вишеструко вратити систему одбране. Таква политика, због системског приступа развоју, даје резултате. После више година, коначно, имамо завршене поједине пројекте Војнотехничког института.

После усвојања *Закона о одбрани и Војсци*, један од доктринарних докумената представља и дугорочни план развоја нашег система одбране. У оквиру њега постоји и дугорочни план опремања Војске Србије. Сектор за материјалне ресурсе, на основу тога, моћи ће благовремено да пројектује научноистраживачку делатност, коју, пре свега, реализује Војнотехнички институт, али и остале домаће научноистраживачке и развојне установе. На тај начин лакше се могу пројектовати и планирати и производни капацитети.

Неколико месеци уназад, надлежни у Министарству одбране раде измене *Правилника о опремању Војске наоружањем и војном опремом*, који је стар више од петнаест година. Очекујемо да ће се место и улога Војнотехничког института вратити на ниво који је имао у време СФРЈ. Природно је да крајњи корисник одреди која су му средства неопходна, према одређеним тактичким захтевима, али не и на који начин ће се опремити. Кључну реч у технолошко-економским анализама потреба даваће Управа за одбрамбене технологије и Институт. Они ће процењивати технолошке и техничке могућности развоја, модификацију и производњу домаћих средстава наоружања и војне опреме или се опредељивати за кооперацију са иностраним партнерима или куповину на светском тржишту.

■ *Који ће развојни и истраживачки пројекти у наредном периоду имати приоритет?*

– То ће зависити од дугорочног плана опремања Војске Србије. Јасно је да традицију дугу сто година у конструисању авиона не смемо запоставити – због кадра, опреме и инфраструктуре, која је јединствена у Европи, кретања у свету, али и потреба наше војске. Планира се и развој мини и тактичких беспилотних платформи, које ће успешно парирати савременим светским решењима, а наћи ће и одговарајуће место и улогу у нашем *ISTAR*-у.

Савремена бојишта не могу се замислити без аутоматизације. Нашој артиљерији и оклопним јединицама предстоји модернизација постојећих оруђа. Планирамо и истраживања у области вођених пројектила. Данас је и ваздухопловство незамисливо без вођене муниције. Стога ће се Војнотехнички институт наредних година бавити и темама попут *TV*, *IC*, *GPS*, инерцијалног и ласерског вођења.

■ *Незаобилазно питање у садашње време, када је реч о производњи наоружања и војне опреме, јесте домаћа одбрамбена индустрија – њени материјални и кадровски ресурси, подршка извозној оријентацији фабрика наменске, увођење нових технологија у производњу, смањење броја запослених, али и могућност да реализује пројекте Војнотехничког института, сходно потребама наше војске.*

– Присетимо се стања од неколико година уназад када, су штрајковали оружари, када су били поремећени односи предузећа одбрамбене индустрије и *Југоимпорта* – *СД-ПР*, Војске и Министарства одбране, времена када је Војнотехнички институт напросто таворио, а ремонтни заводи *Чачак* и *Мама Станојловић* кубурили због беспарице. Посвуда је било речи о конверзији војне у цивилну индустрију. Шта се то догодило, па у периоду највеће кризе Институт остварује запажене резултате, *Мама Станојловић* и *Чачак* послују без проблема, предузећа одбрамбене индустрије имају више послова него последњих двадесетак година, а *Југоимпорт* је у првом кварталу ове године, према подацима Привредне коморе, постао највећи извозник у Србији? То је питање на које би аналитичари требало да дају одговор. Проналазимо га у осмишљеној државној стратегији, која остварује добре ефекте.

Застава – *Оружје* ће ове године реализовати већи број уговора са партнерима и купцима из иностранства, а већ уговара послове за 2010. годину. Капацитети *Слободе* из *Чачка*, *Првог партизана* из Ужица и *Крушика* из Ваљева такође су упослени у 2009. извозним уговорима. Уколико те фабрике добро раде може се очекивати и да произвођач барута *Милан Благојевић* из Лјучана има довољно послова. Слично је и са *Првом искром* из Барича, која ради за потребе домаће индустрије, али и система одбране, увезујући ласнац демилитаризације убојних средстава – тако што преузима експлозиве из Техничког ремонтног завода *Крагујевац* и претвара војне експлозиве у привредне.

Такви показатељи охрабрују, али се не можемо опуштати. Менаџмент свих шест фабрика наменске процениће колико је потребно да реструктурише кадар, односно смањи број радника у администрацији, а повећа у производњи. То се посебно односи на *Застава-оружје*.

Министарство одбране ће финансијски подржати сваку намеру фабрика одбрамбене индустрије Србије да унапреде технолошки процес или развију одређено средство уколико се то поклапа са интересима и потребама Војске Србије. Тиме ће се ојачати технолошка база и поспешити развој Војске, а истовремено ојачати и извозна позиција одбрамбене индустрије. То, наравно, неће више бити бесповратно улагање. У случају да се опрема, алати и технологије осмишљене на Војнотехничком институту финансирају из буџета, а користе за извозне аранжмане, Министарство одбране ће од тога добити одређен проценат новчаних средстава из републичке касе.

Уколико се интереси наших корисника – Војске – поклопе са интересима произвођача извозника, приступићемо синергији и финансија и капацитета у земљи. У случају да се интереси разликују, индустрија ће имати прилику да на основу одлуке Владе Републике Србије повуче инвестиционе кредите, које ће држава субвенционисати.

Уредбом Владе, из јуна прошле године, прецизирано је да се наоружање и војна опрема, неопходни нашој војсци, купују искључиво од домаћих произвођача. Ако то није могуће, средства се могу увозити. Немамо илузије да све можемо сами производити, али нам је циљ да домаћим развојем подстакнемо оне технологије које су данас доступне у земљи, уколико им мало недостаје да их дофинансирамо, уведемо у производњу. То обезбеђује већу аутономност нашег система одбране, а тиме и повећава извозне потенцијале српске одбрамбене индустрије.

Војноекономски и војнотехнички аспект, у оквиру међународне војне сарадње, могу значајно да учврсте односе две војске, економије и државе, без обзира на то да ли је реч о земљама региона или шире. Министарство одбране о томе равноправно разговара и са Алжиром, Турском, Италијом, Француском, али и са Кином, САД и Русијом. ■

Владимир ПОЧУЧ

Извозна оријентација одбрамбене индустрије

Снимио Ј. МАРЈАНОВ

Обраћајући се присутнима на свечаној академији поводом обележавања 60. годишњице рада фабрике „Милан Благојевић – Наменска“ Лучани, министар одбране Драган Шутановац нагласио је да менаџмент Министарства приликом сваке посете иностранству настоји да промовише, а тиме и оснажи нашу одбрамбену индустрију

рослави јубилеја у Лучанима, 15. маја присуствовали су представници организацијских целина Министарства одбране, Министарства економије и регионалног развоја, локалне самоуправе, осталих фабрика наменске индустрије, партнери из иностранства и бројни гости.

На свечаности, министар одбране Драган Шутановац навео је примере партнера из Турске, Ирака, Кеније и Индије и истакао да се извозом производа наменске индустрије смањује укупан спољнотрговински дефицит Србије. Изразио је очекивање да ће мере помоћи Владе извозно оријентисаним предузећима помоћи и фабрици у Лучанима.

– Фабрика је годинама заузимала значајно место у

привреди државе. Освајање нових технологија и асортимана, посебно тробазних барута, требало би да знатно прошири списак купаца. Извозом технологија „Милан Благојевић – Наменска“ представља Србију у 26 земаља света – рекао је министар Шутановац и додао да Министарство одбране значајну пажњу поклања одбрамбеној индустрији.

Говорећи новинарима после свечаности, министар је нагласио да економска криза највероватније неће утицати на нашу одбрамбену индустрију и да ће овогодишњи извоз бити у вредности око 300 милиона долара. Он је додао да систем одбране неће моћи да буде купац за све производе наменске, али ће омогућити одговарајући третман предузећима одбрамбене индустрије у Министарству економије и код иностраних партнера. Шутановац је истакао да ће субвенционисани кредити Владе Србије, са каматом од три посто, уместо досадашњих 24 посто, омогућити остваривање бољих пословних резултата у предузећима наменске индустрије која их буду користила.

Директор фабрике „Милан Благојевић – Наменска“ Радослав Миловановић рекао је том приликом да је извесно да ће предузеће ове године остварити извоз у вредности од око 27 милиона долара, што је рекорд у последњој деценији. Фабрика настоји да прошири капацитете и осавремени технологију. Миловановић је захвалио Министарству одбране и министру Шутановцу на помоћи у промоцији и закључењу извозних послова.

Министар Шутановац са сарадницима обишао је и производне погоне фабрике у Лучанима, где је сагледао њене капацитете и савремену технологију производње барута. У име Министарства одбране примио је захвалницу фабрике „Милан Благојевић – Наменска“ са плакетом за допринос развоју и изванредну сарадњу. ■

А. ПЕТРОВИЋ

Сертификати квалитета

Предузеће „Милан Благојевић – Наменска“ А. Д. Лучани део је одбрамбене индустрије Србије и данас у области барута и експлозива представља у свету признатог произвођача. Послује као акционарско друштво затвореног типа, у коме је 67,78 процената капитала у власништву државе. Има око 1.000 радника.

Фирма извози у 26 земаља света – Европу, Азију, Северну и Јужну Америку. Признање за квалитет производа, као најјачи аргумент за добар пласман на светском тржишту, потврђено је Сертификатом система менаџмента квалитетом ISO 9001.

За Југоимпорт – СДПР 2008. била је најбоља пословна година у последњих 18 календарских лета, по свим показатељима пословања – и по нивоу уговарања послова и по нивоу реализације и наплате – рекао је генерални директор те успешне корпорације за наш магазин, у интервјуу посвећеном јубиларној шездесетој години њеног постојања

Стеван Никчевић,

Година

Година је за Југоимпорт – СДПР јубиларна, шездесета. Са каквим резултатима су ушли у њу и шта очекују у наредном периоду, разговарали смо, уочи изложбе наоружања и војне опреме *Партнер 2009*, са генералним директором Стеваном Никчевићем.

– Две хиљаде осма била је изузетно успешна не само за Југоимпорт – СДПР већ и за целу одбрамбену индустрију. За Југоимпорт – СДПР она је, конкретно, најбоља пословна година у последњих 18 календарских лета. По свим показатељима пословања – и по нивоу уговарања послова и по нивоу реализације и наплате. Такође, ту годину је обележило и потписивање другог највећег робног уговора у шездесет година дугој историји Југоимпорта – СДПР – уговора са Министарством одбране Републике Ирак. Тај уговор је мобилисао укупне ресурсе наше одбрамбене индустрије, која је након потписивања морала да организује производњу и повећа упошљавање капацитета појединих фабрика. Некима је то донело многоструко повећање производње у једној години. И ми смо у Југоимпорту изузетно задовољни. Наравно, велика је обавеза да убудуће одржимо ниво пословања који би могао да се мери са овогодишњим. Да ли ћемо у томе успети, време ће показати.

■ *Којим темпом се одвија реализација Ирачког уговора и постоје ли могућности да се та сарадња прошири?*

– За већи део робе која је предмет неколико уговора потписаних са Министарством одбране Републике Ирака, реализација се завршава веома брзо, у наредна два месеца. Остоје нам још да реализујемо пројекат *ласта-95*, односно испоруку тог лаког борбеног авиона. Практично, спровођење Ирачког уговора је при крају и могу рећи да је темпо испоруке добар. Произвођачима није било лако да повећају производњу. Посебно је тај проблем имао *Крушик*, који је морао вишеструко да повећа производњу у једној години. С друге стране, задовољни смо и ми, јер су изузетно квалитетно текле све друге радње које је било неопходно извршити до пријема робе. Редовно су долазиле инспекције купца, квалитетно је текла наплата.

Упоредо са реализацијом тог уговора, наставили смо преговоре са ирачким купцима о новим пословима. Парафирани су за нас изузетно значајни уговори и надам се да ћемо ускоро имати задовољство да објавимо да су ти уговори званично потписани и да ће ступити на снагу. На тај начин успели смо да одржимо позитивну атмосферу која је владала у току реализације помену-

ВЕЛИКОГ УГОВОРА

тог посла са конкретним купцем и да дођемо до нових програма и уговора.

■ *Да ли су Ирачани, можда, заинтересовани за ново борбено оклопно возило лазар?*

– Свакако јесу. То је био предмет интересовања још од доласка њихових првих делегација. Возило *лазар* им је и званично представљено овде, приликом једне од посета. Договорили смо се да у наредном периоду дође тим њихових стручњака из Копнене војске, који би тестирао возило, и надам се да ће то бити нови предмет наше војно-економске сарадње.

■ *За које још производе из вашег производног програма постоји занимање – и не само Ирачана?*

– Југоимпорт – СДПР је поред своје основне, спољнотрговинске делатности, последњих година знатно посвећен развоју, а у последње време и производњи сложених борбених система. Смањено интересовање за раније освојена средства, наметало је потребу да се региструјемо и као произвођач – морали смо да улажемо у развој појединих борбених система и муниције како бисмо освојили оно за шта постоји реална тражња на тржишту.

Као резултат, финализовани су поједини развојни пројекти, а првенствено они за које су занимање показали инострани купци. Конкретно, Југоимпорт – СДПР није само развио возило *лазар* већ ће бити и његов произвођач.

За већи део робе која је предмет неколико уговора потписаних са Министарством одбране Републике Ирака, реализација се завршава веома брзо, у наредна два месеца. Остаје нам још да реализујемо пројекат ласта-95, односно испоруку тог лаког борбеног авиона. Практично, спровођење ирачког уговора је при крају и могу рећи да је темпо испоруке добар.

Појавили смо се у тој улози када смо финализовали давно започети развојни пројекат самоходне хаубице *нора*. Подржавали смо и развој ласерски вођене противоклопне ракете *алас*. Постоји и низ других развојних пројеката: модернизација муниције, против-ваздухопловних система одбране, артиљеријских средстава...

Најчешће смо то радили у сарадњи са ВТИ, када су у питању била борбена средства која је требало да се развију и унапреде и која су касније уведена у наоружање наше војске. Међутим, сарадња је успостављена и са научним установама изван Министарства одбране, на пројектима где смо осетили да постоји потреба инокупца, а где није било интересовања наше војске.

■ *Шта је било са модернизованим тенком М-84?*

– Тај пројекат је замрзнут. Треба рећи да је до сада у потпуности освојен развој модернизованог тенка М-84. Дефинисан је и модернизациони кит за тенк, који има низ напредних и осавремењених система – почевши од противоклопне заштите, система за управљање ватром, до вођених ракета. Међутим, за сада он није уведен у наоружање наше војске, али се надам да ће се у будућности за тим указати потреба. Објективно, тај тенк је на нивоу најсавременијих у свету.

■ *На који начин се спремате за „Партнер“ 2009, будући да је „Југоимпорт – СДПР“ један од суорганизатора те манифестације. Шта ћете представити на њему?*

– Традиционално, ми смо са Министарством одбране и Београдским сајмом носиоци те манифестације, која реално има регионални карактер. Ове године очекујемо посете више страних делегација, које ће првенствено на позив Министарства одбране, доћи и

Влада Србије ће финансијским средствима подржати одбрамбену индустрију, будући да је више од 90 одсто њене производње усмерено ка извозу. Тим фабрикама ће се помоћи да путем субвенционираних, јефтиних кредита, ојачају капацитете, лакше преброде проблеме ликвидности и повећају извоз.

пронаћи теме од обостраног интереса и за унапређење постојеће сарадње. Како смо обавештени из Министарства одбране, одзив је изузетно добар и очекује се неколико врло високих делегација. Коинциденција је да се та манифестација готово преклапа са обележавањем јубилеја наше фирме. Због тога ћемо и ми позивати госте, па очекујемо да ће бити потенцијалних купаца заинтересованих, пре свега, за најмодернија средства.

Од експоната који ће бити представљени, истакао бих вишенаменско борбено возило *лазар*.

■ *Како се одвија сарадња са предузећима одбрамбене индустрије данас? То вас питам јер је донедавно било разних негативних интонираних написа у штампи.*

– Сарадња са фабрикама одбрамбене индустрије има своје циклусе. Свакако да постоје периоди кад је она квалитетна, али и они када може бити квалитетнија, онаква какву бисмо и фабрике и ми желели. Како је ове године било веома много посла, самим тим и много жеље и напора да се успостави производња на вишем нивоу, било је и момената који су утицали да се јави нервоза, да то тако назовем, јер је стално у ваздуху лебдело питање да ли се може реализовати нешто или не може.

Ми смо се појавили не само као неко ко је био уговорна страна, комисионар или купац робе одбрамбене индустрије, већ смо често пружали и финансијску подршку фабрикама. Онда се догодило да су у једном моменту неки покушали погрешно да протумаче и да поремете оно што је био повећан радни ритам унутар целе наменске индустрије и Југоимпорта – СДПР. То смо предупредили тако што смо, уз присуство представника Министарства одбране, одржали састанке са руководством свих фабрика и сагледали одредбе потписаних уговора, појединачно и детаљно. Оцена са тих састанака је да је ниво сарадње изузетно добар. Наставићемо да унапређујемо те односе.

Посебно бих истакао, као нови моменат, недавно одржане састанке у Влади Србије са највећим извозницима из Републике, у које свакако, спада и сектор одбрамбене индустрије. Коначни је закључак да ће у наредном периоду Влада финансијским средствима подржати одбрамбену индустрију Србије, будући да је више од 90 одсто њене производње усмерено ка извозу. У сваком случају, тим фабрикама ће

се помоћи да путем субвенционираних, јефтиних кредита, ојачају капацитете, лакше преброде проблеме ликвидности и повећају извоз. Југоимпорт – СДПР учиниће све што може и пружиће пуну подршку фабрикама да дођу до средстава која је Влада наменила за стимулацију повећања извоза.

■ Од Фонда за препород одбрамбене индустрије такође се много очекивало, али још није формиран?

– О томе је било речи раније, и то је добра идеја, али се Фонд мора формирати одлуком Владе и морају се дефинисати средства из којих би се напунило и на основу којих би почео да ради. До сада за то нису одређена средства.

■ Постоје ли данас проблеми око издавања дозвола за извоз средстава НВО, као што је раније било?

– Од усвајања најновијег Закона о спољној трговини наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене, односно од 2005, превазиђени су неки од проблема. Наиме, процес издавања дозвола протиче доста добро и са нашег становишта одвија се у роковима. Наравно, ми смо увек тражили моделе којима би се тај процес убрзао и још више поједноставила процедура, а да при том држава – посредством институција које дају сагласност или контролишу тај извозни посао – увек задржи потребан ниво контроле.

И даље је наша основна примедба на Закон то што се издају две дозволе, а сматрамо да би требало издати једну – за промет, извоз, и за превоз средства.

Нажалост, ми ни даље не можемо да изађемо на тржишта која имају наше производе и која су наши традиционални партнери. То је објективно један од лимита и наше одбрамбене индустрије. Истовремено, то је одлука државе, нашег оснивача и она диктира правила.

■ Како светска економска криза утиче на тржиште наоружања и војне опреме?

– Криза се, сигурно, огледа и у промету наоружања и војне опреме, можда не на начин на који се огледа у неким другим врстама робе, али се осећа. Могу рећи да ми није позната готово ниједна земља у свету која због економске кризе није смањила сопствени буџет, а самим тим и средства за опремање министарстава одбране и министарстава унутрашњих послова, институција које су главни купци производа одбрамбене индустрије Србије.

У нашем случају, ефекте кризе је предупредила или локализовала чињеница да је у овој области реч о дуготрајним уговорима, чија реализација некад траје од једне до две године. Другим речима, битније ефекте кризе можемо очекивати тек у другој половини 2009.

■ Владине препоруке за ову годину јесу штедња и смањење плата у јавном сектору. Колико се ваша компанија придржава тога?

– Југоимпорт – СДПР никада није био компанија која је имала менаџерске уговоре, за разлику од неких других јавних предузећа. Ми никада нисмо имали бонусе за остварене резултате по висини

прихода, почевши од менаџмента предузећа, до свих запослених. Оно чиме се поносимо је податак да у структури укупних расхода нашег предузећа, издаци за бруто плате учествују са свега 3,8 одсто. То је чињеница која сама по себи говори колико се овде рационално прилази потрошњи и колико се брижљиво води рачуна о сваком динару. Сигуран сам да такве показатеље нема ниједно јавно предузеће, а поготово не предузеће које се бави прометом, а већ неколико година и производњом, средстава НВО на светском нивоу.

Не бих, ипак, могао а да не коментаришем чињеницу да ће ове године, одлуком Владе, 100 одсто нето добити свих јавних предузећа бити усмерено у буџет Србије. То ће створити проблеме Југоимпорту, првенствено када је реч о плановима за инвестирање у проширење капацитета и обнову производње у појединим фабрикама одбрамбене индустрије, са којима смо се договорили да об-

новимо неке производне линије како бисмо повећали палету производа за светско тржиште. Ове амбициозне пројекта намеравали смо да финансирамо из добити, па ћемо сада морати да пронађемо нове модел како да то учинимо.

■ Југоимпорт – СДПР има статус примарног извозника, али је познато да на домаћем тржишту постоји најмање 80 фирми које тргују средствима НВО. Јесу ли вам конкуренција?

– Бројност тих фирми, на жалост, није довољно допринела да се отворе нека нова тржишта за домаћу одбрамбену индустрију. Такође, занимљиво је да готово није било примера да су те фирме спремне да саме освоје неке нове производе или да заједно са произвођачима улажу у развој неких нових система и средстава.

Било је и много примера нелојалне конкуренције, када су поједине компаније покушале да користе наше одраније успостављене контакте, како би се просто умешале у послове. Тада су се јављали проблеми.

Зато је једна од наших иницијатива, који се односе на законску регулативу, да се све компаније које учествују у спољнотрговинском промету НВО лиценцирају како би се адекватно, у одређеном периоду, мерили резултати њиховог пословања. Реч је, наиме, о роби посебне намене и специфичној сарадњи која се током промета остварује. Лиценцирање би омогућило да се на прави начин успостави квалитетна контрола свих компанија које су регистроване за ту делатност.

■ Реците на крају да ли је Југоимпорт освојио неко ново тржиште?

– Ове године имали смо неколико успешних тржишних продора. Задовољни смо пословима који су склопљени у Кенији, где је потписан значајан уговор, али је било уговорања и у другим земљама афричког континента.

Такође, приметно је повећано интересовање за наше производе у Латинској Америци. Може нас учинити задовољним и чињеница да смо успели да задржимо тржишта на Блиском и Далеком истоку. У сваком случају, наше потенцијално тржиште је готово цео свет. Морамо имати такву бизнис стратегију и трудимо се да задржимо комерцијалне позиције свуда. Оријентација на само један регион не гарантује сигурну пословну будућност. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Криза се, сигурно, огледа и у промету наоружања и војне опреме, можда не на начин на који се огледа у неким другим врстама робе, али се осећа. Могу рећи да ми није позната готово ниједна земља у свету која због економске кризе није смањила сопствени буџет, а самим тим и средства за опремање министарстава одбране и министарстава унутрашњих послова, институција које су главни купци наше одбрамбене индустрије.

Државни секретар Спасојевић примио чешке сенаторе

Делегацију Одбора за спољне послове, одбрану и безбедност Сената Чешке Републике, коју је предводио председник одбора Јиржи Динсбир, примио је 19. маја државни секретар Министарства одбране Душан Спасојевић.

Званичници су разговарали о политичко-безбедносној ситуацији у региону и билатералној сарадњи две земље у области одбране.

Према речима секретара Спасојевића, Министарство одбране и Војска Србије учествују у свим регионалним безбедносним иницијативама, доприносећи стабилности и изградњи поверења међу земљама региона, што је један од приоритета спољне политике Републике Србије.

Говорећи о ситуацији на Косову и Метохији, државни секретар истакао је основне ставове државне политике о том проблему и нагласио да је важно поштовати основне принципе међународног права и Резолуцију Савета безбедности Уједињених нација 1244.

Саговорници су се сложили да је потребно сарађивати у спровођењу задатака одбране и предложили конкретне области у којима је могуће учинити напредак.

Јиржи Динсбир нагласио је значај регионалне сарадње и истакао место Србије у том процесу. Изразио је пуну подршку њеним европским интеграцијама и интеграцији земаља региона у Европску унију.

Државни секретар Душан Спасојевић говорио је гостима из Чешке о резултатима реформе нашег система одбране и актуелним питањима у области безбедности и спољне политике Србије. ■

Војна сарадња Србије и Норвешке

Државни секретар Спасојевић примио је 27. маја генералног директора за безбедносну политику Министарства спољних послова Краљевине Норвешке Стефена Конгстада.

У отвореном разговору разматрана су актуелна питања билатералне сарадње у области одбране и политичко-безбедносна ситуација у региону.

Заједнички је констатовано да веома добра билатерална војна сарадња значајно доприноси добрим билатералним односима две земље и да треба наставити сарадњу на свим активностима и тежишним областима у којима су до сада постигнути добри резултати.

Разматрајући ситуацију у региону, Спасојевић је изнео ставове државне политике везане за ситуацију на Косову и Метохији и нагласио значај регионалне сарадње у области одбране за постизање регионалне стабилности.

Заједнички је констатовано да је за стабилност у региону неопходно интензивирати интегративне процесе и у том смислу изражена је пунa подршка европским интеграцијама Србије. ■

Генерал Милетић на састанку начелника генералштабова у Тирани

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић учествовао је 21. маја на Десетом састанку начелника генералштабова Америчко-јадранске повеље у Тирани. У тој регионалној иницијативи су Албанија, Хрватска, Македонија, Босна и Херцеговина и Црна Гора, а Србија има статус посматрача.

Учесници скупа разматрали су могуће облике сарадње међу земљама Иницијативе, али и ангажовање појединих чланица у операцијама подршке миру.

После састанка, генерал Милетић сусрео се са вицеадмиралом Ричардом Галагером, замеником команданта Европске команде

оружаних снага САД. Адмирал Галагер изразио је подршку реформским процесима система одбране Републике Србије и понудио конкретну помоћ Европске команде у области обуке и образовања ради достизања дефинисаних стандарда и интероперабилности. ■

Јачање регионалне безбедности

Државни секретар Душан Спасојевић примио је 25. маја државног секретара Министарства спољних послова Румуније Богдана Аурескуа.

У срдачном разговору разматрано је питања политичко-безбедносне ситуације у региону.

Спасојевић је захвалио за принципијелан став Румуније да не призна једнострано проглашену независност Косова и подршку коју Румунија даје Србији у њеној борби за поштовање основних принципа међународног права.

Заједнички је закључено да је неопходно јачање регионалне сарадње у свим областима. Спасојевић је истакао да Министарство одбране и Војска Србије, учешћем у свим регионалним безбедносним иницијативама, дају значајан допринос изградњи регионалне стабилности.

Државни секретар Ауреску изразио је пуну подршку Румуније европским интеграцијама Србије и сагласио се са ставом да је европска перспектива региона гаранција његове стабилности. ■

Војска за поштовање

Мото ове касарне да само обучен војник може да победи, у потпуности подржавамо. Убеђени смо да ако је војска добро оспособљена и има довољно новчаних средстава у буџету, врло је лако можемо организовати према највишим стандардима, истакао је министар одбране приликом посете војницима мартовске генерације у пожаревачкој касарни „Павле Јуришић Штурм“

Министар одбране Драган Шутановац и начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Милоје Милетић посетили су 25. маја војнике мартовске генерације у Центру за обуку Копнене војске у Пожаревцу. О раду Центра за обуку говорио је командант пуковник Винко Марковски. Гости су потом обишли објекте за смештај подофицира и

војника, Центар за самостално учење енглеског језика и кабинете наоружања и опреме.

Министар Шутановац и генерал Милетић присуствовали су и евалуацији и сертификацији обуке и пратили гађања војника из малокалибарског оружја.

Током посете изведен је приказ оспособљености војника у поседу положаја митраљезом, минобацачима и артиљеријским средствима, у употреби *огња* 128 мм и садејству јединица у нападу.

■ Наставак професионализације

– Мото ове касарне да само обучен војник може да победи, у потпуности подржавамо. Убеђени смо да ако је војска добро оспособљена и има довољно новчаних средстава у буџету, врло је лако можемо организовати према највишим стандардима. Данас смо се уверили да је све оно што се односи на обуку у Центру на високом нивоу – рекао је министар Шутановац после обиласка војника најмлађе генерације на обуци у Пожаревцу.

Одговарајући на новинарско питање о професионализацији Војске, министар је рекао да се професионализација наставља и то јесте приоритет Министарства одбране.

– Висок је степен интересовања за професионалну војну службу, али и за служење војног рока у јединицама Војске. Обарамо рекорде и по броју оних које након пријема отпуштамо из српске војске. За мартовску класу, на пример, тај број је испод пет одсто, што је вишеструко мање него претходних година – рекао је

Шутановац и додао да се чине максимални напори како би се планирани рокови када је реч о професионализацији испоштовали.

– Али, морам истаћи, нажалост, да меморандум Владе Републике Србије о 2,4 одсто бруто друштвеног производа који треба да се издвоји за систем одбране ове године није испоштован. Зато, уколико прекорачимо планирано време за професионализацију Војске, најмање ће за то бити криво Министарство одбране, односно Војска Србије – истакао је министар одбране и поновио да велико интересовање за професионалну војну службу и служење војног рока у јединицама говори о поверењу које грађани Србије имају у Војску.

Шутановац је истакао да се смањење буџета „највише односи на смањење инвестиција и оперативне трошкове, што је био налог Владе Србије, а на то ми не можемо да утичемо“.

САРАДЊА СА ГРАДОМ

У Пожаревцу су се министар Шутановац и генерал Милетић сусрели и са представницима локалне власти – начелником Браничевског управног округа Гораном Петровићем, градоначелником Пожаревца Миодрагом Милосављевићем и председником Скупштине града Миомиром Илићем, са којима су разговарали о сарадњи Центра за обуку Копнене војске и локалних власти.

УСПЕШНА ГАЂАЊА

Војници мартовске генерације из Центра за обуку Копнене војске из Пожаревца, на полигону *Пескови*, реализовали су припремна гађања из полуаутоматске снајперске пушке 7,9 мм М76 на редном броју 4 и митраљеза 7,62 мм М84 на редном броју 4.

Војници су постигли одличне резултате и показали изузетну увешбаност приликом гађања.

Што се модернизације тиче, рекао је министар одбране, уколико добро обучимо војнике, припремимо официре и подофицире, веома је лако модернизовати војску и купити савремена борбена средства кад имамо новац.

– И недавна посета потврђује да и најозбиљније силе света респектују нашу војску. Прошле године, на пример, одбрамбена индустрија Србије извезла је око 400 милиона долара производа, а у томе је Министарство одбране дало немерљив допринос. То показује да ми правимо велике продоре и за нашу привреду, односно доносимо средства нашој земљи – истакао је Шутановац.

На питање да ли се може подићи и одржати стандард припадника Војске уколико су издвајања за војни буџет мања, министар Шутановац је најпре напоменуо да у систему одбране постоје одређени губици због наслеђених проблема из претходног времена.

– У току 2009. године настојаћемо да решимо питање војних установа, које нам троше велика финансијска средства. Оно што на тај начин уштедимо моћи ћемо да усмеримо на побољшање стандарда припадника Војске. Нажалост, све то зависи од висине војног буџета. Погрешно је уколико неко мисли да Војска може сама себе да издржава. Ипак, наставићемо започету професионализацију и учинити све да ове године макар очувамо стандард припадника, који није лош онако како је некада био – рекао је министар.

■ Година обуке

Генерал Милоје Милетић је истакао да је Војска Србије и прошлу и 2009. годину прогласила за годину обуке, односно да је тежиште на оспособљавању припадника Војске за извршавање дефинисаних мисија и задатака.

– Обука јесте област коју је Војска у протеклом времену највише развијала, посебно током трансформације. Начин на који се старешине и војници оспособљавају и увежбавају, што се данас видело, потврђује да смо на добром путу. Промене у области обучавања не односе се само на војничку обуку, већ подразумевају другачији приступ оспособљавању и када је реч о старешинама Војске – рекао је генерал Милетић, уз напомену да циљ јесте да војници у центрима за основну и специјалистичку обуку буду добро припремљени за задатке које ће извршавати у јединицама Војске.

Обуци војника на редовном служењу војног рока у пожаревачком Центру за обуку КоВ и приказу њихове оспособљености присуствовали су и генерал-мајори Александар Живковић, командант Команде за обуку, Петар Ђорнаков, начелник Управе за доктрину и развој, и Љубомир Самарлић, начелник Управе за логистику Генералштаба Војске Србије. ■

В. ПОЧУЧ
Снимио Р. ПОПОВИЋ

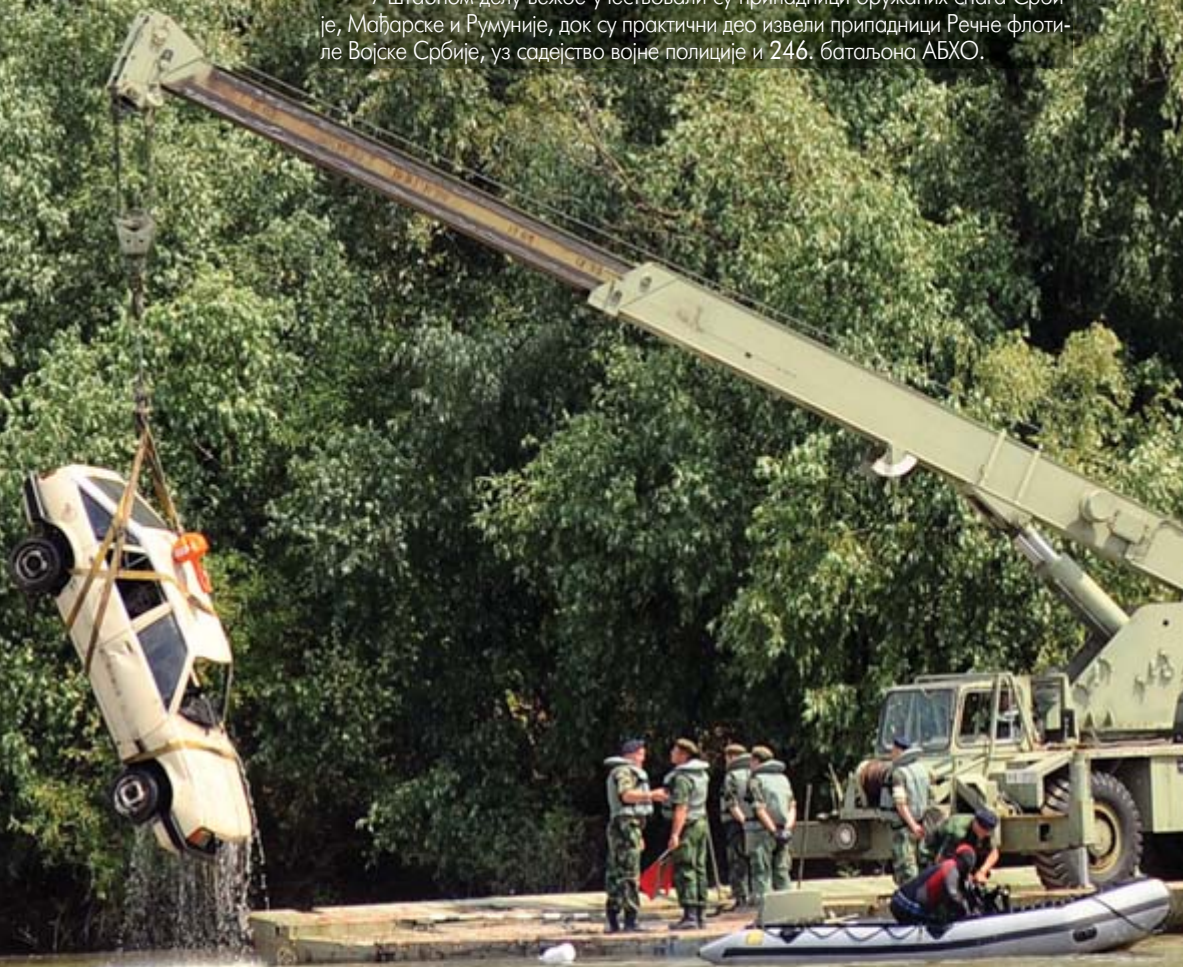
„Тиса 2009“

Одговор н

У Тителу, на обали Тисе, 14. маја одржана је трилатерална вежба Србије, Мађарске и Румуније - „Тиса 2009“. Учесници су демонстрирали поступке за помоћ становништву које је погођено катастрофалним поплавама. Вежба представља део заједничког и координираног одговора оружаних снага три суседне државе на опасности које носе поплаве.

Вежби на Тиси, на којој је учествовало више од 300 људи из три државе, присуствовали су начелници генералштабова војски Србије и Мађарске - генерал-потпуковник Милоје Милетић и генерал Ласло Томбол, командант Копнене војске оружаних снага Румуније генерал-мајор Дан Гику-Раду, најодговорније старешине наше војске, припадници војнодипломатског кора и представници Аутономне Покрајине Војводине, општине Тител и Црвеног крста.

У штабном делу вежбе учествовали су припадници оружаних снага Србије, Мађарске и Румуније, док су практични део извели припадници Речне флотиле Војске Србије, уз садејство војне полиције и 246. батаљона АБХО.

а опасност

Начелник Генералштаба српске војске генерал Милетић нагласио је да стратегијска документа, која се налазе пред усвајањем, недвосмислено потврђују опредељење недељиве безбедности и потребу да се на све врсте претњи, укључујући и природне, одговори колективно. Рекао је да је вежба била прилика да се са колегама из Мађарске и Румуније провери спремност за стратегишке задатке наше војске.

Генерал Ласло Томбол, начелник Генералштаба мађарске војске, истакао је да постоји дугогодишња сарадња са војскама Србије и Румуније у области инжењеријских јединица. Такође је навео да су катастрофалне поплаве 2006. године потврдиле потребу да се делује брзо и заједнички. Похвалио је обученост српских војника и старешина који су приказали део оперативних способности.

Генерал-мајор Гику-Раду напоменуо је да се све три земље сусрећу са истим изазовима и да је неопходно да оружане снаге изграде кредибилитет у деловању у таквим приликама. Захвалио је домаћину на прилици да присуствује, како је рекао, изванредној вежби.

На „Тиси 2009“ увежбавани су поступци за заједничко деловање мађарске, румунске и српске војске, затим, рад Штаба батаљона мешовитог састава и командира потчињених јединица за планирање, организовање и вођење операције одбране од поплава.

Други део трилатералне војне вежбе, на којој су ангажоване снаге Речне флотиле, одељење АБХО из састава 246. батаљона АБХО и одељење војне полиције, којим је руководио капетан фрегате Венко Механциски, изведен је у Тителу, близу ушћа реке Бегеј у Тису. Припадници Речне флотиле Војске Србије приказали су део могућности за пружање помоћи цивилном становништву у катастрофама изазваним поплавама.

После вежбе организован је тактичко-технички збор на коме је, уз средства Војске Србије ангажована за вежбу „Тиса 2009“, приказана и опрема „Мобилног села“, којом располаже Управа за ванредне ситуације Министарства одбране Републике Србије.

А. ПЕТРОВИЋ
Снимио Р. ПОПОВИЋ

Венци на споменик погинулим гардистима

Пре десет година, 20. маја, у бомбардовању Натоа ракетирани је Клинички болнички центар „Др Драгиша Мишовић“. У нападу, који се догодио педесет минута после поноћи, погинула су седморица војника и три пацијента.

Венац на споменик погинулим гардистима и пацијентима положио је градоначелник Београда Драган Ђилас.

– Ми данас живимо у време када Србија покушава да постане део Европске уније, да обнови и побољша односе са САД. То радимо због бољег живота генерација које долазе, али је обавеза свих нас који смо били сведоци ових догађаја да те нове генерације заувек памте оно што је Србији учињено пре десет година. Пре свега због више од 2.000 погинулих, због великих разарања, због свега што је учињено нашој земљи – рекао је том приликом Ђилас и истакао да ће градска управа наставити да помаже Удружење породица настрадалих и чувати успомену на њихову жртву.

Венце су положили и представници Војске Србије и породице настрадалих. ■

Формиран Одсек за Интернет

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Младен Ђирковић отворио је 25. маја Одсек за Интернет у Центру за командно-информативне системе и информатичку подршку система одбране, Управе за телекомуникацију и информатику Генералштаба Војске Србије.

Формирање Одсека и његово ангажовање на пословима веб хостинга пружиће потпуну контролу сервиса неопходних за присуство Министарства одбране и Војске Србије на Интернету, и обезбедити организациону целину која ће знањем и искуством повећати сигурност и заштиту сервиса на Интернету.

Генерал-мајор Радивој Вукобровић, начелник Управе за телекомуникације и информатику ГШ ВС, нагласио је да су Министарство одбране и Војска Србије до сада били корисници комерцијалних хостинг провајдера, што је често доводило до проблема у одржавању садржаја презентација и њихове сигурности. Систем одбране је, како истиче генерал Вукобровић, зато и формирао Одсек, који ће квалитетним кадром и савременим техничким средствима успешно одговорити на све облике нарушавања сигурности система.

Одсек за Интернет у свом саставу има осам припадника Војске, три официра, инжењера информатике, и пет подофицира, техничара за информатичку подршку. Инжењери раде на анализи евентуалних нарушавања сигурности система и на формирању система за детекцију неисправности и напада на систем. Подофицири имају задатак да надгледају рад сервиса. Надлежности Одсека су успостављање сервиса, одржавање и њихова заштита. ■

М. И.

>>> Посета чланова Одбора за одбрану и безбедност – Чланови Одбора за одбрану и безбедност Народне скупштине Републике Србије посетили су недавно Војнообавештајну агенцију, где им је заступник директора бригадни генерал Здравко Јелисавчић причао о функцијама, надлежностима, задацима и визији даљег развоја Агенције.

Руководиоци Војнообавештајне агенције одговарали су и на питања народних посланика која су се односила на рад Агенције у протеклој години, а посебно везано за безбедност Републике Србије и стање у региону. ■

>>> Мост за Деспотовац – Начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Милоје Милетић и председник општине Деспотовац, Малиша Алимпијевић, потисали су уговор о уступању на трајно коришћење без накнаде покретних средстава за изградњу лансираног моста „Бејли М-1“.

Мост ће бити на реци Ресави, у рејону села Стрмостен. ■

>>> Семинар о имплементацији резолуције СБ УН 1325 у Србији – Министарство одбране Републике Србије учествовало је у реализацији пројекта „Имплементација резолуције СБ УН 1325 у Србији“, заједно са Београдским фондом за политичку изузетност и Мисијом Оебса у Србији.

Резолуција СБ УН 1325 односи се на повећање присуства жена на свим нивоима одлучивања у националним, регионалним и међународним институцијама и механизмима за спречавање, вођење и решавање сукоба.

Циљ низа активности у оквиру овог пројекта је да се иницира изградња Националног акционог плана за реализацију резолуције СБ УН 1325 у Републици Србији, чиме би Србија постала прва земља у источној Европи која би изradила тај план и имплементирала одредбе резолуције у домаће законодавство.

Министарство одбране уградilo је основне одредбе резолуције 1325 у предлоге *Стратегије националне безбедности* и *Стратегије одбране*.

Семинар је у име Министарства одбране отворио бригадни генерал Митар Ковач, начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране. ■

>>> Делегација Инспектората одбране Хрватске у посети Србији – У оквиру билатералне војне сарадње, делегација Инспектората одбране Републике Хрватске боравила је од 18. до 20. маја у посети Инспекторату одбране Републике Србије.

Госте из Хрватске примио је директор Инспектората вицеадмирал Јован Грбавец. Разговарали су о унапређењу сарадње у области одбране и размени искустава када је реч о инспекцијама.

Делегација хрватског инспектората сусрела се, током боравка у Србији, и са државним секретаром Министарства одбране Зораном Јефтићем. ■

>>> Семинар о ваздухопловним операцијама – У Команди ваздухопловства у Земуну одржан је тродневни семинар „Извођење ваздухопловних операција у здруженом окружењу“, које су извели чланови радне групе ваздухопловних снага САД у Европи.

Учесници семинара били су припадници Команде ВиПВО, 98. и 204. авијацијске базе, 126. центра Војин и 250. ракетне бригаде ПВО.

Семинар је отворио бригадни генерал Јовица Драганић, начелник штаба Команде ваздухопловства и ПВО.

Циљ семинара је подизање нивоа интероперабилности ваздухопловства у односу на процедуре и начин спровођења операција ваздухопловних снага САД. „Стечена знања помоћи ће да у наредном периоду спроводимо заједничке активности и вежбе, а подсећам да смо пре две године организовали сличан семинар, на ком су нас официри ваздухопловних снага САД упознали са основним процедурама у планирању ваздухопловних операција“, истакао је генерал Драганић. ■

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

У великом рату за корејско полуострво педесетих година последњег века прошлога миленијума, погинуло је више десетина хиљада људи. И то је био покољ условљен идеолошком поделом полуострва: ко ће и шта бити у будућности. И за кога ће она бити светла. Уопште, утопија о „светлој будућности“, која се остварује наметањем идеје, коштала је свет више стотина милиона живота.

Кратки домет

Док је био млад и живео у сенци оца Ким Ил Сунга, звали су га „Драги вођа“. Тамо где је старији Сунг корачао, Севернокорејци су његове стопе отпочили златом.

Већ више година, после тешке борбе за апсолутну власт, Драги вођа, који нема ни очеву висину, ни дело а ни харизму, добио је династичку одредницу „велики“. Уз могућност да његов син наследи социјалистички престо, као што је он, Ким Џонг Ил почео да царује после очевог одласка у историју. „Династија је створена“ – написао је један јапански новинар. „Питање је само чим ће она бити сачувана, ако је могуће сачувати!“

У великом рату за корејско полуострво педесетих година последњег века прошлога миленијума, погинуло је више десетина хиљада људи. То је тегобна математика у којој и победници и поражени узимају жртве само као статистичку меру. Будућност постоји само за живе, ако уопште појме о чему је реч. И тако, јужни део корејског полуострва данас живи у благостању и простире се тамо докле је својом чизмом нагазио генерал Даглас Макартур: до чувене 46 паралеле.

Северно одатле је „земља среће“, која је ових дана, неописиво нервирајући а богами и плашећи свој јужни комшилук, лансирала трећу ракету кратког домета за пет дана. То је последње полуострво егалитарног социјализма, у коме, како се чини, има више сиромаштва него једнакости. Али, осећање зависти према јужном суседу, који гради нешто сасвим друго од северне браће, може се надокнадити гајењем надмоћи и господарењем над покољем. А та се предност, ма како била скупа и застрашујућа, може остварити само непрекидном нуклеарном претњом.

Бушова администрација је у своје време одредила бар три „ђаволске“ владајуће гарнитуре у свету, које, наводно, донесе опасност уништења. Таква врста лицитирања јесте била прилично цинична, бар ако се има у виду улога Бушове Америке у глобалној деструкцији. Али, добро, овде је реч о отвореном инвентарисању непријатеља. Па је лично Џорџ Буш млађи, на једној конференцији за новинаре на травњаку Беле куће, прозвао режиме у Ираку, Северној Кореји и Ирану као непосредну опасност по свет.

Било је то иза 11. септембра 2001. а пре него што се Садам, после оперетског суђења, зањишао на конопцу.

Ким Џонг Ил се једно време сакривао и од домаће, а поготово од стране јавности. То није спречило севернокорејске медије да буду укључени у ширење безграничне љубави према вођи, иако је било све више година које нису родне, и све више глади, пред потребом да се осигура атомска независност.

Негде крајем 2006. као да је наслућено извесно отопљење. Две братске Кореје, подељене на описани начин, постепено су разблажиле своје односе. То је могло да значи само две ствари: или је драги, велики вођа нешто занемоћао, или је одлучио да напорну верзију нарогушености, гајену више од пола века, негира наглом сарадњом са богатијом браћом, што би донекле ублажило сиромаштво и гладне године.

Чак су се насмејане делегације сликале, па се лепо видело да ту нема никакве разлике, и да су на обе стране сасвим слична лица. Америка је повукла и своју „ђаволску“ оцену за Северну Кореју и Ким Џонг Ила, па је изгледало да се долазак бољих времена напросто не може зауставити.

Али, нешто је поново кренуло по злу. Идеологија је ипак успела да уздрма разум, и север се поново развио у стрелце. Најпре је једна ракета великог домета прелетала Јапан и зарила се у Пацифик. Тај увредљиви прелет јесте јако наљутило Токио, да је чак мало и припретио. Али, то је био тек почетак у серији ратних ракетних летилица разних домета, које су све чешће полетале у разним правцима.

Врхунац је био подземна нуклеарна проба, изведена пре неки дан. Она је изазвала земљотрес на полуострву и околним острвима, и збунила комшилук, али и велики свет. Свеједно, спикер државне севернокорејске телевизије је револуционарним гласом саопштио вест о „новим успесима у одбрани отаџбине!“

У Пјонгјангу заиста мисле да им више нико ништа не може. Осим њих самих, наравно. То је стратегија близине, заснована на рањивости јужног дела полуострва. Практично, сваки удар „са дистанце“ на севернокорејску нуклеарна постројења довео би у опасност Јужну Кореју и америчку војну експедицију која се тамо налази. О другим, даљим објектима да се и не говори, јер је очигледно домет носача бојних глава довољно велики да угрози чак и неке, до овог часа, недостижне циљеве.

Изгледа да су Уједињене нације једино место у коме се може пацификовати Северна Кореја. Дакле, поштрење санкција, које би, по претњама из Пјонгјанга, могле да изазову рат. А то би значило да се најмоћнији део света нашао у пат позицији и пред проблемом који је без рата нерешив, а са ратом још мање.

Верује се да би ствари могле бити другачије после промена на челу Северне Кореје. Али, Ким Џонг Ил је већ спремио себи наследника, бар тако пишу јапански и амерички листови. То је његов средњи син, који „има капацитет“ да води земљу путем мира и независности.

Нуклеарни стручњаци су проценили да је испод земље ономад експлодирала бомба равна оној која је уништила Хиросиму.

Велики вођа се није огласио. Он не воли јавност, и време проводи гледајући холивудске филмове.

На другој страни, ирачки шеф Махмуд Ахмадинежад путује по свету и говори како је холокауст мит, и да га никада није било. У Јерусалиму се страхује да Иран спрема нуклеарни арсенал за уништење Израела. О томе иначе Махмуд прича где стигне.

Хоће ли Барак Обама ревидирати или можда повећати списак глобалних Луцифера? Или ће некада и негде неизбежно да се појави печурка. Лепо је рекао Чехов: ако је у првом чину двоцевка окачена о клин у ходнику, мора до трећег да пукне!“

За разлику од класичног пиштољског дуела, у нуклеарном није најважније да потегнеш први. Оно јесте, али пиров победник је ипак онај ко буде у стању да испали последњи. ■

Уочи Треће конференције начелника генералштабова балканских земаља

Платформа поверења

Значајни војни форум – Трећа конференција начелника генералштабова балканских земаља, којој ће Београд ускоро бити домаћин, показује да и партнери са различитим интересима могу да нађу заједнички језик. Биће то прилика да се још једном потврди спремност да се на војном плану, уз конкретне активности, допринесе унапређењу безбедног окружења.

Трећа конференција начелника генералштабова балканских земаља одржаће се у Београду од 8. до 10. јуна. Поред начелника генералштабова Албаније, Босне и Херцеговине, Бугарске, Црне Горе, Грчке, Македоније, Румуније, Турске и Србије, конференцији ће присуствовати председавајући Војног комитета НАТОа адмирал Ди Паола, председавајући Војног комитета ЕУ генерал Бетенже и командант савезничке команде Здружених снага у Напуљу, адмирал Фиццералд. Њихово присуство недвосмислено показује да НАТО и ЕУ подржавају такве форуме.

Трећа конференција припрема се у складу са одредбама Оквирног документа, уз рад две подгрупе и координационе групе. Подгрупа за асиметричне претње и подгрупа за обуку, образовање и вежбе, у периоду од друге конференције, одржале су по два, док је координациона група одржала три састанка. Урађени су годишњи извештаји који ће бити презентовани начелницима генералштабова и ажуриран преглед активности одобрен на претходној конференцији. Посебан акценат дат је извештају о асиметричним претњама, имајући у виду савремене изазове са којима се свет, али и регион, све више суочава.

Конференција начелника генералштабова балканских земаља

је новоуспостављена регионална иницијатива, коју чине начелници генералштабова Албаније, БиХ, Бугарске, Црне Горе, Грчке, Македоније, Румуније, Турске и Србије. Иницијатива за успостављање овог регионалног форума потекла је од тадашњих начелника генералштабова Грчке и Турске, генерала Хинофотиса и генерала Бујуканита. Прва конференција одржана је 2007. у Солуну, у Грчкој.

Форум усмерава, јача и координира војну сарадњу међу земаљама чланицама и доприноси укупном унапређењу безбедности и стабилности региона. Конференција се одржава једном годишње, а председава начелник генералштаба земље домаћина. Све одлуке у раду форума доносе се консензусом.

Оквирни документ предвиђа формирање координационе групе коју чине национални представници, са основним задатком да припремају конференцију и иницирају активности које ће се реализовати. У закључцима са прве конференције дефинисано је и формирање две подгрупе које чине национални представници, а које ће се бавити израдом прегледа конкретних активности које ће координирати и усмеравати Координациона група. Тако су формиране подгрупа за асиметричне претње и подгрупа за обуку, образовање и вежбе. Подгрупама и Координационом групом увек председава представник земље домаћина наредне конференције.

Друга конференција начелника генералштабова балканских земаља одржана је у Анталији у Турској 2008. године. На њој су начелници генералштабова одобрили две листе активности из области обуке, образовања и вежби (око 50 активности) које ће се реализовати између земаља учесница. Ипак, на одређени број активности могу бити позвани и представници земаља које нису чланице форума. Такође, установљена је листа контаката на нивоу начелника генералштабова и оперативних центара са могућношћу непосредне комуникације у хитним случајевима, пре свега природних катастрофа. Пожари који су захватили Грчку 2007. године, поплаве на територији Србије и Румуније 2006. године, указали су на неопходност брзе, непосредне комуникације ради разматрања могућности за пружање конкретне помоћи. Начелници генералштабова балканских земаља, у току те друге конференције, једногласно су прихватили да Србија буде домаћин треће конференције. ■

С. ЂОКИЋ
Снимио З. МИЛОВАНОВИЋ

Јачање безбедности

– Предстојећа конференција је прилика да начелници генералштабова још једном потврде спремност да на војном плану, конкретним активностима, допринесу стварању, јачању и унапређењу безбедног окружења. Осим тога, форум представља ефикасну платформу за израду поверења у региону. Активности које планира и одобрава форум, из године у годину добијају на квалитету, и по обиму и по садржају – истиче председавајућа координационе групе Треће конференције потпуковник Мирјана Миленковић, начелник Одсека за међународну војну сарадњу Генералштаба Војске Србије.

ВМА сертифицивала нове стандарде квалитета

Војномедицинска академија је, од 18. маја, званично увела нове стандарде – квалитета менаџмента ISO 9001, система менаџмента заштите животне средине ISO 14001, система менаџмента безбедности и здравља на раду ISO 18001 и менаџмента безбедности припреме хране ISO 22000.

Добила је и акредитације лабораторија – Института за трансфузиологију, Института за медицинску биохемију, Института за фармацију, Института за токсикологију и фармакологију и Института за хигијену.

Обраћајући се тим поводом представницима медија, начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић рекао је да је Војномедицинска академија прва институција у земљи која је интегрисала све међународне стандарде квалитета и ставила их у функцију.

Директор Акредитационог тела Србије доц. др Дејан Крњачић истакао је да је такво постигнуће резултат вишедеценијског рада запослених на ВМА, те да је акредитациона комисија са задовољством закључила да су испуњени сви захтеви за издавање укупно пет сертификата о акредитацији лабораторија по стандарду 17025.

Представник америчко-немачке сертификационе куће DQS Зоран Анђелковић, након што је начелнику ВМА доделио сертификате, изјавио је да ће током развоја највећа војномедицинска установа представљати репер осталим клиникама у Србији.

Конференцији за медије и свечаности уручења сертификата присуствовали су, поред руководства ВМА, представници Министарства одбране, акредитационих кућа и бројни гости. ■

А. П.

Тренинг курс за особље OPCW

Први медицински стручњаци Организације за забрану хемијског оружја (OPCW) из Хара Kimberly Jo-Anne Putinta из Канаде и Shaun Keith Camp са Новог Зеланда, започели су стажирање у ВМА, у оквиру сарадње Министарства одбране Србије и ове организације која се спроводи од 2007. и обухвата организацију тренинг курсева за медицинско особље Инспектората OPCW у Војномедицинској академији.

Током две седмице, по два здравствена радника са високим или средњим медицинским образовањем, бораве у ВМА где усвајају стичу нова знања из ургентне, токсиколошке, хируршке и инфектолошке области. ■

Конгрес Балканског комитета војне медицине

Делегација српског војног санитета, коју је предводио начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић, учествовала је на 14. конгресу балканског комитета војне медицине, који је од 10. до 14. маја одржан у Бургасу, у Бугарској. У делегацији су били стручњаци са ВМА, Војне болнице Ниш и представници Управе за здравство Министарства одбране.

На конгресу су учествовали лекари и медицинско особље из Бугарске, Грчке, Румуније, Србије и Турске, земаља које су пуноправни чланови те асоцијације.

На свечаном отварању генерал Јевтић је истакао да је Војномедицинска академија „мост преко кога се успоставља сарадња на пољу планетаризације медицинске струке и науке. Своја знања и искуства у областима хирургије, посебно ратне, интерне медицине, неуропсихијатрије, превентивне медицине, у збрињавању повређених и оболелих у условима масовних катастрофа, стоматологији, фармацији, спремни смо да поделимо са другима за опште добро човечанства“, рекао је Јевтић.

Током радног дела конгреса презентовано је укупно 247 радова. Главне теме конгреса биле су из области војне хирургије, интерне медицине, војне психијатрије и превентивне медицине. ■

Јубилеј Института за нуклеарну медицину ВМА

Педесет година постојања Института за нуклеарну медицину ВМА обележено је пригодном свечаношћу у амфитеатру ВМА у присуству најодговорнијих старешина ВМА, специјалиста нуклеарне медицине из свих клиничко-болничких и универзитетских центара Србије са којима стручњаци ВМА остварују успешну сарадњу.

Госте су поздравили начелник ВМА генерал-мајор проф. др Миодраг Јевтић и начелник Института проф. др Борис Ајдиновић, који је истакао да је Институт опремљен најсавременијом технологијом и расадник је стручног и научног кадра.

На свечаности су институцијама и заслужним појединцима уручена признања и награде.

Поводом педесет година постојања Института за нуклеарну медицину ВМА из штампе је изашла и монографија о историјату, развоју и перспективама ове организацијске целине ВМА. ■

Припремила Е. РИСТАНОВИЋ

Стицање

Полазници 52. класе Школе националне одбране у Белгији

НОВОГ ИСКУСТВА

Студијско путовање официра на генералштабном усавршавању у Школи националне одбране, које се по трећи пут организује, показало се вишеструко корисним. Током посете Сектору за јавну дипломатију и Команди за операције, обogaћена су постојећа знања и стечена нова искуства. Обилазак легендарног Ватерлоа такође је део пријатних успомена на боравак официра у Белгији.

За нашег официра, оног од праксе и широког образовања, студијска путовања су драгоцен облик стицања искуства. Поготово уколико је по среди тако значајан центар, попут Сектора за јавну дипломатију и Команде за операције.

Брисел и потом Монс, одреднице су четвородневног студијског путовања полазника 52. класе Школе националне одбране, односно официра на генералштабном усавршавању. Делегацију је предводио пуковник доц. Милољуб Сретеновић, начелник Школе националне одбране.

У центру пажње била је тема безбедност, глобална и регионална, степен њене угрожености, потом операције и учинак НАТОа као

војног фактора, ситуација на Балкану, однос према косовској стварности...

Пуковник доц. Владисав Обреновић, заменик начелника ШНО, истиче да су наши официри исказали висок степен занимања за разне теме и садржаје, а домаћини су настојали да им изађу у сусрет.

– Морам рећи, веома коректно и високо професионално. Посета је вишеструко оправдала очекивања и потврдила да су наши официри равноправни саговорници са колегама из света – каже Обреновић.

– Разговори су се одвијали у форми панел дискусија. Једна је носила наслов *Поглед на Балкан*, а водили су је експерти Маркос Алонсо из шпанске делегације, Фроде Андерсен из Норвешке и Роб Конктрактор из делегације Уједињеног Краљевства у НАТОу. Брифинг и дискусију на тему односа НАТО и Балкана водио је др Јарослав Ско-нијецка из Директората за евроатлантске интеграције. Операције НАТОа приближио нам је Ерик Сандал из Сектора за операције, а о односима НАТОа и Русије говорила је Радослава Стефанова из Сектора за политичке односе и безбедност. Сви они веома добро познају прилике на Балкану јер су боравили на том простору у разним улогама – каже Обреновић.

Први човек делегације и начелник Школе националне одбране, пуковник Сретеновић, из панел дискусије издваја ситуацију у Ираку, Авганистану и Балкану.

– Поготово у прва два региона где се, нажалост, још гине, страдају цивили. Наше официре је занимало да ли је могуће решење ситуације војничким путем. Добијен је негативан одговор. Напротив, решење се види у изградњи демократског друштва, јачању цивилних структура, економије, локалних власти.

УТИСЦИ

Идеална прилика да се сазна и види нешто ново, знање упореди, искуство одмери. То су, углавном, мишљења у којима се слажу сви који су боравили у Белгији.

Пуковник Младен Бошковић каже да му је, сем осталог, био занимљив сусрет с колегама из бивших југословенских република који су представници својих земаља у НАТОу. Занимљиво је и корисно сагледати рад у команди најмоћнијег војног савеза где до изражаја долази тимски приступ решавања појединих задатака, уз поштовање појединачних идеја и настојања да га учини делотворнијим.

Потпуковник Зоран Лазаревић је припадник Војске Црне Горе који се налази на школовању у Београду. Истиче велику захвалност Школи националне одбране, сјајну организацију студијског путовања као непроцењивог облика стицања знања и искуства. Посебно су га занимале перспективе безбедносних интеграција.

Сретеновић издваја и сусрет са Браниславом Милинковићем, нашим амбасадором у НАТОу, који им је помогао по многим питањима, као и потпуковник Бранко Мишић, помоћник војног изасланика у Бриселу.

Полазници 52. класе генералштабног усавршавања имали су прилику да обиђу поприште једне од највећих битака 19. века. Реч је о спомен-комплексу Ватерло, који се налази двадесетак километара од Монса. После доброг успона (преко 226 степеника), стиже се на плато легендарног попришта где је у пролеће 1815. године потучена славна Наполеонова војска а он после тога отишао заувек с бојног поља.

– Заиста, све делује импресивно – каже пуковник Сретеновић. – Нама официрима је невероватно да се на релативно малом простору нашло 300.000 војника који су повели такоређи заказану борбу. У амфитеатру који смо обишли, налик планетаријуму, виде се призори битке, чују се канонаде топова, команде, топот коња, трубе... У музеју воштаних фигура дефилију славне војсковође, генерали, знамените личности тог времена.

Међутим, занимљивост своје врсте одиграва се сваког јуна. Тада ентузијастички из целог света стижу на Ватерло, облаче своје униформе и играју својеврсну ратничку представу. Води се „битка“, а све ради чувања успомена на тај догађај и, наравно, доброг дружења. ■

Бранко КОПУНОВИЋ

Донација за унапређење службе трагања и спасавања

Представник Ваздухопловства Краљевине Данске капетан Фалк Адамсен боравио је недавно на аеродрому у Нишу, где је посетио ескадрилу која ће извршавати задатке службе трагања и спасавања. Ескадрила је уз помоћ донације Краљевине Данске од 60.000 евра опремљена мултимедијалном учионицом, оперативном салом и просторијама за смештај дежурне посаде на нишком аеродрому.

Госта из Данске дочекали су начелник реферата за трагање и спасавање у Команди ВиПВО потпуковник Станислав Гелер, командант 119. мешовите хеликоптерске ескадриле потпуковник Сениша Стаменов и командант 161. батаљона за обезбеђење аеродрома потпуковник Мирољуб Дошовић. После обиласка размотрана су питања даљег техничког опремања за потребе полова заштите и трагања и спасавања.

З. М.

Отворени дан у Зајечару, Јакову, Горњем Милановцу и Лесковцу

Пети центар за обуку, у зајечарској касарни „Никола Пашић“, у оквиру недавно организоване акције *Отворени дан*, посетило је више од пет стотина грађана, махом омладине и деце из Зајечара и околине. Посетиоце су поздравили командант Центра потпуковник Драгиша Станковић и заменик градоначелника Срећко Николић. За госте је организован тактичко-технички збор, на коме су пратили приказ оспособљености старешина и војника за наменске задатке.

Акцији *Отворени дан* прикључили су се и ђаци Средње медицинске школе. Демонстрирали су пружање прве помоћи. На турниру у малом фудбалу учествовале су екипе гарнизона Зајечар, Јавног предузећа „Водовод“, полицијске станице Сокобања и организације резервних старешина Бора.

Бројни грађани из општине Сурчин и околине посетили су касарну „Мајор Милан Тепић“ у Јакову. Припадници Центра за обуку приказали су услове живота и рада у касарни, поједине садржаје војничке обуке и наоружање којим располажу. Највише интересовања

привукла су оптоелектронска средства, далекометна пушка „црна стрела“ и аутоматски бацач граната, те ракетни систем „нева“.

Грађани Горњег Милановца и околине посетили су током акције касарну „Војвода Радомир Путник“. Сагледали су оспособљеност припадника тог састава за извршавање наменских задатака.

У Центру за обуку везе информатике и електронских дејстава у Горњем Милановцу присутнима је демонстрирана вежба гашења пожара, а изложени су пешадијско наоружање, радио-релејни и радио-телепринтерски системи. Одржано је и такмичење у стрељаштву и шаху, где су учествовале екипе Центра и резервне старешине из Чачка и Горњег Милановца и Удружења војних пензионера.

Седми центар за обуку Војске Србије *Отворени дан* је организовао у својој касарни „Војвода Петар Бојовић“ у Лесковцу.

„Сусрети као што је овај имају за циљ да наше активности приближе грађанима Лесковца и околине“, рекао је командант Седмог центра за обуку, пуковник Мијодраг Ђуровић. Велики одзив грађана није изненадио организаторе, јер, како кажу, војска и грађани у Јабланичком округу одувек су међусобно неговали добре односе. ■

З. М. – М. Л.

Заједничка обука „Кобри“ са француским специјалцима

На иницијативу Министарства одбране Србије, а у организацији Управе војне полиције и батаљона ВП специјалне намене „Кобре“, недавно је изведена двонедељна заједничка обука са француским специјалцима из јединице GIGN, која је у саставу француске жандармерије. Учествовали су и припадници специјалних јединица МУП-а Србије – САЈ, ПТЈ и Управе за обезбеђење.

Обука је извођена на полигонима специјалних снага у Београду. Тежишне активности биле су на обезбеђењу личности од посебног значаја, а увежбаване су и бројне активности у оквиру антитерористичких дејстава. Изведено је и више гађања из наоружања којима располажу специјалне јединице.

Ово је била прва заједничка активност са француским специјалцима из јединице GIGN, а разговарано је и о наставку сарадње.

Припадници „Кобри“ учествовали су и у заједничкој обуци коју је са француским специјалцима из јединице RAID организовао МУП Србије, а завршна вежба изведена је у Кули. ■

Р. М.

Студенти Војне академије у Италији

Поглед са друге стране

Петнаесторо студената Војне академије, током петодневног боравка у Модени и Напуљу, имало је прилику да се упозна и упоређи са колегама и будућим официрима једне савремене војске. То ће допринети не само разумевању система војног школства у иностранству него и бољем сагледавању услова и ресурса који су им стављени на располагање у Београду.

азвијена међународна војна сарадња допринела је да генерације које се данас школују за професионалне официре, путовања у иностранство виде као неодвојиви део стицања високог образовања. Упркос финансијској кризи, одваја се довољно новца како студенти Војне академије не би били ускраћени за искуства која њихове старије колеге нису стекле тогом година санкција и изолације.

Почетком маја, петнаесторо студената Војне академије боравило је у Италији, где су у два града, Модени и Напуљу, обишли Војну академију Копнене војске и Ваздухопловну војну академију. Њихов боравак на Апенинима била је јединствена прилика да у полуформалној атмосфери стекну искуство, подједнако вредно као и знање које стичу током школовања.

Поручник Горан Бујишић, координатор за међународну војну сарадњу ВА и вођа делегације, инсистирао је да студенти путовање искористе за стицање сазнања и искуства како би на крају путовања имали јаснију слику о земљи коју су посетили и о земљи и војсци у коју се враћају. Утисци после повратка сведоче да је посета имала смисао.

■ Одмеравање са Западом

Студенти Војне академије из Београда су током дводневног боравка у Модени и тродневног у Пуццолу код Напуља имали прилику да стекну слику о својим будућим колегама, официрима једне савремене оружане силе. Можда и важнија од званичних брифинга и предавања била је прилика да сагледају и упореде услове живота, рада и студија италијанских колега, како би све то једнога дана унели у коначан закључак о квалитету који поседују официри једне и друге војске. Коначно, била је то прилика и да се разбјеги предубеђење које је

људима са ових простора својствено – да у незнању све стране узимају за боље, савременије и ефикасније.

Српски студенти који се школују у Модени – Данијел Менковић и Радован Илић, који је за време посете колега из домовине лежао у стационару због повреде, били су информатори „из прве руке“ за све што је занимало колеге из Београда.

Војна академија копнене војске Италије у Модени сматра се једном од најстаријих институција те врсте на свету. Са краћим прекидима, „школа команданата“, како је њени припадници називају, постоји од 1669. године и смештена је у дворцу војводске породице Естенси која је вековима владала Моденом.

Осим натписа и путоказа у околини, готово ништа на спољашњости дворца Естенси не указује на његову данашњу намену. Према овдашњим мерилима, здање у центру Модене много више подсећа на музеј. Истина, половина палате заиста и јесте својеврстан легат посвећен једним делом његовим некадашњим власницима, а другим богатој историји Академије. У део палате где кадети бораве и уче долази се преко „моста уздаха“ – застакљене пасареле која гледа на једну од главних моденских улица. То је, према делимично истинитој анегдоти, једино место са кога кадети за време испитних рокова или забране изласка могу видети цивилни живот.

Посвећеност традицији и строга војничка дисциплина на Војној академији оставили су снажан утисак на госте из Београда од првог

ПОХВАЛЕ ЗА СТУДЕНТЕ ИЗ СРБИЈЕ

И у Модени и у Напуљу једногласно хвале студенте из Србије. Будући да су они матуранти Војне гимназије, јасно је да су добро потковани знањем, али то је тек делић онога по чему се мери и рангира. Задивљује и њихово знање италијанског језика, које је на веома високом нивоу.

Милош Милошевић један је од 20 студената треће године који на рамену, поред чина, носи тамноплаву траку. Објаснио нам је да је то обележје инструктора, најбољих студената који обављају неку врсту функције командира студентима најмлађе године. Од њега смо сазнали и за следећи случај.

Када је завршено интервјуисање тек уписаних бруцоша на академију у Пуццолу, у коме је учествовао и Милошевић, официри су групи „првака“ поставили питање – Један од 20 инструктора који је радио са вама није Италијан. Знате ли ко је то?

Нико из групе није показао на Милоша.

тренутка посете. Студенти прве године у град могу изаћи искључиво у традиционалној униформи, која вековима није мењала изглед, док студенти друге године ван круга касарне излазе у свечаном оделу са обавезном краватом. Студент Данијел Менковић такође је морао да се повинује истом принципу када је пошао у шетњу са колегама из Србије. Током обиласка Академије, Менковић је, као студент прве године, морао да поштује забрану проласка „степеницама части“, па је трећим кораком стизао српску делегацију која је користила поменути „пречицу“.

Две године студија, колико оне и трају у Модени да би се наставиле у Риму или Торину, зависно од рода или службе, обележене су већим делом стицањем јаке војничке подлоге будућих официра. Иако теоријски предмети носе значајан део наставног плана, практични облици наставе и физичка обука преовлађују. Куриозитет је да сви студенти, поред обуке у алпинизму, километарских маршева, обуке у зимским и полупустињским условима, морају да прођу и падобранску обуку.

И поред тога, око 60 кандидата конкурише на једно слободно место за упис, док се за школовање за карабинере, пријављује скоро по 200 пута више од броја студената који упишу студије.

■ Елита код Напуља

Ваздухопловна академија у Пуццолују код Напуља по свом положају и архитектури улива дивљење и поштовање. Са литице изнад обале Средоземног мора гледа на пучину и оближња острва. Као и у Модени, ред и дисциплина видљиви су на сваком кораку, а хијерархија међу самим студентима веома је јасно наглашена. Студенти четврте године већ носе чин потпоручника, а после пете, завршне године унапређују се у чин поручника.

Милош Милошевић, младић који је после Војне гимназије студије ваздухопловне технике почео у Пуццолују, требало би ове јесењи да упише четврту годину. Годину дана млађи Душан Ранђеловић такође се бори са напорним градивом и исцрпљујућим распоредом рада. Њих двојица су, захваљујући изванредним резултатима које постижу, имали могућност да три дана без прекида бораве са земљацима.

Дневни распоред рада веома је згуснут, нарочито на почетној години. После предавања и ручка цела класа излази на спортске терене и тамо проводи време до вечере. Након вечере следе часови учења, који се повремено одуже до касно у ноћ, будући да је градиво веома обимно, нарочито за будуће ваздухопловне инжењере.

С преласком у старију класу, обавезе се сразмерно смањују, док се права и привилегије повећавају. То је, како су домаћини објаснили, главни мотивациони елемент током школовања – положити испите и скинути терет с врата!

Јединствен утисак који остављају италијанске војне академије је сте посвећеност традицији и историјском памћењу. Од начина по здрављања, ношења униформе, па до певана химне приликом дизања државне заставе – све оставља утисак дубоке везаности за национални дух. Ипак, мотивација, које је неспорно главни предуслов да би се завршила тако тешка школа, није базирана само на патриотизму. Месечна плата студента прве године износи око 1.000 евра и драстично расте с преласком у старију годину, док лична примања официра у италијанској војсци вишеструко премашују државни просек. Када се ту уброје и бројне привилегије, као што је веома јефтин одмор у војним хотелима на Медитеранској обали, јасно је зашто се тако велики број младих опредељује да конкурише за упис у војне академије. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

ВЕСТИ

>>> Мађарска делегација у Центру АБХО у Крушевцу – Центар за усавршавање кадрова АБХО био је домаћин шесточланој делегацији оружаних снага Републике Мађарске са пуковником Ласлом Молнаром на челу. Циљ посете била је размена искустава из области атомско биолошко хемијске одбране, али и разматрање предлога могућих облика сарадње у наредном периоду.

Гостима је током посете приказана инфраструктура Центра, а присуствовали су и динамичкој презентацији „Употреба средстава за симулацију ефеката нуклеарног и хемијског оружја“, приказу рада вода за обезбеђење нуклеарних и хемијских удеса и дејству припадника 246. батаљона АБХО на деконтаминацији простора по коме је дејствовало муницијом са осиромашеним уранијумом.

Током разговора пружена је подршка пројекту „Регионални центар АБХО“ и показано интересовање за обуку и школовање припадника мађарских оружаних снага. Последњег дана посете, делегација ОС Мађарске боравила је и у Националном центру за контролу тровања ВМА.

З. М.

>>> Војни округ Ниш о упуту регрута – Припадници Војног округа Ниш одржали су у Бујановцу радни састанак на коме су разматрали питања упута регрута на службу војног рока са оружјем. Командант Војног округа Ниш пуковник Љубиша Ђорђевић, његови најближи сарадници и команданти војних одсека Ниш, Врање, Зајечар, Крушевац и Краљево, још једном су указали на потребу побољшања методологије упута и тесне сарадње МУП-а, поште, локалних самоуправа и војнотериторијалних органа на тим задацима.

Учесници састанка су затим обишли спомен-собу Четврте бригаде и базу „Добросин“ на административној линији према Косову и Метохији. Том приликом, командант Четврте бригаде бригадни генерал Милосав Симоновић информисао их је о стању у зони одговорности, док је командант 41. пешадијског батаљона потпуковник Слађан Стаменковић говорио о безбедносној ситуацији у рејону базе „Добросин“ и начин извршавања задатака у Копненој зони безбедности.

З. М.

>>> Обука за управљање пројектима – У организацији Управе за планирање и развој Генералштаба Војске Србије, уз подршку изасланства одбране Велике Британије у Београду, одржана је дводневна обука за управљање пројектима. Предавања је држао проф. др Милан Кукрика са Београдског универзитета, један од водећих експерата у области управљања пројектима. Обуци је присуствовало петнаест официра из организацијских целина Генералштаба ВС и из Управе за стратегијско планирање Министарства одбране.

Обуку за управљање пројектима отворио је пуковник др Бојан Зрнић из Управе за планирање и развој ГШ ВС, а присутне је поздравео и изасланик одбране Велике Британије у Београду пуковник Најјел Фен.

А. А.

>>> Курс за референте контроле – У Генералштабу Војске Србије завршен је, 15. маја, петодневни курс за оспособљавање референтата за контроле. На курсу, који је организовала Управа за оперативне послове, тридесет официра надоградио је знања о планирању, организовању и контролама, у командама, јединицама и установама Војске.

Начелник Управе за оперативне послове генерал-мајор Драган Колунџија оценио је да семинар омогућава да се боље сагледа контролна функција у Војсци. На својеврсној обуци, полазницима су предавачи говорили о изradi запажања и предлога за отклањање установљених пропуста и слабости, писању оцена о изведеним контролама, те роковима за реализацију постављених задатака.

А. А.

Иницијатива двоструке користи

Током припрема и трајања 25. летње Универзијаде биће ангажовано око 600 младића који су се определили да војни рок одслуже у цивилству. Они су до сада пружили значајну помоћ организатору, а у предстојећих неколико недеља њихов рад биће још вреднији.

Министарство одбране и Војска Србије увелико се припремају за улогу једног од главних партнера у организацији 25. летње Универзијаде. Заправо, велики део тог посла већ је обављен, што значи да ће капацитети које систем одбране ставља на услугу држави у сврху тог великог спортског догађаја бити спремни почетком јуна.

Будући да Универзијада представља манифестацију глобалног значаја, менаџмент система одбране активно се укључио у решавање проблема које организација такмичења те врсте носи. Један од њих био је и потреба за ангажовањем додатне радне снаге на широком спектру послова и задужења. Министарство одбране одлучило је да највећи део мартовске и јунске партије младића на цивилном служењу војног рока стави на располагање привредном друштву „Универзијада 2009“.

Команда Војног округа Београд у мартовском упутном року „Универзијади“ је послала 134 младића. Према речима команданта ВОК-а пуковника Драгослава Лацковића, процедура која је важила

за упућивање на цивилно служење војног рока у државна предузећа и установе и овом случају је у потпуности испоштована.

– На основу закључака на састанку државног секретара Зорана Јефтића са представницима „Универзијаде“ и молбе коју су они потом упутили Министарству одбране, створили су се услови да се у то привредно друштво упуте младићи на одслужење војног рока у цивилству – објашњава пуковник Лацковић. Он каже да је „Универзијада“ добила добар део мартовске партије, док ће у јуну цео контингент од око 450 омладинаца отићи у то привредно друштво.

Према речима Снежане Бубало, члана Оперативног тима МО и ВС, највећи број младића на цивилном служењу дужности у „Универзијади“ обављаће до краја јула, када ће се „прекоман-

Одговорни послови

Сеад Делифи, Марко Пајић и Павле Ристић војни рок од марта служе у ПД „Универзијада“. Њима је због образовања припала обавеза да се баве пословима веома блиским менаџменту компаније.

Сеад је дипломирани инжењер архитектуре и активно је био укључен у процес јавних набавки којих је, као што је познато, у „Универзијади“ било много. Између осталог, он је био један од људи који је спровео тендер за реконструкцију атлетских стаза на стадиону *Црвене звезде* и стадиону Војне академије.

Марко и Павле су правници, распоређени у финансијски сектор. Слажу се у оцени да је атмосфера у колективу веома добра, али да ће им искуство које су стекли значити у будућем послу. Занимљиво је да су управо њих двојица написали решења о распоређивању на радна места својим млађим колегама који су у предузеће дошли у јунском упутном року.

довати“ у предузећа и установе према плану пута.

– Будући да Универзијада има апсолутан приоритет када је у питању упућивање на цивилно служење војног рока многе институције у том периоду биће ускраћене за уобичајену помоћ, али ми верујемо да сви они имају довољно разумевања за задатак од националног значаја – каже Снежана Бубало.

У Команди Војног округа Београд сазнали смо да је због потреба организатора око 230 младића на одслужење војног рока у цивилству упућено ванредно раније 15 дана. Разлог је, како каже пуковник Лацковић, потреба да се спроведу одређене обуке за специфичне дужности које ће им бити поверене.

Руководилац Службе људских ресурса ПД „Универзијада“ Јасминка Милић истиче да је сарадња са младићима који су до сада били ангажовани у том привредном друштву била више него задовољавајућа.

– Од 134 момка који су код нас од марта, тек двојица су имала примедбу и то везану за прераспodelу радног времена. Остали су били веома задовољни. Сматрам да је ово прилика да се стекну добре референце за неко будуће занимање и остваре квалитетни контакти будући да је распон послова који је овим момцима поверен веома широк и креће се од послова логистике, па до неке врсте полуправних функција, наравно у складу са њиховим образовањем и интересовањем – каже Јасминка Милић. Према њеним речима, тим психолога спровео је интервју и тестирање младића па је на основу тога донета одлука ко ће бити ангажован на којој врсти посла.

У „Универзијади“ очекују да уз помоћ младића на цивилном служењу, којих ће укупно бити око 600, остваре све задатке. Правила и мере безбедности, како смо чули, строго се поштују без обзира на то што је атмосфера на родним местима веома пријатна, јер већину запослених и волонтера чине млади. ■

А. ПЕТРОВИЋ
Снимио Ј. МАРЈАНОВ

Војна канцеларија у Универзитетском селу

Канцеларија Оперативног тима Министарства одбране и Војске Србије за Универзијаду отворена је прошле недеље у Универзитетском селу у ново-београдском блоку 67. Простор намењен људима који се у систему одбране баве организацијом тог великог спортског догађаја налази се на истом спрату где и менаџмент предузећа.

Потпуковник Зоран Симић, координатор Оперативног тима, истиче да је канцеларија веома важна за ефикасно остваривање дневних контаката са људима који раде на организацији Универзијаде, а таквих је много.

– У току једног дана одржи се по неколико састанака са представницима „Универзијаде“. Зато је веома важно да постоји место и врата на која могу да покуцају и потраже помоћ. Једноставно, у пословима сложене организације проблеми неочекивано и брзо долазе, па тако морају и да се решавају. Треба рећи да наши партнери имају велико поверење у војну организацију јер смо до сада увек ефикасно испуњавали свој део посла – каже потпуковник Симић. Према његовим речима, Оперативни тим МО и ВС свакодневно ради на задацима које су му поверили Радна група Министарства и државни секретар Зоран Јефтић.

Канцеларија Оперативног тима током трајања такмичења биће место где ће се свакодневно координирати рад служби које ће у Универзитетском селу бити у надлежности војске, а то је превасходно здравствена заштита, логистичка подршка и безбедност. ■

А. П.

Потпуковник Зоран Симић

„Златно туристичко срце“ за Војну установу „Тара“

Војна установа „Тара“ добила је специјално признање *Златно туристичко срце 2008.* за примену високих стандарда квалитета ISO 9000 и HACCP у угоститељству и туризму. Признање је доделио Међународни центар за развој туризма и угоститељства SACEN International на свечаности одржаној у хотелу „Континентал“ у Београду.

Према речима директора ВУ „Тара“ потпуковника мр Јована Мијатовића, та установа је прошле године успешно завршила увођење стандарда ISO 9000 (систем менаџмента квалитетом), ISO 14000 (систем заштите животне средине), ISO 18000 (систем безбедности и здравља на раду) и HACCP (систем безбедности хране). Хотелско-угоститељски комплекс, са хотелима *Оморика* и *Бели бор*, први је у регији Југоисточне Европе свој рад засновао на тим принципима и тако увео јединствени интегрисани систем менаџмента квалитета у област угоститељства и туризма.

Специјално признање *Златно туристичко срце* додељује се по 17. пут, и добијају га најбољи појединци и организације у области туризма и угоститељства Југоисточне Европе. Носиоци овогодишњег признања су, поред ВУ „Тара“, Турска као туристичка дестинација године, Ана Ивановић (амбасадор туризма и спорта), Еуросонг 2008 (туристичка манифестација године), регија Истре (шампион приморског туризма), Чатешке топлце (шампион здравственог туризма), Херцег Нови (златна чаша гостољубља), ресторан *Ловац* из Бијељине (најуспешнији туристички објекат), *Веколтурс* као најуспешнија туристичка агенција, *Дончо Таневски* (личност године у туризму) и *Витоша* у Бугарској (шампион планинског туризма). ■

С. Ђ.

Награде иноваторима из система одбране

Технички ремонтни завод Чачак добио је ове године на 29. међународној изложби „Проналазаштво–Београд 2009“ специјално признање *са великом медаљом Никола Тесла* за више решења.

Тај скуп одржан је од 18. до 22. маја у Централном дому Војске. Било је изложено 125 радова, а учествовало је више од 250 излагача. Организатор скупа био је Савез проналазача и аутора техничких унапређења Београда, а један од покровитеља Управа за стратегијско планирање Министарства одбране.

На свечаној церемонији додељене су награде у три области – проналазачи, нове технологије и индустријски дизајн.

Иноватори из Војнотехничког института добили су четири медаље. Две златне медаље са ликом Николе Тесле из области проналазача додељене су за Мултифункционални авионски аквизициони систем МФАС-АЕ1, ауторима Миодрагу Марковићу, Драгани Спасић, Момирку Николићу, и за Систем за заштиту борбених возила од експлозије горива и пожара проф. др Младену Пантвићу, мр Драгију Лакићевићу, Љиљани Галик и Мирославу Половинеоу.

Бронзану медаљу са ликом Николе Тесле из области проналазача добили су аутори Драган Илић и мр Ивана Илић за Угломер за мерење отклона командних површина, а сребрна медаља из области нових технологија припала је проф. др Младену Пантвићу, Горану Јанковићу и Миленку Тајевићу за Ватрогасно возило специјалне намене на основи тенка Т-55.

Управи за стратегијско планирање Министарства одбране додељена је захвалница за развој иновативне делатности у Србији.

Ауторима је награде уручио Ђуро Борак, председник Савеза проналазача и аутора техничких унапређења Београда. ■

М. Ш.

Студенти Војне академије на Националном такмичењу у међународном хуманитарном праву

Хоризонти треће мисије

Шампионат знања из области међународног хуманитарног права део је активности Црвеног крста Србије. Ове године такмичење је организовано уз подршку амбасаде Краљевине Норвешке у Београду и Међународног комитета Црвеног крста, регионалном делегацијом у нашем главном граду. Студенти Војне академије показали су завидно знање и нагостили да се будући официри ваљано припремају за трећу мисију своје професије. И на недавно одржаном светском такмичењу војних академија са свих континената у Сан Рему, освојено треће место је завидан резултат.

Студенти су током националног такмичења у међународном хуманитарном праву, које је одржано осми пут у Београду, решавали ситуацију по сценарију замислиног сукоба две фиктивне државе.

Током пет дана, пет такмичарских тимова са укупно петнаест чланова, имали су задатак да оквалификују оружане сукобе између страна, а потом да у својству стручњака пресуђују о акцијама актера и правилима међународног хуманитарног права, која се примењују у сваком појединачном случају, ослањајући се при том на своје познавање теорије и праксе. Учествовале се екипе студената Правног факултета из Београда и Новог Сада, Факултета безбедности, Факултета политичких наука из Београда, Криминалистичко-полицијске академије и Војне академије.

За студенте Војне академије сусрет са колегама и одмеравање знања из ове области је вишеструко корисно. Вођа екипе био је Бранко Вучићевић, студент четврте године Смера ВиПВО. Али, он се није такмичио, већ Тодор Горановић, студент пете године Смера Логистике, Филип Стошић, студент четврте године – Смер КоВ, и Милош Ристић, студент треће године истог смера.

За разлику од претходних година уведене су неке новине. Поред решавања случаја ратног сукоба, праћења и развоја догађаја, од студената се тражило да се нађу у разним улогама (правни саветници, делегати, посматрачи...). Ове године уведена су предавања о фактору мотивације, улози Црвеног крста, развоју хуманих вредности... Приступило се интерактивном решавању случаја, реалнијем приступу могућим догађајима, квалификацијама избора циљева страна у сукобу... Студенти су, сем осталог, обишли Тужилаштво

за ратне злочине где су се информисали о његовом раду, задацима, циљевима...

Новина је и „посета затвореницима на терену“. У једној просторији имали су прилику да разговарају са њима а потом напишу извештај о томе како су третирани, колико су им угрожена права гарантована међународним конвенцијама, да ли им је обезбеђен основни ниво здравствене заштите...

Домаћини такмичења из Црвеног крста Србије учинили су велики напор да свим учесницима обезбеде све услове да покажу знање, снажљивост и вештину говорништва. Како би ситуација изгледала што веродостојнија „службена лица“ носила су униформе које је за ту прилику организаторима обезбедила Војна академија. Такмичарима су била на располагању савремена информатичка средства ради лакшег решавања задатака, добијања вести са терена и праћење развоја догађаја који су се смењивали као у стварном оружаном сукобу.

■ Паралела са Сан Ремом

Пре овог такмичења екипа Војне академије (у измењеном саставу) боравила је у Сан Рему. Живописни италијански градић није познат само по чувеном фестивалу канцоне већ и по традиционалном шампионату војних академија са свих континената. Опет је по среди познавање и примена међународног хуманитарног права. Колико је скуп значајан а конкуренција јака, сведочи податак да су САД послале екипе са четири војне академије. Јаке саставе имале су Канада, Аустралија, Колумбија, Холандија...

Наравно, говорило се и писало на енглеском језику, што је представљало предност за учеснике из земаља са тог говорног подручја. Много је стручних израза, фраза, језичких конструкција... За нашу војну академију наступали су студенткиња Александра Илић и колеге Бранко Вучићевић и Милош Војиновић.

Концепција такмичења замишљена је на познавању обичајног, кривичног и хуманитарног права. Које су сличности и разлике између такмичења у Сан Рему и Београду?

– Свакако да постоје. Пре свега, ми смо само условно речено екипа. Тачно је да се тако водимо и вреднујемо, али сваки дан је свако од нас део неког другог тима са колегама из осталих земаља. Пратимо развој ратног сукоба замишљених земаља, ескалацију у рат ширих размера, мешање других земаља... Оцењујемо да ли се поштују правила ратовања, угрожавање цивила, констатујемо ратне злочине. На крају им судимо – каже Бранко Вучићевић.

Александра, Милош и Бранко оставили су сјајан утисак, на најбољи начин су бранили углед наше академије и показали да стасавали у официре савремене Војске Србије. Доказали су како и колико се спремају и за трећу мисију која се подразумева у њиховој будућој професији. Треће место је велики успех јер је такмичење било веома захтевно.

Када су говорили о условима за припрему, студенти Војне академије листом су понављали исте проблеме: мањак времена, припремање поред обимних обавеза и недовољна заступљеност међународног хуманитарног права у наставним плановима и програмима. Кажу да га изучавају само у првој години у оквиру предмета јавно право. У односу на колеге са других факултета имају и мање литературе, мање могућности за консултације са стручњацима из те области. Све то надокнађују великим ентузијазмом, интензивним учењем, међусобном разменом искустава са колегама који су били на неком од такмичења. Један од младих официра који им је много помогао израста у старешину каквог би свако пожелео. Реч је о поручнику Немањи Братићу, постдипломцу, одличном познаваоцу хуманитарног права.

■ Одличан утисак

До самог краја националног такмичења, екипа Војне академије високо је котирала међу учесницима такмичења. Према њиховим речима, у саму завршницу ушли су са подједнаким шансама за висок пласман. Одлучивале су нијансе. Победа је заслужено припала студентима Правног факултета из Београда, испред колега са Факулте-

та безбедности. Према мишљењу судија, најбоље је говорила Марија Шћекић, чланица победничке екипе.

Треће место студената Војне академије и одличан утисак који су оставили јесте успех. Оправдали су углед установе у којој студирају и част професије за коју су се определили. Наравно, њихова искуства биће драгоцене наследницима, јер три од четири поменути младића завршавају студије и на њихова такмичарска места доћи ће други.

Београђанин Бранко Вучићевић је најпре завршио Војну гимназију. Желео је да постане пилот, али је био свестан превеликих захтева и строгих услова. Определио се за ракетне јединице, смер „куб“. Ускоро ће постати потпоручник. Од тог успеха деле га четири испита и дипломски. Његова просечна оцена креће се око 8,5, што на свој начин говори колико је био марљив студент. Каже да му је завршна година била посебно занимљива. Са колегама је

Званичници и судије

Црвени крст Србије, организатор сусрета, ужива велики углед у свету. Овогодишње такмичење одржано је уз подршку Амбасаде Краљевине Норвешке у Београду и у сарадњи са Међународним комитетом Црвеног крста, регионалном делегацијом у Београду.

На отварању такмичења били су представници амбасада САД, Јапана, Швајцарске и Холандије, Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, невладиних организација из земље и иностранства, удружења, хуманитарних организација...

Судије су оцењивале учинак сваког појединца и екипе а међу њима су била позната имена: Винка Бераха-Никићевић из Суда за ратне злочине, проф. др Весна Кнежевић-Предић са Факултета политичких наука из Београда, проф. др Миодраг Старчевић, пуковник у пензији, и Иван Јовановић, национални правни саветник у Оебсу.

Једно време провео на терену међу припадницима чувене 250. ракетне бригаде. Окушао се на родару, потом као дежурни батерије. Старешине јединице имале су пуно стрпљења да му појасне све детаље везане за сложени систем. О њима и свом будућем позиву мисли све најбоље...

Студент Милош Рашић долази из Зајечара, одабрао је пешадију. Завршава трећу годину, али када је дошао на Војну академију био је планиран за студије у иностранству. Није отишао и не каје се, има сјајне другове из класе и наставнике. Каже да му почиње динамичнији део студија са много више логоровања, гађања, много више примењене тактике и контакта са наоружањем. Иначе, његова класа одлично сарађује са Факултетом организационих наука и Факултетом безбедности, што му пружа могућност за стицање нових искустава.

Милош је имао прилику да обиђе чувену америчку академију Вест Поинт. Десет незаборавних дана у оквиру размене студената. Импресивно здање, тврђава подигнута 1802. године где се шкољује 4.500 будућих официра.

Панчевац Филип Стошић је годину дана старији од Милоша. Још неколико испита и постаће потпоручник пешадије. Наслов његовог дипломског рада гласи: „Србија и Програм партнерство за мир“. Истиче да су студије пружиле широко образовање па ће уз рад наставити студије на Факултету политичких наука.

Стасити Никшићанин Тодор Горановић признаје да се помало случајно обрео на Војној академији, али исто тако тврди како је начинио прави избор. Студије приводи крају на Смеру логистика (финансијске службе). Из Београда ће понети не само лепе успомене већ и знање неопходно за прву дужност.

Једно такмичење је завршено, нови изазови се очекују догодине. У исто време, али с неким новим учесницима. ■

Бранко КОПУНОВИЋ

**Брига о породицама погинулих
припадника 250. ракетне бригаде ПВО**

Запис у срцу

**Током рата 1999. године погинуло је
28 официра, подофицира и војника славом
овенчане јединице. Данас се чланови њихових
породица сматрају припадницима Бригаде.
Истинска помоћ, брига о деци, осећај да
је војнички састав увек уз њих,
великим емоцијама превазилази пукe одредбе и
параграфе правилника. Јер то што се догодило,
остало је записано у срцу...**

Ракеташа... Тако их је једноставно звао народ, онда када је било најтеже. Повели су велику битку и нису се повлачили до последњег дана бомбардовања 1999. године. Има томе равно деценија...

Током сурових 78 дана ратовали су зналачки, храбро, држали се до краја војнички и часно. Никада их није спутао страх од технички супериорнијег противника нити су икада помислили да прекину отпор. Напротив. Стизали су и претизали време, бивали су све сигурнији, одважнији, прецизнији... Народ им се радовао, ма где били. Имали су помоћ и подршку, уживали су бескрајно поверење и нескривену емоцију. Постојали су да бисмо опстали...

Када су с неба скинули „невидљиво“, постали су још пожељнија мета. На њих су се обрушавали најсавременији борбени авиони, чудна ваздухопловне технике, пројектили... Због њих су се мењале тактике напада, летова, борбеног распореда...

Бескрајно пожртвовање

Рат који су они водили није обичан. Све се мери секундама, догађа се у десетинкама... Нема строге границе фронта и позадине, истурених јуришника и штабова на сигурној удаљености. Не, сви су у првој линији, један до другог, командант и војник. Деле исту судбину, победника и жртве. То је особеност њиховог позива и мера витештва. Њихове оштре, ватрене стреле терале су грабљивице с нашег неба. Бранили су се и нападали, упорно, до крајњих граница пожртвовања. У таквом односу снага, где их је салетало на хиљаде авиона, тешко је било сачувати све животе. Такав је рат... Двадесет осам официра, подофицира и војника није дочекало његов крај. Пре тога отишли су у легенду...

У састав 250. ракетне бригаде ушле су све јединице које на тај начин чувају наше небо. Од њеног формирања 26. априла 2007, породице погинулих постале су, по идеји свих припадника, део колектива, његове свести и савести.

Били су то млади људи, најмлађи је имао 20, најстарији једва 40 година. Данас би били командири и команданти, очеви, мужеви, ослонци својих породица. Њих више нема, али живе су успомене и пажња. Њихови најближи се не окупљају у Бригади само да би обележили овај или онај датум, сетили се и помолили. Они су њихови припадници у најплеменитијем смислу. Јер живот, данас поготово, носи многа искушења и описује се углавном тешкоћама разне врсте. Али ту су другови и саборци да помогну приликом пресељења, уписа детета у

школу, око лечења, опоравка, када понестане средстава за живот... Ништа се не заборавља и никада се не прећуткује. Постоји проблем, хајде да га решавамо...

Једна од идеја која је освојила сва срца јесте да се свим погинулим подигне спомен-обележје на месту погибије. У помоћ су притекле и локалне самоуправе – погинулима у част, родбини још један облик пажње.

Војник Душан Иванчевић, оператер на радару, из Старе Пазове, погинуо је 9. априла 1999, крај села Табановићи у околини Шапца. Плоча с његовим ликом и именом биће ново место окупљања породице и ратних другова.

Месна заједница Глушци, надамак Богатића, одмах је прихватила идеју да се сачува од заборава место погибије потпоручника Милана Мијатовића и десетара Малише Миловановића.

Крагујевац се одужио свом војнику Душану Урошевићу, чији се живот угасио на Косову. Улица у којој је живео носи његово име.

Више од споменика

У току је остварење иницијативе да се улице назову по именима потпуковника Благоје Радића и капетана прве класе Роберта Лајчака. Град Ниш памти многе ратове и страдања. У духу слободарске традиције чува успомену на војника Дејана Манчића, незаборавног момка, сјајног студента, уметника, врхунског спортисту... Погинуо је 4. априла 1999. код Пећи, на дужности везисте оператера. Његову младост и дар пресекла је касетна бомба. Фонд за младе таленте носи његово име, постоји десет година, а пламен родољубивог уметничког стваралаштва, кажу, неће никада згаснути. Опраштају-

ћи се од Дејана, нешто слично изрекло је његово преосвештенство господин Иринеј.

Младић се зове Атила, син је погинулог мајора Шандора Нађа из Бечеја. Био је командир Дејану Манчићу. Жељу да се посвети очевом позиву саопштио је команданту Бригаде. Чврсто је одлучио да се упише на Војну академију. Биће официр, ракеташ...

Нижу се сећања, испреплетана прошлост и садашњост. Старији водник Драгољуб Бандић из Ченеја погинуо је на свој 28. рођендан... Мара Радош је живела у трошној кући на периферији Београда. У рату је изгубила сина јединца Бобана и остала без крова над главом. Припадници Бригаде су сачували успомену на њеног сина, кућу обновили, помогли јој да се пресели...

Сваки губитак је болан, али када погине дете... Колико пеку те ране зна Мара, али и заставник Јосип Маснец. Његов син, разводник Петар, био је на положају, неколико километара далеко, крај Барајева. У једном удару бомба је покосила младог оператера на агрегатама. Отац као да је осетио, одмах је позвао његовог команданта...

Долазе нове генерације војника и старешина, смењују се посете, делегације из земље и иностранства. Јединица за понос, чији је ратни учинак овеанчано Орденом народног хероја. Већ на првом кораку пут води у Спомен-собу Бригаде. Ликови ратника на чијим се лицима чита војничка част. Нису потребне речи. Све је речено... ■

Бранко КОПУНОВИЋ

Пише
Бранко КОПУНОВИЋ

Вратиле се роде

Летње врућине су дошле некако прерано, без увода у најтоплије годишње доба. Пролећа као да није ни било. Добро је, бар су нас поплаве мимоишле. Зато је здружена вежба румунских, мађарских и наших јединица показала зашто, сем осталог, треба имати вишенаменски обучену војску. Све три земље су протеклих година осетиле шта значи када реке подивљају, излију се ван корита, па ударе преко плодне оранице, имања и путева. Свој злослутни пир обавезно наставе по кућама и двориштима, остављајући ојађена домаћинства без онога што су деценијама градила и стицала. Онда следи помоћ државе, а фондови су све тањи како економска криза узима маха. Изведена вежба могла је, мирне душе, да носи назив: боље спречити...

Наравно, Војска је у најнезахвалнијој улози када се бави последицама. Била би знатно делотворнија када бисмо их предупредили. Сарадња са институтима, високошколским установама, штабовима цивилне заштите и свих делова друштва који могу помоћи, преко је потребна. Нека војска, њене инжењеријске и остале јединице буду у приправности, али знак за правовремену акцију очекује се од оних који „читају“ реке. Тако нешто стоји у закључку вежбе где су се срели војници који имају истог (потенцијалног) непријатеља...

Вечни човеков сан да се вине у небо и бар тамо потражи слободу ума и тела мамила је простор његовог духа до немогућих граница. Покушавали су да лете и високоумни и крајње неуки, генијалци и наивци, са различитим успехом додуше, али с истим надахнућем. Икар је лепо крила, па су му се истопила, каже легенда, те је главом платио своју иконску жељу. И много је таквих у проверљивој историји. Данас је авиоиндустрија озбиљан посао, а конструкција летелица захтева огромно знање и претходно велике школе. Полетела је наша „ласта“ и, према првим оценама, биће од непроценљиве користи младим пилотима у стицању неопходног искуства и самопоуздања. Наш производ сто посто.

Обично читави тимови планирају изградњу авиона. Озбиљан је то посао. Међутим, догоди се и да је човек сам свој мајстор. Ето, Нестор Слечев на скромном салашу крај Ченеја производи заборављене немачке „роде“ са ознаком „Маде ин Србија“. Нестор је одрастао у равници, међу мирисним пољима, живописним ритовима, разнобојним цвећем... Али, његов сан није био везан за земљу, већ за небо. Судбина га је одвела у далеку Аустралију, где су му се преселили родитељи, а он марљиво учио. После је напорно радио и стекао велики ранч у приморском граду Порт Макорију. И, уместо да узгаја коње или гаји егзотично воће, Нестор је почео да прави авионе. Каже да се определио за „роду“ јер је по

много чему непревазиђена летелица. Захваљујући преткрилцима може да лети веома споро, па и без мотора као једрилица. А за узлетање и слетање довољно јој је педесетак метара. Његове птице су се брзо прочуле по свету, тако да је на листи чекања било премијера држава, гувернера, менаџера, познатих личности из света забаве и спорта.

Међутим, ништа од популарности и благостања није могло да замени његов завичај. И вратио се у свој крај, па наставио производњу. До сада је направио више од 150 авиона који лете небом изнад Америке, Аустралије, Италије, Француске... Ако је купац из Европе, Нестор седне за команде и после неколико сати пробног лета, отисне се муштерији „на ноге“. Уколико је преко океана, опет има решење: растави летелицу, спакује је у бродски контејнер и пошаље. Нико му никада није ставио ниједну примедбу. Напротив, брзо су стизале захвалнице и поздрави.

Када је 1944. године Италија подељена, па јужни део остао под Немачком, а северни се прикључио Американцима, убрзо је ухваћен злогласни нацистички вођа Мусолини. Утамничили су га у Брен Сафоу, на три хиљаде метара надморске висине. Иако је и Хитлеру у то време горело под петама, одлучио је да спасе свог истомишљеника. За подвиг ослобађања били су планирани командоси а једино је „рода“ могла да слети међу литице и мали на простор. Знамо како је прошао Мусолини, али остаће забележено да се „рода“ ипак спустила међу врлети.

После 56 година, Нестор је по истом сценарију извео слетање на истом месту. Атракцију су пратиле бројне телевизијске станице и средсва информисања, а публика није крила одушевљење што је наш човек сплетео на „немогућ“ терен. После изласка из авиона, праћен бурним овацијама, Нестор је изјавио да му је помогло пилотско искуство, али много више способности немачке „роде“, произведене од српског мајстора у његовој радионици крај Ченеја.

А на другом крају земље, у куршумлијском атару, уместо да слећу роде – навалили вукови. Какве ли ироније за време ловостаја. Намножили се преко сваког очекивања, па кренули да хараче по стадима и стајама, и све тако редом до предграђа. Ни најстарији житељи тог краја очима не верују, јер се не памти таква појава. Штета у ионако сиромашном крају је непроценљива. Нема друге него да се народ лати оружја. У локалном ловачком друштву спремају хајку, прописи их коче, а сељаци да свисну од муке. Крвожедне звери кидишу и на краве. Није чудо када гладни чопори нападају зими, али мора да се нешто крупно десило када су кренули у пролећну офанзиву... ■

Мере штедње у аустријској војсци

Глобална економска криза погодила је у Аустрији и војску, која је принуђена на општу штедњу. Начелник генералштаба Едмунд Ентахер најавио је мере штедње и истакао да ће армија смањити трошкове рада, изградње и набавке опреме за 8,9 одсто. Такође, планирано је смањење броја војника у међународним мисијама са 1.400 на 1.100.

Према речима Ентахера, штедња ће тешко погодити војску, јер нема много могућности за реструктурисање.

– Многе ствари које су хитно потребне војсци неће бити остварљиве – објаснио је он, додајући да ће на основу новог буџета инвестиције бити веома мале.

На самом врху листе приоритета је допуна флоте хеликоптера, коју Ентахер жели да оствари уз употребу „последњих остатака и резерви“. На другој страни, замена застарелих авиона типа SAAB 105 и набавка возила типа динго неће моћи да се остваре.

Што се тиче способности војске за одржавање задатака, Ентахер је објаснио да за унутрашње потребе у свако доба аустријска војска може ставити на располагање 5.000 војника, а у случају потребе и до 10.000 војника. ■

Пољска очекује системе „ПАТРИОТ“ до краја 2009.

Пољска очекује да Сједињене Америчке Државе током ове године поставе на њеној територији систем „Патриот“ за одбрану од ракетних напада, без обзира на то да ли ће председник САД Барак Обама наставити спровођење плана о размештању антиракетног штита у Европи, саопштио је високи званичник пољске владе.

Пољска влада пристала је прошле године да на њиховој територији буде постављено 10 пресретача ракета, као део плана САД о антиракетном штиту у Европи.

Пољска очекује да Сједињене Америчке Државе током ове године поставе на њеној територији систем „Патриот“ за одбрану од ракетних напада, без обзира на то да ли ће председник САД Барак Обама наставити спровођење плана о размештању антиракетног штита у Европи, саопштио је високи званичник пољске владе.

Пољска влада пристала је прошле године да на њиховој територији буде постављено 10 пресретача ракета, као део плана САД о антиракетном штиту у Европи.

Пољска очекује да Сједињене Америчке Државе током ове године поставе на њеној територији систем „Патриот“ за одбрану од ракетних напада, без обзира на то да ли ће председник САД Барак Обама наставити спровођење плана о размештању антиракетног штита у Европи, саопштио је високи званичник пољске владе.

Пољска влада пристала је прошле године да на њиховој територији буде постављено 10 пресретача ракета, као део плана САД о антиракетном штиту у Европи.

Пољска очекује да Сједињене Америчке Државе током ове године поставе на њеној територији систем „Патриот“ за одбрану од ракетних напада, без обзира на то да ли ће председник САД Барак Обама наставити спровођење плана о размештању антиракетног штита у Европи, саопштио је високи званичник пољске владе.

Већи буџет за Авганистан него за Ирак

Амерички буџет намењен војним операцијама у Авганистану први пут ће идуће године надмашити суму намењену рату против тероризма у Ираку, саопштио је Пентагон. Независно од буџета за одбрану који износи 533,7 милијарди долара, Бела кућа затражила је за 2010. годину додатних 130 милијарди долара за финансирање војних снага у Ираку и Авганистану. Од те суме за операције у Авганистану намењено је 65 милијарди, а у Ираку 61 милијарда долара.

У Ираку је тренутно распоређено 136.000 америчких војника, који треба из те земље да се повуку до краја 2011. године, у складу са прошлогодишњим споразумом Вашингтона и Багдада. Председник САД Барак Обама наложио је слање додатних 21.000 војника у Авганистан, па ће број америчких трупа у тој земљи бројити 68.000 људи до краја године. ■

Руска морнарица на вежби „ФРУКУС - 2009“

Руска морнарица учествоваће у годишњим међународним поморским маневрима „Фрукус-2009“, који ће од 21. до 27. јуна бити одржани на северозападу Француске, саопштила је у Москви служба за информисање и односе са јавношћу. У вежбе ће бити укључен противподморнички ратни брод „Североморск“, као и бродови морнарица Француске, Велике Британије и САД, најавио је портпарол Руске морнарице. Он је рекао да ће „Североморск“ 19. јуна пристати у француску луку Брест. ■

Лавров верује у договор о наоружању са САД

Министар иностраних послова Русије Сергеј Лавров изјавио је да је његова земља спремна на компромис са САД о постизању споразума о контроли нуклеарног оружја и изразио наду да ће договор бити постигнут до краја године. Лавров је похвалио конструктивну улогу нове америчке администрације у преговорима са Русијом и додао да дипломате на обема странама раде на детаљима споразума о контроли оружја.

Лавров, који је боравио у посети САД, рекао је руским новинарима да су први контакти показали да постоје добре шансе да се приближе позиције САД и Русије. Обама и Медведев су се на састанку у Лондону у априлу сагласили да преговори о новом споразуму почну убрзаним темпом. Нови споразум требало би да замени Уговор о ограничењу стратешког оружја (СТАРТ) из 1991. године, чије важење истиче у децембру. „Надамо се да ћемо до краја године усaglасити текст споразума који ће бити прихватљив за све стране, иако је остало мало времена“, рекао је Лавров. ■

Пише
Александар РАДИЋ

Крај тамилских тигрова

Покрет широм света познат по имену Тамилски тигрови основан је 1976. године, са главном мисијом да се бори за стварање независне државе Тамила на северном делу острва Шри Ланка. Оружани инциденти увели су државу у спиралу насиља, која је 1983. године довела до отвореног грађанског рата у којем ниједна страна није имала милости за противнике, ни оне у униформи, ни цивиле. Рат против Тамилских тигрова условно се може поделити на три фазе раздвојене примирјима које нису поштовале ни владине ни побуњеничке јединице. Влада се после помног проучавања искустава из претходних година, јула 2006. године, одлучила за улазак у дуготрајну офанзиву, у којој су се политички потези преплитали са применом силе, све до потпуног пораза побуњеника.

После 26 година рата владине снаге савладале су последње остатке *Тигрова ослобођења Тамил-Илама*, оружане формације која се одлучно борила за самосталност свог етничког простора.

У завршној чини на листи погинулих нашао се командант и оснивач покрета, Прабакаран, и већина команданата тактичких састава, који су до пре неку годину држали под контролом трећину територије Шри Ланке.

Из Министарства одбране те острвске државе похвалили су се, 18. маја, да су ликвидирали лидера противника, мода су Тамили прво тврдили да се он извукао из окружења владиних снага. Коначно су седам дана касније признали да су остали без вође. Замена за сада нема.

Нестанак снажног ауторитета Прабакарана у Шри Ланки сматра се за коначну потврду победе над давно покренутом побуном. У већинском синхалешком делу Шри Ланке бурно су прославили победу ватрометима и великим прославама на улицама.

Кључним елементом последње офанзиве може се сматрати добро осмишљена политичка припрема на широком фронту, од активног рада са страним владама до понуда за помирење унутар државе. Шри Ланка се озбиљно позабавила питањем суживота са Тамилима. Између осталог, формирали су Министарство за интеграцију Шри Ланке, на чије чело су довели Муралитхарана, једног од истакнутих команданата герилских снага који се преобратио и постао један од главних ослонаца владине политике гушења побуне.

Оружане снаге Шри Ланке добро су се наоружале пре коначне офанзиве. Новац су уложили у софистицирана средства везе и системе за осматрање. Затим у борбене авионе и транспортне авионе и хеликоптере. Терен су чистили постепено, уз детаљне претресе тамилских села и градова. Тамили су се тврдоглаво бранили. Чак су предузели врло смеле препаде са симболичном авијацијом, састављеном од неколико школских авиона злин 143.

Влада није прихватила понуде примирја и на сваки покушај Тамила да покажу иницијативу реаговала је жестоко из ваздуха и са тла. Ратна морнарица Шри Ланке, са више од 100 брзих пловних јединица, побринула се да уништи све брзе патролне чамце Тамила, какви су у прошлости нанели велике губитке владиним јединицама у препадима које су смело предузимали практично дуж читаве обале. Герилска морнарица нашла се на дну мора, на тлу и у ваздуху, уништени су авиони и тако су Тамили остали без офанзивних средстава, сведени само на лаку пешадију која се борила за све ужи простор.

Тамили су били једина герила на свету са тровидовском структуром.

На почетку владине офанзиве пре три године, под њиховом контролом налазило се приближно 15.000 квадратних километара. Последње борбе водиле су се на само једном квадратном километру, где су били сабијени последњи остаци некада моћних *Тамилских тигрова*.

Процене о жртвама током рата могу се прихватити само уз велике резерве и оне иду до 80.000 погинулих, а понекад и до читавих 100.000. Влада признаје да су сломили *Тамилске тигрове* по цену од 6.261 погинулог припадника оружаног снага. Према процени Министарства одбране Шри Ланке, за то време погинула су око 22.000 припадника *Тамилских тигрова*. У завршници рата владини батаљони изоловали су мале групе побуњеника које су се одлучно бориле до краја. Део побуњеника одлучио се за самоубилачке нападе у које су кретали са бомбама у рукама. Ценили су да нема разлога да преживе пораз.

Када се све завршило, из политичког тела *Тамилских тигрова* на Интернету, једином каналу за комуникацију са светом, поставили су текст: „Ова битка је дошла до свог тешког краја. Остаје нам само један избор – уклањање последњег, слабог изговора за непријатеља да убија наше људе. Одлучили смо да одложимо оружје“.

Рат се завршио и сада ће влада Шри Ланке да се носи са врло сложеним проблемом незадовољства Тамила, који су од проглашења самосталности некадашњег Цејлона 1948. године тврдили да су под притиском синалежанске већине. Када су кренули у побуну тражили су потпуну самосталност. У време примирја 2003. године пристали су на регионалну аутономију. Накратко, у време катастрофалног удара цунамија децембра 2004. године, обе конфронтиране стране понегде су сарађивале у помоћи страдалима.

Када се рат 2006. године наставио, више ни су били у прилици да воде преговоре око будућег политичког статуса. Поражени неће имати избора, али ће на победницима бити терет процене како да потврде резултате рата и политичком стабилношћу. У врло сензибилном међунационалном балансу влада из Коломба мораће да Тамилима понуди довољно да остану мирни, али не и превише да би било потпуно јасно ко има у рукама победничку заставу.

Гаранције за мир су врло крхке, јер су искуства из дуготрајног рата показала да су Тамили фанатични ратници. Можда убудуће неће имати герилу, али ризик од појединачних терористичких аката може да се процени као врло висок.

Љубомир Јовановић, директор Сектора специјалних програма

Име коме се вер

Југохемија се бави и прометом наоружања и војне опреме. Као спољнотрговинска фирма, била је заступник реномираних светских компанија које производе софистицирану електронску и сличну опрему – Rasal и Marconi. Сарађивала је са домаћом војном индустријом, министарствима одбране и унутрашњих послова, Институтом за безбедност, те многим цивилним институцијама које су неговале и развијале производе специјалне намене. Има традицију и завидно искуство у промету средстава наоружања и војне опреме.

На Четвртом међународном сајму наоружања и војне опреме – *Партнер 2009* – први пут откако се манифестације организује у Београду, учествује и *Југохемија*, српска фирма која на домаћем и иностраном тржишту послује већ педесет и седам година. Тим поводом, о делатностима компаније у области промета контролисаном робом и производима двоструке намене за потребе Министарства одбране и Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Војске Србије, њихових ремонтних завода, установа и агенција, консалтинг за војне, цивилне и развојне пројекте, али и извозу специјалних средстава произведених у српским и фабрикама региона, разговарали смо са Љубомиром Јовановићем, директором Сектора специјалних програма.

■ *Познаваоцима промета робе у области наоружања и војне опреме позната је улога „Југохемије“. Делатности компаније, међутим, далеко су бројније и разноврсније.*

– Име *Југохемије* никада није било превише експонирано у области промета производа наоружања и војне опреме, односно робе специјалне намене, како се то обично каже. Последица тога

јесте да поједине државне институције и произвођачи наоружања у Србији мало знају о активностима компаније у том сегменту рода.

Партнери

Партнер 2009 биће прилика да Југохемија прикаже више произвођача опреме намењене нашим корисницима – наоружање чувеног *FN Herstal* из Белгије, опреме за противпожарну заштиту, диверзантске јединице и рониоце фирме *Interspiro* из Шведске, електронске комуникационе опреме за борбена возила произвођача *Intracom* из Грчке, заштитне и балистичке опреме немачке групаације *Mehler*, заштитне опреме *Firexpress*...

Пројекти

Југохемија а. д. извози производе српске наменске индустрије – оружје и муницију разних калибара – у више земаља света, а међу њима посебно место заузима Израел, због значајних послова кооперације са његовим фирмама.

У протеклих десетак година корисницима у Србији понудила је и испоручила робу бројних фирми које заступа, у области електронике, високе технологије, али и реномираних произвођача из Немачке, Шпаније, Израела, Јужне Африке, САД, Русије.

Такође реализује и пројекте који се односе на ремонт и модернизацију ваздухоплова Војске Србије и наше полиције.

И назив *Југохемија* не упућује довољно на послове у домену одбране – извоз и увоз наоружања и војне опреме.

Југохемија а. д. основана је 1952. године и једна је од ретких компанија које су преживеле турбуленцију претходних ратова на нашем простору и распад некада великог тржишта. До данас је остала стабилна и успешно је пословала у истим областима као и на почетку рода. Првенствено се бавила прометом робе у области хемије, о чему најбоље сведочи њено име, потом фармације, односно опреме различите намене.

Почетком новог миленијума, *Југохемија* је тежиште рада усмерила на фармацију, тако да је данас једна од водећих велетрговина у промету лекова и санитарских производа. Иако је, изменила област основног пословања, задржала је назив *Југо*, иако је у међувремену постао архаичан. Сматрамо да име таквог угледа није потребно мењати.

Компанија се бавила и прометом наоружања и војне опреме. Као спољнотрговинска фирма била је заступник реномираних светских компанија које производе софистицирану електронску и сличну опрему – *Racal* и *Marconi*, на пример. *Југохемија* је сарађивала са домаћом војном индустријом, министарствима одбране и унутрашњих послова, Институтом за безбедност, те многим цивилним институцијама које су неговале и развијале производе специјалне намене. Та сарадња траје и данас, на обострано задовољство. Рециј, *Југохемија*

има традицију и завидно искуство у промету средстава наоружања и војне опреме.

■ *Ипак, први пут излажете на сајму наоружања и војне опреме „Партнер“. Због чега нисте раније наступали на тој смотри, будући да имате шта да покажете јавности?*

– Желим да истакнем да је *Југохемија*, као озбиљна компанија, неколико година у време сукоба на простору бивше СФРЈ пословала у тој области, искључиво поштујући тада важеће унутрашње и спољне прописе. Они су били ригорозни када је реч о промету наоружања и војне опреме, уз бројне забране. Међутим, и у том периоду је компанија била значајан снабдевач наше војске и полиције.

Изменом законских регулативе и политичке климе од 2000. године, након што су укинуте поједине забране пословања са нашом земљом, *Југохемија* поново добија прилику да српском тржишту понуди производе високе технологије наших и иностраних партнера, те да производе домаће војне индустрије пласира у свету. Истовремено, реорганизована су и наша министарства одбране и унутрашњих послова, дошли су млади и образовани људи који могу на ваљан начин препознати предности високе технологије у систему одбране и потпуно равноправно разговарати са партнерима у иностранству.

Производња се постепено опорављала, приближавала светским стандардима, а расло је и интересовање партнера *Југохемије* за робу из Србије. Истовремено, сазрела је и одлука фирми са којима сарађујемо да јавно презентирају своје производе. Њих смо и позвали да заједнички учествујемо на сајму *Партнер 2009*, што је већина са задовољством прихватила. Очекујемо да ће за две године њихов број бити знатно већи. Ове године поједини партнери, с обзиром на раније уговорене обавезе наступа на неким од светских сајмова, нису могли да се укlope у термин нашег *Партнера*.

■ *Шта „Југохемија“ а. д. данас може понудити домаћим и иностраним партнерима?*

– Иако можда звучи као фраза, *Југохемија*, пре свега, има огромно искуство у пословању, веома висок ниво образовања и преданост кадра. Сектор специјалних програма, уз подршку менаџмента компаније, креира многобројне послове за које су заинтересовани крајњи корисници, већ поменути министарства, али и инострани купци. Они се искључиво односе на средства специфичне намене произведена у Србији.

Иностраним произвођачима електронске опреме високе технологије *Југохемија* нуди сарадњу за пласман робе крајњим корисницима у Србији, пре свега кооперацијом са домаћим фирмама и институцијама.

Југохемија а. д. извози производе српске наменске индустрије – оружје и муницију разних калибара – у више земаља света, а међу њима посебно место заузима Израел, због значајних послова кооперације са његовим фирмама.

У протеклих десетак година корисницима у Србији понудила је и испоручила робу бројних фирми које заступа, у области електронике, високе технологије, али и реномираних произвођача из Немачке, Шпаније, Израела, Јужне Африке, САД, Русије.

Такође, *Југохемија а. д.* реализује и пројекте који се односе на ремонт и модернизацију ваздухоплова Војске Србије и наше полиције.

Партнер 2009 биће прилика да *Југохемија* прикаже више произвођача опреме намењене нашим корисницима – наоружање чувеног *FN Herstal* из Белгије, опреме за противпожарну заштиту, диверзантске јединице и рониоце фирме *Interspiro* из Шведске, електронске комуникационе опреме за борбена возила произвођача *Intracom* из Грчке, заштитне и балистичке опреме немачке групаације *Mehler*, заштитне опреме *Firexpress*... ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимео Радован ПОПОВИЋ

 jugohemija
specijalni programi

Југохемија а. д.

Сектор специјалних програма

Ресавска 29, Београд, Србија

Тел: ++381 11 3234 017

Fax: ++381 11 3232 617

www.jugohemija.com

Југохемије а. д.

ује

Пише
Милорад МАРКАГИЋ

Упркос масовном коришћењу рачунара, све доступнијим тајнама математике и статистике, све једноставнијој борби против логаритама и аритметичких законитости, шифровање и дешифровање остају тајанствене вештине које се и данас, као и вековима раније, обављају далеко од очију и ушију јавности

Тајна црних кабинета

Црни кабинети настали су још у средњем веку – због практичних разлога, јер су државне структуре биле принуђене да прате преписку противничке стране, а доцније и њен саобраћај различитим средствима комуникације. У састав тих кабинета распоређивано је врхунски оспособљено људство из области криптоанализе, које се хватало у коштац са проблемима препознавања поруке, њеног дешифровања, или откривања тајног вида писања.

Није постојала ниједна значајнија држава која није имала своју службу за праћење рада иностране дипломатије, или војске, а неретко и политичких противника у сопственој држави. Њен задатак је био да пробија противникове шифре, користећи се пионирским искуствима, оскудном литературом и познавањем неких статистичких обележја језика.

Бело мастило

Бројни су примери сачувани у архивама Енглеске, Немачке, САД, Русије, Француске, Италије и многих других земаља, преко којих се види да је дешифровање порука често одлучивало о току и исходу веома важних догађаја.

Свој врхунац црни кабинети достижу у току Првог светског рата, када примат у тој области преузимају САД и Енглеска и постижу очаравајуће резултате у праћењу поштанске кореспонденције и телеграфске преписке непријатељских држава. Људство у њима било је посебно бирано и постављано на веома важна места, којима се маскирало постојање центара за дешифровање. За подстицај рада припадника тих

служби улагана су огромна финансијска средства, најчешће из тајних фондова неког од министарства или обавештајних служби.

О значају тих служби говори и податак да европским црним кабинетима није било „испод части“ да пробијају криптосистеме (кодове, таблице и шифре) ни тада младе и далеке нације (САД). Већ крајем 18. века Британци су пресретали преписку између америчког председника и његових емисара у Европи. Део тих пресретнутих и декриптованих порука био је писан тада популарно називаним „белим мастилом“, односно тајним „невидљивим“ мастилом.

Невидљиви вид тајног писања јавља се још у доба старог Рима, али постоје неке претпоставке да је тај начин прикривања поруке коришћен и у другим старим цивилизацијама. То је, у ствари, начин комуникарања коришћењем „тајних мастила“ и других материја које не остављају траг на носиоцу поруке (папирусу, пергаменту, папиру...).

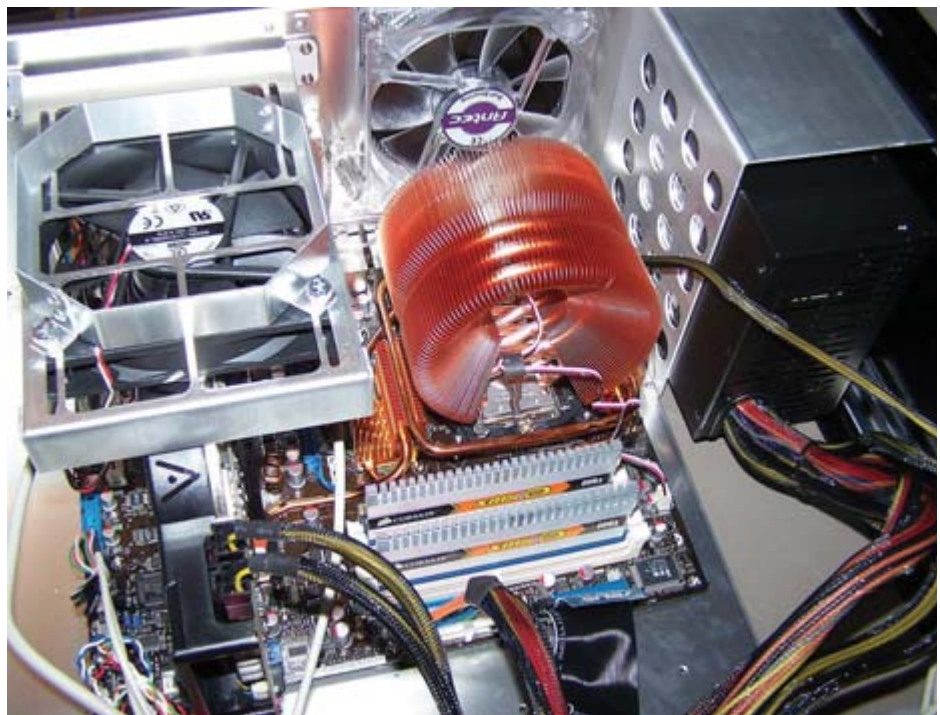
Поуздано се може тврдити да је тај вид тајног споразумевања коришћен у средњем веку, а пуну примену и максималан пробој постиже током два светска рата. У свом делу „Магија природе“, велики криптолог Порта први пут јавно наводи начине тајног писања и откривања тајних мастила.

Материје за тајна мастила биле су разноврсне органске и неорганске структуре (лимон, млеко, бели лук, људски секрет, соли кобалта, прах неких метала ...). Порука се писала или између редова отвореног писма, испод простора за маркицу, на самој коверти са унутрашње стране, или на неком носиоцу информације који је унапред договорен (у књизи, речнику, између новинских редова...). За откривање садржаја од органских материја било је довољно поставити га близу извора топлоте, док је за неорганске материје коришћен низ посебних реактива, помоћу којих се садржај изазивао понекад у облику трајне слике, али веома често и краткотрајно, те су декриптери тајни текст морали најпре да фотографашу, или препишу, за даљу употребу.

У току Првог светског рата аустријски обавештајни биро слао је својим обавештајцима у окупираним земљама писма писана кобалтовим хлоридом, који је остајао невидљив два до три дана. Наравно да је велики број тих порука после извесног времена постајао видљив, те је често завршавао на погрешној страни.

Велики рат је време повећаних надметања између сила осовине и савезничких обавештајних служби у откривању нових видова тајног писања, нових мастила и средстава за њихово откривање. Велики број водећих стручњака хемијских наука радио је у посебним лабораторијама за производњу и откривање тајних мастила. Користећи чињеницу да свако писање мења структуру папира, савезнички научници открили су и такозвани општи реагенс. Када се такав папир изложи дејству јодове паре, она се таложи на длачицама и порука постаје видљива. Немци су покушали да парирају том открићу: користили су неорганска једињења, хартију потом испирали дестилованом водом и темељно је пеглали.

Са развојем других, посебних реактива (кварцна лампа, графит, паре амонијака, јода...) умногоме је смањило употребу „тајних мастила“.

ДЕШИФРОВАЊЕ И ДЕКРИПТОВАЊЕ

Дешифровање је претварање шифрата у отворени текст кад је особи којој је информација намењена кључ познат.

Декриптовање је покушај претварања шифрата у отворени текст кад кључ није познат – њега обављају особе којима порука није намењена. Декриптовање чини саставни део криптоанализе.

Ера рачунара

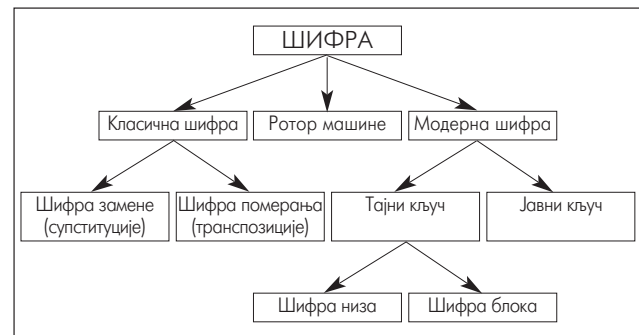
У ери компјутеризације света, када се информације генеришу, преносе и штите најчешће у дигитализованом облику, отворене су нове могућности заштите, применом техника стеганографије.

Један вид такве тајне кореспонденције јесте и утискивање порука у обичне мултимедијалне садржаје

(слику, скицу, табелу, звучни или видео-запис).

Криптографске технике обезбеђују средства која осигуравају тајност и интегритет, као и друга сродна својства за очување сигурности информација. С временом, комерцијалне и цивилне криптографске апликације су напредовале од апликација класичних комуникационих система, као што су кабловска телефонија, телеграфија, телевизија и бежичне комуникације, до модерних система за мобилну бежичну телефонију и различитих сервиса на интегрисаним комуникационим мрежама (Интернет), као и апликација везаних за електронске медицинске датотеке, електронску размену података, електронско банкарство и трговину, укључујући такозване смарт (паметне) картице и електронски новац. То заиста огромно подручје, односно скоро комплетна активност најзначајнијих светских токова, нужно захтева повећану безбедност информација.

На основу познатих чињеница сви криптосистеми се могу приказати једном општом шемом шифара.

Шема шифара

Оригинална информација је позната као отворени текст, а шифровани облик као шифровани текст или шифрат. Шифрована порука садржи све информације из отвореног текста, али није у облику препознатљивом за треће лице, или рачунар, без примене одговарајућег механизма за његово дешифровање – треба да представља неразумљиве и насумичне знакове за све којима није намењена.

Операција шифровања обично зависи од додатне информације, односно „кључа“. Процедура шифровања варира у зависности од изабраног и коришћеног кључа, који мења детаље алгоритма. Пошто је без познавања кључа изузетно тешко, а понекад и скоро немогуће, дешифровати шифрат у читљив отворени текст, кључ мора да се изабере пре шифровања поруке.

Тајност поруке се заснива искључиво на тајности кључа. Ниједан озбиљан алгоритам за криптологију не заснива тајност поруке на тајности или недоступности алгоритма. Напротив, сви алгоритми за криптографију који се данас употребљавају су јавни и веома лако доступни. То, наравно, не значи да су и шифроване поруке лако доступне. Да би се до поруке дошло потребно је, најпре, открити међусобни однос пара кључ – шифрат. Према поступку налажења пара кључ – шифрат разликујемо симетрично и асиметрично шифровање. Ако је, познавањем шифрата, једноставно одредити кључ, тада цео пар мора бити тајна и ради се о симетричном алгоритму, тј. о криптографији тајних кључева. Уколико, знајући само шифрат, немамо практичног начина да одредимо кључ, реч је о асиметричном алгоритму, тј. о криптологији јавних кључева. У овом случају само треба обезбедити тајност кључа.

Стога се структура рада на шифровању, односно дешифровању, може условно поделити на три целине, односно шифровање тајним кључем, шифровање јавним кључем и квантно шифровање, које, додуше, спада у симетрично шифровање, али је метод генерисања кључева битно другачији, па се стога, међу криптолозима, третира као посебна целина.

■ Шифровање тајним кључем

Симетрично шифровање, или шифровање тајним кључем, представља најпростији вид криптовања информација кога одликује велика пропусна моћ алгоритма, што значи да је сложеност тих алгоритама ниска и да се лако могу реконструисати.

Поменимо овде ХОР и ПРНГ (pseudo random number generator) кодирање, као најосновније симетричне алгоритме, који се заснивају на својству логичке операције хор (ексклузивно, „или“) за коју важи: $X \text{ хор } \text{Џ} \text{ хор } \text{Џ} = X$.

Наиме, можемо замислити да нам је X један бит оригиналне поруке а Џ један бит кључа. Тада $(X \text{ хор } \text{Џ}) = 3$ преставаља један бит шифрата који путује јавним каналима и који неко може „прислушкивати“, док је $3 \text{ хор } \text{Џ}$ оригинални бит X који се добија хорованем бита

АЛГОРИТАМ РИЈАНДЕЛ

У САД је 2000. године завршен конкурс, на коме је од више кандидата за АЕС (Advanced Encryption Standard) изабран белгијски алгоритам Ријндаел. Аутори најбоље оцењеног решења су Јоан Даемен и Винцент Ријмен. Озбиљан недостатак претходног стандарда, алгоритма ДЕС, била је недовољна величина кључа (свега 56 бита), што је омогућило ефективно дешифровање (сазнавање кључа полазећи од улазног и излазног блока).

Алгоритам Ријндаел има променљиву дужину кључа (128, 192 или 256 бита), као и променљиву дужину блока (128, 192 или 256 бита) независно од дужине кључа. Остале предности овог алгоритма су симетрична и паралелна структура, као и погодност за реализацију модерним процесорима, специјализованим хардвером или у паметним картицама (смарт картице карактерише мала меморија). Досадашњи покушаји криптоаналитичких напада на овај алгоритам остали су без резултата.

кодиране поруке са битом кључа. Дефинишимо још операцију хор за произвољну дужину бита тј. бајтова и тада X , односно Џ можемо сматрати бајтом, речју, односно поруком. ПРНГ кодирање користи исти начин, с тим што, ради добијања кључа, користи генератор псеудо случајних бројева.

Поред очигледних недостатака, као што је дистрибуција кључа, поруке шифроване овим методама често могу бити „провалењене“ врло лако. Код ПРНГ-а, докле год се „случајни“ бројеви добијају применом било ког алгоритма, они могу бити само „псеудослучајни“ и као такви постају лак плен за све оне који се баве разбијањем шифри.

Алгоритам DES (Data Encryption Standard) најчешћи је алгоритам за криптовање на свету. Дуго је DES био синоним за сигурно шифровање. Упркос напорима за креирање машине за разбијање DES - шифрованих порука, тај алгоритам је преживео и у банкама и у јавним институцијама, наравно, у проширеној верзији коју називамо „трипл DES“, или троструко шифровање, где се оригинална порука шифрује првим кључем, затим се DES-дешифрује другим (који је различит од првог), а онда се поново шифрује првим кључем. Трипл-DES може бити начињен и са три различита кључа, уместо са два, али, у сваком случају, простор у који кључ „упада“ је огroman – 2112.

Маја 1973. године америчка национална управа за стандарде (НСБ) издала је обавештење у којем траже пропозиције за криптографске алгоритме, ради заштите података током преноса и складиштења. Почетком августа 1974. године ИБМ подноси свог кандидата под именом Луцифер. После процењивања алгоритма, уз помоћ америчке владе установе задужене за безбедност, НСБ је јула 1977. усвојио модификацију алгоритма Луцифер и назвао га DES.

Најозбиљнија примедба се односила на величину кључа (128 за Луцифера, 56 бита за DES), што је, на крају, омогућило његово сламање, односно разбијање. Средином јула 1998. године објављено је да је 56-битни кључ пробијен за 56 сати. Апарат којим је то учињено назван је Deep Crack и садржао је 27 плоча са по 64 чипа. Њиме се успешно тестирало 90 милиона кључева у секунди.

Већ је споменуто да је DES блоковски шифрат, односно да шифрује блокове од 64 бита и даје блокове од по 64 бита шифрата. Дужина кључа је 56 бита. Основни елемент DES-а је рунда, која представља композицију две трансформације (смене и пермутације) текста,

одређене кључем. DES има 16 рунди и исту комбинацију трансформација примењује на текст 16 пута. Након почетне пермутације, блок се раздваја на леву и десну половину, дужине по 32 бита. Постоји укупно 16 идентичних рунди у којима се користи функција која је означена као функција за комбиновање података са кључем. После 16. рунде лева и десна половина се обједињују, па завршна пермутација закључује обраду блока.

Почетна пермутација, која премешта бите у оквиру улазног блока, задаје се готовом табелом. Први корак у трансформисању 64-битног кључа јесте избацивање сваког осмог бита. Изостављени битови се користе за проверу исправности унесеног кључа. Затим се 56-битни кључ дели на две 28-битне половине, које се циклички померају улево за једну или две позиције, зависно од редног броја рунде као што је илустровано у табели:

рунда	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
померања	1	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1

Поред самог алгоритма DES, стандардизовани су и његови начини коришћења. Основни је у подели текста који се шифрује на блокове од по 64 бита, шифроване истим кључем. Недостатак овог начина шифровања је у томе што ће, ако се у отвореном тексту појаве два иста блока, и њихови шифрати бити потпуно исти. Да би се то избегло, предложени су неки други начини коришћења, али и нови алгоритам.

■ Слабости система

Једна од слабости система шифровања тајним кључевима, односно симетрично шифровање је што се тајност и аутентичност поруке заснивају на аутентичности кључа, што показује да су системи безбеднији, уколико се кључ генерише што случајније.

Постоји и шифровање тзв. случајном шифром, међутим она је исто као и ХОР метода, савршено безбедна једино у случају када је кључ, дужине поруке, потпуно случајно изгенерисан и коришћен само једном.

Проблем који се овде јавља јесте дистрибуција кључа од пошиљаоца до примаоца, јер они могу бити удаљени један од другог. С повећањем њихове раздаљине повећава се и могућност разбијања кључа, или његовог откривања. Уза то, ако пошиљалац поруке жели да комуницира са више прималаца, мора да обезбеди различит кључ за сваког примаоца, што усложњава цео поступак.

Решење ових проблема је пронађено у виду система шифровања јавним кључем (асиметрични шифарски систем) у коме сваки корисник у енкрипцији користи два кључа. Један кључ је јавни и може да се слободно публикује, док је други тајни и доступан је само његовом власнику. Иако различити, кључеви су повезани одређеним трансформацијама. Познавање једног кључа и алгоритма трансформације не омогућава добијање другог кључа.

Најбитније је да тајни кључ у целом поступку комуникације нигде не треба слати јер не постоји потреба да било ко, сем његовог власника, буде упознат с њим.

Најпознатији пример асиметричног шифарског система је такозвани RSA, објављен је 1978. године. Име је добио по својим проналазачима (Ривест, Схамир и Адлеман). Његова сигурност заснива се на сложености факторизације великих бројева. Сматра се да је одређивање оригиналне поруке на основу шифрата и кључа за шифровање еквивалентно факторизацији производа два велика проста броја.

У поређењу са симетричним алгоритмима, асиметрични су значајно спорији, дакле пропусна моћ им није велика, па се углавном користе за шифровање краћих порука, док им је основна практична примена у генерисању ефикасних потписа и управљању кључевима. Такође, може се уочити да је дужина кључа код асиметричног алгоритма знатно већа него код симетричног, али је предност у томе што се само приватни кључ мора држати у тајности. ■

(Крај)

Обавештење

Обавештавају се стамбени интересенти да говорни аутомат (тел. 011/3201-715, војни број 23-715) до даљњег неће бити у функцији због техничког квара. Предузете су мере да се у сарадњи са произвођачем опреме „САГА“ Београд, говорни аутомат доведе у функцију.

Јубилеј 22. класе Ваздухопловне подофицирске школе везе

Бивши питомци 22. класе Ваздухопловне подофицирске школе везе и техничке службе гране везе обележили су 23. маја у Краљеву 40 година од завршетка школовања. Прослави је присуствовало 49 официра и подофицира у пензији из Србије, Македоније, Хрватске, Словеније, Босне и Херцеговине и Црне Горе.

Ваздухопловна школа радила је од 17. фебруара 1947, а у септембру 1973. припојена је школи у Рајловцу. Од 25 генерација које је школовала, 22. класа била је једна од најбољих. ■ Р. Д.

БИЦИКЛИ И СКУТЕРИ

БЕЗ УЧЕШЋА
ЖИРАНАТА
ЧЕКОВА
КАМАТА

**ПРОДАЈА НА РАТЕ
ЗА ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ**

ПУТЕМ АДМИНИСТРАТИВНЕ ЗАБРАНЕ

Напомена:

- обрасце административне забране достављамо поштом
- могућа организована испорука по договору

КОТИК д.о.о.

Панчево, Жарка Зрењанина 14

Телефони : 013/ 344 - 321, 063/ 370 - 138

Телефакс : 013/ 345 - 930

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. јун

Православни

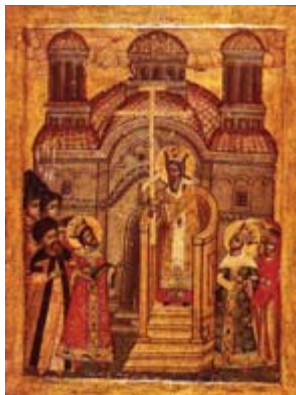
- 2. јун** – Преподобни Стефан Пиперски
- 3. јун** – Свети цар Константин и царица Јелена; преподобна Јелена Дечанска
- 4. јун** – Свети мученик Јован Владимир, кнез Српски
- 6. јун** – Зодушице
- 7. јун** – Силазак Светог Духа апостола – педесетница – тројице
- 8. јун** – Духовни понедељак
- 9. јун** – Духовни уторак
- 15. јун** – Еразмо Охридски (почетак поста)

Римокатолички

- 7. јун** – Пресвето тројство
- 11. јун** – Тијелово

СВЕТИ ЦАР КОНСТАНТИН И ЦАРИЦА ЈЕЛЕНА

Одмах по доласку на престо, имао је Цар Константин три велика непријатеља: тиранина Максенција у Риму, Ските на Дунаву и Византију. Пред борбу са Максенцијем, по предању, на небу му се указао сјајан крст као знак победе.

Он је наредио да се искује велики крст који је ношен пред војском, а борбу је окончао својом великом победом. Одмах потом Константин је издао знаменити Едикт у Милану 313. године којим је престао прогон хришћана.

После победе над Византијом, саградио је велики престони град на Босфору и назвао га Константинопољем. Када се цар тешко разболео, јавили су му се апостоли Петар и Павле и саветовали да га епископ Силвестер крсти. После тога, страшна болест нестала је са његовог тела.

Када је у цркви настао раздор због јеретика Арија, Константин је сазвао Први васељенски сабор у Никеји 325. године. Тај Сабор је осудио јерес и утврдио православље.

Света Јелена, Царева мајка, радила је много за веру Христову, а када је била у Јерусалиму пронашла је Часни Крст Господњи и сазидала цркву Васкрсења на Голготи, а потом и многе друге цркве на Светој Земљи. У својој 80. години умрла је ова света жена. Било је то 327. године. Цар Константин је поживео још десет година иза своје мајке. Умро је у граду Никомедија 337. године, а сахрањен је у цркви Светих апостола у Цариграду. ■

ДОГОДИЛО СЕ...

1. јун 1913.

Склопљен Уговор између Србије и Грчке за рат против Бугарске.

2. јун 1955.

Југословенски и совјетски лидер Јосип Броз Тито и Никита Хрушчов потписали Београдску декларацију, којом су нормализовани односи Југославије и СССР, нарушени резолуцијом Информбирео из 1948.

5. јун 1917.

Пред Војним судом у Солуну изречена је пресуда официрима у оквиру тзв. Солунског процеса. Пуковник Драгутин Димитријевић Апис, мајор Љубомир Вуловић и добровољац Раде Малобабић стрељани су у близини Солуна 26. јуна 1917, док су шест официра, један цивил и један добровољац осуђени на временске казне затвора.

6. јун 1944.

Искрцавањем савезничких снага у Нормандији почео највећи поморски десант у Другом светском рату.

9. јун 1922.

Формиран Центар војномедицинских установа Београд. У Војсци Србије овај датум обележава се као Дан Центра.

10. јун 1868.

Убијен кнез Михаило. Дан након његовог убиства, министар војни Миливоје Блазнавац издао је наредбу војсци о признавању Милана Обреновића за кнеза.

Велика народна скупштина у Топчидеру, под притиском војске и министра војног, није бирала кнеза већ је утврдила да је Милан Обреновић једини наследник престола.

10. јун 1999.

Генерални секретар НАТОа Хавијер Солана саопштио је да престаје бомбардовање Савезне Републике Југославије. Председник СРЈ Слободан Милошевић је изјавио да је током агресије НАТОа погинуло 462 припадника Војске Југославије и 114 полицајаца. „Показали смо да имамо непобедиву војску и сигуран сам, најбољу војску на свету“, рекао је он и нагласио да је земља одбрањена и да је сачуван њен суверенитет и територијални интегритет.

13. јун 1878.

Почео са радом Берлински конгрес на коме је Кнежевина Србија добила територијално увећање и постала међународно призната држава. Представник Србије на конгресу био је Јован Ристић. Он је у току трајања конгреса имао неколико дипломатских сусрета, али није учествовао у његовом раду јер вазалне државе нису имале право учешћа.

15. јун 1982.

Аргентинске снаге, које су покушале да окупирају Фокландска острва у јужном Атлантику, предале су се Британцима. Тиме је окончан рат у којем је на обема странама погинуло око хиљаду људи.

Припремио Миљан МИЛКИЋ

Летња спортска првенства

Генералштаб Војске Србије

На летњем спортском првенству Генералштаба Војске Србије надметале су се четири екипе – екипе *Један* и *Два* чинили су припадници Управа Генералштаба, екипу *Три* припадници Гарде, а за екипу *Четири* наступили су припадници Управе војне полиције.

Победник у свеукупном пласману била је екипа *Три*, коју су чинили припадници Гарде, друго место заузела је екипа *Четири*, а треће екипа *Два*. Признања најбоље пласираним екипама и појединцима уручио је начелник Управе за телекомуникације и информатику ГШ ВС генерал-мајор Радивој Вукобравовић.

Током првенства, спортисти из Генералштаба и јединица непосредно потчињених Генералштабу одмерили су снаге у војном вишебоју, стрељаштву, оријентирингу, џудоу, атлетици, одбојци и малом фудбалу. Највише успеха у војном вишебоју имала је екипа *Три*, из које је дошао и најуспешнији појединац у тој дисциплини, капетан Марко Марјановић. Гардисти су тријумфовали и у атлетици и малом фудбалу, док је у одбојци победила екипа *Један*.

Екипа *Четири* очекивано је остварила најбоље резултате у стрељаштву. Њен

члан мајор Дејан Миликић био је први у гађању из аутоматске пушке, док је у гађању из пиштоља највише бодова освојио члан екипе *Четири* старији водник Вукота Ђукић. На овогодишњем спортском првенству први пут је организовано и такмичење у гађању из пиштоља за жене, а најпрецизнија је била старији водник Наташа Јовановић из Гарде. У успехе екипе *Четири* убрајају се и прво место у оријентирингу, које је припало потпоручнику Вукашину Мијаиловићу, и победа старијег водника прве класе Бојана Бранде у џудоу. ■

Б. К.

Ваздухопловство и ПВО

Најбољи спортисти ВиПВО окупали су се на спортском првенству у Крагујевцу. Домаћин је био 310. самоходни ракетни дивизион ПВО из састава 250. ракетне бригаде ПВО. „Плавци“, подељени у четири екипе, такмичили су се у војном вишебоју, стрељаштву, атлетици, оријентирингу, фудбалу и одбојци.

Укупни победник је екипа „Бањица I“, коју су чинили припадници 250. ракетне бригаде ПВО. Друга је била екипа прошлогодишњег победника, 98. авијацијске базе. Одбојкашки тим 98.

авијацијске базе оставио је одличан утисак, а међу појединцима истакли су се капетан Дејан Поповић у оријентирингу, старији водник Далибор Јовановић у стрељаштву и војник Драган Буквић, који се такмичио у неколико дисциплина. У победничкој екипи истичу да је успех плод добре селекције такмичара и квалитетних припрема за што су најзаслужнији мајор Ивица Вулић и професор Предраг Леканић. ■

Д. Ж.

Команда за обуку

У Првом центру за обуку, у сомборској касарни „Аеродром“, одржано је Друго спортско првенство Команде за обуку које је отворио заменик команданта Команде за обуку бригадни генерал Миодраг Вукмировић.

Преко 500 спортиста из 11 такмичарских екипа: Горњи Милановац, Сомбор, Панчево, Јаково, Ваљево, Зајечар, Крушевац-1, Крушевац-2, Лесковац, Пожаревац и Батајница, у пет такмичарских дана ставило је на пробу своју снагу, издржљивост и умешност, борећи се у седам захтевних спортских дисциплина – стрељаштву, оријентирингу, војном вишебоју, атлетици, одбојци, малом фудбалу и џудоу.

Спортисти су се надметали на више локација, од Фрушке горе где се такмичило у оријентирингу, до спортских објеката

у сомборској касарни и градовима Сомбору, Апатину и Врбасу. Након петодневних спортских борби и сумирања остварених резултата, на победничко постоље у стрелаштву се испред екипа Сомбора и Ваљева попела екипа Пожаревца, у оријентирингу су најбољу физичку припремљеност и обученост показали такмичари екипе Горњег Милановца, док су на атлетским стазима доминирали атлетичари из екипе Батајнице.

У појединачном пласману најзахтевније дисциплине, војном вишебоју, највише бодова сакупио је поручник Дубравко Марић из екипе домаћина, иза кога су следили потпоручник Срђан Ђурић (Крушевац-2) и војник Огњен Кукић из екипе Панчева. У укупном пласману војног вишебоја прво место освојила је екипа Сомбора, друго Крушевац-1 и треће Панчево.

Одбојкаши из екипе Панчева били су најбоље уиграни, па су у трци за прво место елиминисали све противнике, док се на победничко постоље у малом фудбалу попела екипа Сомбора. Велика борба се водила и на партеру, на коме су иудисти из екипе Ваљева, испред екипа Јакова и Сомбора, ипак имали највише успеха и спортске среће и заслужено освојили прво место.

За свеукупног победника Другог спортског првенства Команде за обуку проглашена је, по други пут за редом, екипа домаћина Првог центра из Сомбора, чијем је представнику командант Команде за обуку генерал-мајор Александар Живковић предао победнички пехар. Друго место у свеукупном пласману изборила је екипа Крушевац-1, а треће екипа Панчева. ■

Б. М. П.

Меморијална једриличарска регата „Зоран Радосављевић“

Под покровитељством Града Београда, 23. и 24. маја на Ушћу и Ади Циганлији одржана је 11. меморијална једриличарска регата „Зоран Радосављевић“. Регата је посвећена једриличару и пилоту ловцу елитне 127. ескадриле Ратног ваздухопловства Војске Југославије, који је, бранећи ваздушни простор наше земље, погинуо 26. марта 1999. године.

У класи М-550 и „крсташ“, своје једриличарско умеће показале су посаде 24 пловила, док је на регати за класу „оптимист“ до 14 година учествовало 41 пловило.

У класи „крсташ“, први на циљ стигао је брод „Академац“, којим је управљао поручник корвете Јован Кривокалић, док је у класи М-550, најуспешнији био брод „Поветарац“ са кормиларом Бранком Видовићем. Ван конкуренције награду за прво место освојио је брод „Шљука“ са кормиларом Светиславом Шошкићем.

Меморијална једриличарска регата „Зоран Радосављевић“ први пут је одржана у Херцег Новом, 13. септембра 1999. године. Регата се традиционално одржава првог викенда у септембру у Боки Которској, у Црној Гори, а од маја 2007. године део регате организује се и у Београду.

Од прошле године, „Зокијева регата“ представља највећу једриличарску манифестацију на нашим рекама. На београдском делу регате 2008. године учествовало је 26 посада са преко 80 такмичара у класама М-550 и „крсташ“ и 40 најмлађих такмичара у класи „оптимист“. С обзиром на значај такмичења, манифестација је сврстана у догађаје од значаја за Град Београд.

Поред организатора регате, Удружења „Регата Зоран Радосављевић“, Једриличарског савеза Србије и Секретаријата за омладину и спорт Града Београда, значајну помоћ у организацији пружила је Војска Србије. ■

М. ИВАНОВИЋ

Четири прва места на полумаратонима у Хрватској за атлетичаре из Србије

Атлетичари Војске Србије успешно су представљали Србију на полумаратонима одржаним у Хрватској, освојивши прва места у мушкој и женској категорији. Војник Мариана Лукић и старији водник Горан Чегар из Војне академије наступили су на полумаратону поводом Дана Европе у Загребу и традиционалном полумаратону у Славонском Броду.

На оба такмичења учествовало је око 100 такмичара из 10 земаља, што успех чини још већим.

Полумаратонску стазу у Славонском Броду, Горан је трчао у штафети са такмичарем Здравком Мишовићем из Апатина. Они су убедљиво победили представнике 12 штафета са преко осам минута предности, док је Мариана Лукић, у изузетно јакој конкуренцији, успела да победи представнице Словеније и Мађарске. ■

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА БЕСКОМПРОМИСАН БОРАЦ

А. Ковалов – Илинчић
Београд, 1998.

1. е4 ц5 2. Сф3 д6 3. Лц4 е6

Овогодишњи првак Југославије Златко Илинчић (не треба ни наглашавати да је реч о велемајстору) бескомпромисан је борац, који увек игра на победу. Иако школован играч, не држи много до ситних слабости у својој позицији, као што су усамљени, удвојени или висећи пешаци. Он игра на напад, на комбинацију. Његов противник није ре-

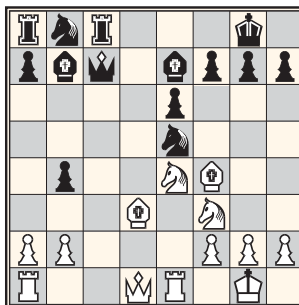
номиран и игра трећи потез који то и потврђује. Тај ловац је прерано кренуо у акцију и дошао на положај са којег лако може бити отеран. Црни би имао једнаку игру и после 3...Сф6 4. Де2 Сц6 5. ц3 Лг4.

4. 0-0 Сф6 5. Те1 Ле7 6. ц3 0-0 7. Лб3 б5

Овде се играло 7..б6, па ово представља новост.

8. д4 цд4 9. цд4 Лб7 10. Лц2 б4! 11. Сбд2 Дц7 12. е5 де5 13. де5 Сфд7! 14. Се4 Тц8 15. Лд3 Се5 16. Лф4

Илинчић није коментарисао противнику жртву пешака, што је мало чудно, јер је то један од оних преломних тренутака у партији.

Бели: Кг1, Дд1, Та1, Те1, Лд3, Лф4, Се4, Сф3, а2, б2, ф2, г2, х2

Црни: Кг8, Дц7, Та8, Тц8, Лб7, Ле7, Сб8, Се5, а7, б4, е6, ф7, г7, х7

16...Сф3

Наметало се 16... Сбд7, за који је Илинчић навео опширан коментар, чији је закључак да би црни једва имао једнаку игру.

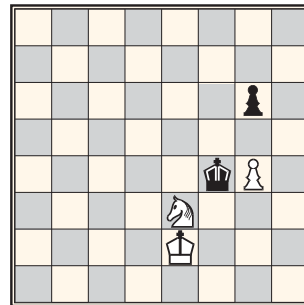
17. Дф3 Дд7 18. Тад1 Лд5 19. Дх5 г6 20. Дх6 Сц6 21. Лб5 ф6 22. Те3 Тф8 23. Лц6

Ово је грешка после које партија неће дуго трајати. Требало је 23. Лц4 Тад8 24. Тх3 Тф7 25. Тх3 Лф8, али би црни и ту био за нијансу бољи.

23...Дц6 24. Сг5 фг5 25. Тх3 Тф7 26. Ле5 Ле4 27. ф3 Дц2 0:1

КОМБИНАЦИЈА

Блекберн – Цукерторт, 1881.

Бели: Ке2, Се3, г4

Црни: Кф4, г6

Црни на потезу.

1. Кг3, 2. Кд1, Кф3! 3. Кд2 Кф2! 4. Кд3 Кф3 5. Кд4 Кф4 6. Кд5 Ке3 7. Ке5 Кф3 8. Кф6 Кг4 9. Кг6

Међутим, кад би на потезу био бели, он би добио овако: 1. Кф2! г5 (1...Ке4 2. Сг2) 2. Ке2 Ке4 3. Кд2 Кф4 4. Кд3 Кф3 5. Кд4 Кф4 6. Кд5!

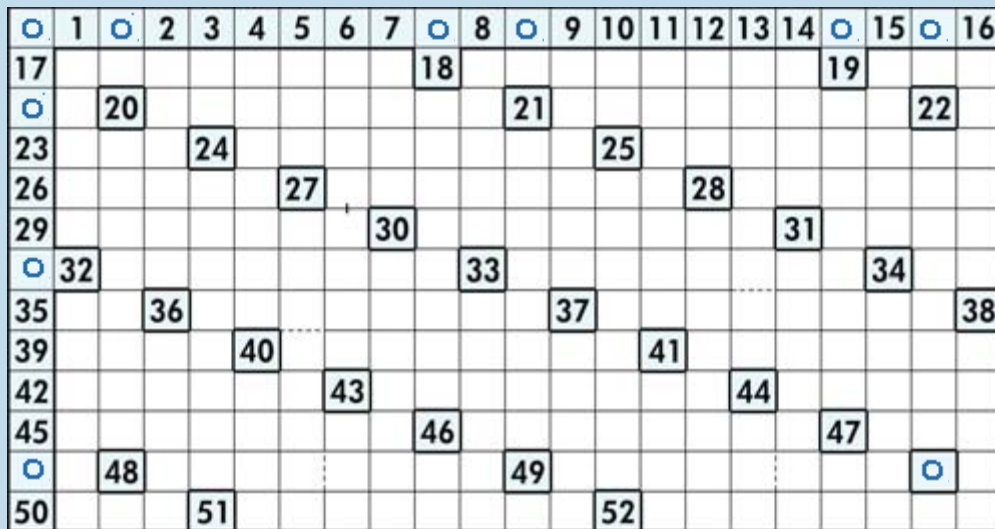
Припремио Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ мајстор Фиде

ЗАНИМЉИВОСТИ УМРО ЗА ТАБЛОМ

Иван Четврти Васиљевић (1530–1584), цар од 1533. до 1547. године, са атрибутом именом Грозни, потомак је наших Јакшића по женској линији. Био је окрутан према бојарима, али и према свом сину, кога је убио у бесу. Али је на двор доводио учењаке, уметнике и занатлије, што је, разуме се, било корисно за напредак друштва.

Шах је у Русију допро вероватно из Византије. Цара је опчинио та мисаона игра до те мере да је, како се тврди, чак и умро за шаховском таблом. Не располажемо, нажалост, детаљима. У књижевности је његов лик обрадио лично Л. Н. Толстој, а у музици Ж. Бизе.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЂОКИЋ

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: лемикист, смерница, шиб, лауреати, реактанс, Лино, накратко, воденица, изнад, рана липа, иллатив, прарибе, анаколут; Мило, артритис, данити се, ар, СД, кирасир-ри, иностран, Ајда, аријевац, Перовић, станит, папатачи, амиди, вина-рина, еротизам, Лир, лосатар, виксрифе, моа, шеширџи, Амундсен.

ВОДОРАВНО:

17. Пустити пуполке, 18. Сопствени, 19. Лука у холандији, 20. Становница лаоса, 21. Сребрни новчић, 23. Гигаволтампер (скр.), 24. Каја се односи на Татаре, 25. Особина оног који има реп, 26. Пламен, огањ, 27. Присталице и поборници аријанизма, 28. Врста лека, ацетисал, 29. Име народа (грч.), 30. Врста минерала, 31. Надимак бившег певача Владимир Савчић, 32. Становници Макарске, 33. Врста слатководне рибе, 34. Упишите: л, н, 35. Трећи и други вокал, 36. Луталачки, скиталачки, 37. Ракија зачињена анисом, 39. Место у италији, 40. Врста вештачког ђубрива, 41. Кавкаски народ, 42. Део једног зајма, 43. Велики котар, 44. Срдит, љут, 45. Најјужније филипинско острво, 46. Борци у арени (лат.), 47. Ознака за Онтарио, 48. Црна грозница (мед.), 49. Тон мале фреквенције, 50. Америчка професионална кошаркашка лига, 51. Позната пећина у Шпанији, 52. Снабдевање свежим ваздухом (лат.).

УСПРАВНО:

1. Ланци, окови, 2. Тканине, 3. Узвик негодовања, 4. Прилично танак, 5. Узвик за терање живине, 6. Мајстор за све (фиг.), 7. Руско мушко име, Инарко, 8. Мушко име, 9. Амерички филмски глумац, Арман, 10. Својеручно (скр.), 11. Врста синтетичке тканине, 12. Место у Турској, 13. Наметати се, 14. Диригент и музички педагог, Милена, 15. У косом правцу, 16. Име глумице Торнер, 18. Које је у опасном стању, 19. Становнице Атике, 20. Мерачи снаге електричне струје, 21. Онај који пали кандила, 22. Наказа, ругоба, 24. Женско име, 25. Италијански сценарист, Фезаре, 27. Веза језера Ири и реке Хадсон, 28. Становнице Ирака, 30. Општа анестезија (мед.), 31. Бивши тип трговачког брода у Медитерану, 32. Амерички писац, Макс, 33. Запаљења слузокоже (мед.), 34. Звона за подводне радове, 36. Женско име 37. Име бивше глумице Папас, 38. Унутрашњи (лат.), 40. Духовита прича, досетка, 41. Америчка астронаутичка организација, 43. Алфаантитрипсин (скр.), 44. Град у либану, 46. Симбол америчјума, 47. Образовни центар (скр.).

НОВИНСКИ ЦЕНТАР
ОДБРАНА
Браће Југовића 19

препоручује
капитално издање

Велику енциклопедију
**МАНАСТИРИ
СРБИЈЕ**

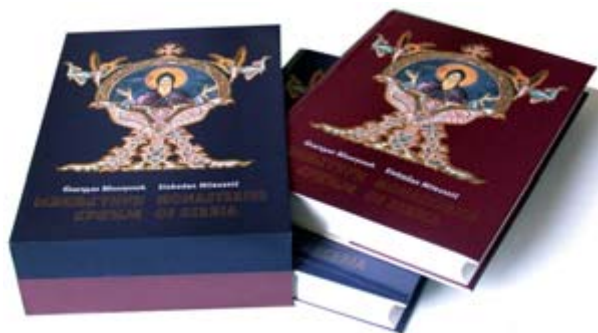
мр Слободана Милеуснића

штампану у суиздаваштву са
„Православном речи“
из Новог Сада

Двотомна, богато илустрована енциклопедија писана упоредо на српском и енглеском језику, на 1040 страна, са више од хиљаду фотографија у боји, представља 253 манастира подигнутих у претходном миленијуму на тлу Србије.

Дело од изузетног значаја за културну и духовну баштину српског народа.

Књиге са **попустом од 50%** можете набавити код издавача, Браће Југовића 19, Београд, и у књижари НЦ „ОДБРАНА“ у Београду (Васе Чарапића 22-24).

Књиге можете купити и на кредит, на пет рата - чековима са одложеном плаћањем или решењем о административној забрани.

Цена: 7.290,00 динара

НЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд тел: 011/3241-009,
телефакс: 011/3241-363; жиро-рачун: 840-49849-58

НАРУЏЕНИЦА

Наручујем примерака књиге: „МАНАСТИРИ СРБИЈЕ“

по укупној цени од динара.

Књиге ћу платити (заокружити број): 1) одједном (плаћање унапред)
2) на кредит у месечних рата (највише 5)
по динара, уз оверену административну забрану.

Код плаћања унапред уз наруџеницу послати доказ о уплати целокупног износа увећаног за **поштарину у износу 300 динара**. Купци на кредит достављају административну забрану (обаразац се добија од НЦ „ОДБРАНА“) оверену у Војној пошти или предузећу у коме су запослени. Рекламације у случају неуручивања књига примамо у року од 30 дана.

Купац.....
(име, очево име, презиме)

Матични број грађана Број личне карте

издате у МУП

Улица и број

Место и број поште Телефон

Датум Потпис наручиоца

Именовани је стално запослен у
(назив ВП или предузећа)

Улица и број

телефон Место и број поште

МП Овера овлашћеног лица

*Оставите својима у наслеђе капитално дело
о културном и духовном благу српског народа*

ПРОДАВНИЦА „ВОЈНА КЊИГА”

- магазин "Одбрана"
- војностручни часописи "Нови гласник", "Војно дело" и "Војнотехнички гласник"
- књиге у издању Новинског центра "Одбрана", "Војноиздавачког завода"
- аудио курсеви страних језика
- издања на компакт-дискovima
- постери, географске карте и планови
- макете тенкова, авиона и бродова
- реплике наоружања и војне опреме
- сабље и бодези
- прибор за боравак у природи
- батеријске лампе, бусоле и др.
- војна обућа и одећа
- мајице и качкети, привесци, значке, футроле за оловке и визиткарте, перорези, хемијске оловке и упаљачи са ознакама Војске Србије
- сувенири са националним симболима

У БЕОГРАДУ

Улица Васе Чарапића 22

Тел/факс 011 21 84 925

Радно време од 8 до 21 часова
суботом од 8 до 16 часова

Специјални прилог

АРСЕНАЛ 30

PARTNER 2009

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ НАОРУЖАЊА И ВОЈНЕ ОПРЕМЕ

PARTNER 2009
Saјam naoružanja

2 – 5. JUN 2009.

ПАРТНЕР 2009

Четврти међународни сајам наоружања и војне опреме *Партнер 2009*, у организацији Београдског сајма и *Југоимпорта – СДПР*, а под покровитељством Министарства одбране Републике Србије, одржава се од 2. до 5. јуна 2009. године на Београдском сајму. Као на претходним манифестацијама, и на овој биће представљене технолошке и производне могућности одбрамбене индустрије Србије, савремена научна достигнућа и технолошка решења и понуде страних произвођача наоружања и војне опреме. Сем тога, биће омогућено уговарање купопродаје наоружања и војне опреме, успостављање индустријске и пословне кооперације, те размена научних, стручних и пословних информација.

Излагачки програм Сајма обухвата пешадијско и артиљеријско наоружање, борбена и неборбена возила, оклопна возила и тенкове, средства електронског извиђања и осматрања, оптоелектронике, телекомуникација и радио веза, С4И системе, затим радарско-рачунарска, инжињеријска и средства за противоклопну борбу, заштитна и интендантска средства, војну логистику, опрему и наоружање за возила, ваздухоплове и пловила, диверзантску опрему и опрему за противтерористичка дејства, те муницију и мине.

Учествује више од 70 излагача. *Југоимпорт – СДПР* наступиће као интегратор водећих српских фабрика одбрамбене индустрије, а шест државних предузећа из те групације посебно ће представити властити производни асортиман. Своје могућности приказују и институти, техничко-ремонтни заводи, образовне, здравствене и остале институције система одбране, затим домаћи произвођачи НВО, трговинске фирме из области наоружања, те значајни инострани партнери.

Поред изложбеног, Сајам укључује и пратећи стручни програм у организацији Министарства одбране Републике Србије и *Југоимпорта – СДПР*, те комерцијалне презентације учесника.

ВОЈНОТЕХНИЧКИ ИНСТИТУТ

Војнотехнички институт (ВТИ) прва је и највећа војна научноистраживачка установа у Србији која се бави истраживањем, развојем нових и модернизацијом постојећих средстава наоружања и војне опреме (НВО). Научноистраживачка делатност обухвата велики број развојних истраживања, која се реализују у више од 28 лабораторија, од којих су неке јединствене у земљи, а неке превазилазе националне потребе и имају међународни значај. У Војнотехничком институту развијено је око 75 одсто средстава НВО, којима је тренутно опремљена Војска Србије, и око 90 одсто производа наше одбрамбене индустрије.

На *Партнеру 2009* биће изложен прототип авиона *ласта-95* (након завршених летних и развојних испитивања). Посебно ће бити представљени подсистеми те летелице као што су систем подбрана за зауставља-

Систем за звукометријско извиђање

Авион „ласта-95“

ње ауторотације, систем за сечење кабинског стакла, ојачано крило наоружане верзије авиона и уређај за мерење отклона командних површина.

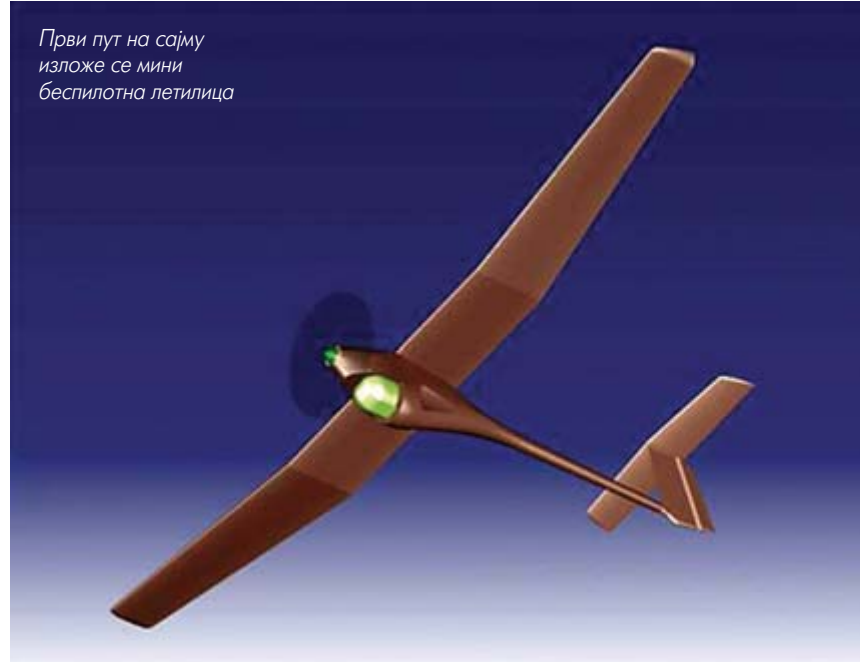
О томе како су протекла прва летна испитивања тог авиона говориће дипломирани инжењер Војислав Девић, а биће приказан и промотивни филм.

Први пут на сајму изложе се и мини беспилотна летилица (тактичке намене) и то змај летилице са уграђеном пратећом опремом и могућношћу демонстрације њеног рада, и змај летилице растављен на саставне целине.

Новина је и самоходна хаубица 122 мм СОРА, која је модернизована варијанта хаубице 122 мм Д-30, уграђене на модификовану основу теренског возила ФАП 2026 (6x6). Биће приказан функционални модел.

У ВТИ је развијен и снајперски метак 12,7 мм. На сајму ће бити представљени узорци из прототипске партије те муниције (која се тренутно налази у фази завршних испитивања у Техничком опитном центру).

Атрактивни експонати су маљутка са новим бојним главама, пробни комад ракете ваздух–земља гром-Б са ТВ главом за самонавођење и ласерски вођена бомба ЛВБ

Први пут на сајму изложе се мини беспилотна летилица

Снајперски метак 12,7 мм

-250Ф класе 250 кг са фугасним дејством на циљу, која се самонаводи на ласером озрачен циљ.

Новина је и функционални модел система за звукометријско извиђање, намењен за лоцирање и идентификацију различитих оруђа, оружја и ваздухопловних платформи.

Прототип комплета стрелишне опреме са радио управљањем – КОРС, који ће бити изложен на сајму, намењен је за опремање

Ракета ваздух–земља „гром-Б“ са ТВ главом за самонавођење

стрелишта и других објеката на којима се спроводи обука у гађању из стрелачког наоружања.

На штанду ВТИ налазиће се и универзални модем који служи за пренос рачунарских података ВОЈ. Користи за рад из зграда, склоништа или кабина на возилу.

Функционални модел возила аутоцистерне за деконтаминацију АЦД-М78 са уграђеним уређајем за деконтаминацију SANIJET С.921 такође ће бити промовисан на овогодишњем *Партнеру*. Реализован је по идејном решењу Војнотехничког института, уградњом уређаја за деконтаминацију SANIJET С.921 на аутоцистерну АЦД-М78, на возилу ТАМ 150 Т11.

Уређај за деконтаминацију SANIJET С.921 усвојен је у наоружање Војске Србије и иде у ред модернијих средстава за деконтаминацију која се налазе у наоружању армија земаља у окружењу. ■

ЈУГОИМПОРТ – СДПР

У години у којој обележавају шест деценија пословања, у Југоимпорту – СДПР са поносом истичу да је у току реализација другог по вредности појединачног робног уговора у историји предузећа, који им обезбеђује да остваре најбољи пословни резултат у последњих 18 година, од распада СФРЈ. Захваљујући успешној реализацији своје маркетиншко-развојне стратегије и интензивној сарадњи са основним стратешким партнерима – српском одбрамбеном индустријом и установама и институцијама Министарства одбране Републике Србије, предузеће је управо ове године достигло лидерску позицију на листи највећих српских извозника у прва три месеца 2009. године.

Данас је Југоимпорт – СДПР јавно предузеће у државном власништву Републике Србије, које послује у сагласности са своје три основне мисије: интегратора наступа српског одбрамбено-индустријског комплекса на светском тржишту наоружања и војне опреме; развоја и производње сложених борбених система у улози систем интегратора, и мисије увозника сложених борбених система за потребе Министарства одбране Републике Србије.

На међународној изложби *Партнер 2009*, наступају, пре свега, у сагласности са своје прве две наведене основне пословне мисије.

Партнер се од 2005. одржава сваке друге године и у овом тренутку има изражен

национални карактер, са тенденцијом да постане и регионална манифестација, пре свега на бази покривања земаља региона бивше Југославије, односно западног Балкана, будући да на територији тих земаља још није установљена ниједна друга национална изложба НВО.

Национални карактер изложбе истичу два основна показатеља – интегрисана понуда произвођача НВО српске одбрамбене индустрије и наглашено присуство иностраних компанија које имају првенствени циљ да одабрани део своје понуде, на основу резултата истраживања српског тржишта, наменски усмере, пре свега, према потенцијалним корисницима из састава Војске Србије и МУП-а Републике Србије и јединицама МУП-а.

Југоимпорт – СДПР наступа, сагласно уобичајеној пракси са до сада реализованих изложби, као интегратор наступа одбрамбене индустрије Републике Србије, с тим што сваки од њихових суизлагача има статус учесника на изложби.

Осим шест предузећа са већинским државним капиталом (*Застава – Оружје, Крушик, Слобода, Милан Благојевић Лучани, Прва искра и Први партизан*), на штанду Југоимпорта – СДПР присутни су и представници предузећа чији су поједини капацитети (технолошке целине) или организационе целине у технолошком и/или организационом смислу оријентисани према производњи средстава НВО, средстава двоструке намене (воздухоплови, возила), односно компонената, система и подсистема намењених уградњи у производе одбрамбене индустрије. То су *Прва петолетка, УТ-ВА, Телеоптик-Жирскопи, ЕИ-Опек, Sandra corporis, Гепард, ЕДЕПРО, Електронски факултет Ниш, Сензор Инфиз, ИРИТЕЛ, БЕЛОП, ИНСА а. д., Застава-Камиони, Ва-троспрем.*

Са друге стране Министарство одбране РС, као покровитељ изложбе, на свом сајамском простору интерише наступ установа и ремонтних завода Војске Србије, а то су пре свега ВТИ, ТОЦ, технички ремонтни заводи Крагујевац и Чачак и ВТРЗ *Мома Станојловић* из Батајнице, те неколико предузећа непосредно укључених у реализацију неких развојних пројекта. Такав концепт поделе припадности између *Југоимпорта – СДПР* и Министарства одбране установљен је од почетка одржавања *Партнера* и у су-

штини се нешто разликује од концепта наступа *Југоимпорта* на страним изложбама. Тамо *Југоимпорт – СДПР* наступа не само као интегратор одбрамбене индустрије Србије већ и као заступник тих института и ремонтних завода.

Наведени „дуализам“ биће на *Партнеру 2009.* превазиђен физичким распоредом – конфигурацијом, обликом и оријентацијом сајамског амбијента и експоната на сајамском простору *МО и Југоимпорта – СДПР.* То је посебно значајно кад се има у виду континуитет у процесима развоја и производње система НВО, те њиховог ремонта, модернизације и модификације, тако да би сва средства из производних и развојних програма српске одбрамбене индустрије условно требало сврстати у једну организациону целину – одбрамбени индустријски комплекс Републике Србије.

На до сада одржаним изложбама *Партнер* забележено је релативно ограничено присуство водећих произвођача сложених и високософистицираних система НВО из високоразвијених земаља, са изузетком веома запаженог наступа италијанске групе *FINMECANICA* на изложби *Партнер 2005,* те релативно скромнијег наступа француског гиганта *THALES.*

На овогодишњем сајму НВО учествује нешто већи број значајних светских произво-

ђача НВО, укључујући израелски *ELBIT,* који следи за доајена у електроници и информационом технологијама у одбрани, *ECI Telecom,* француски гигант *THALES,* пољска група *оција одбрамбене индустрије BUMAR,* и друге.

Изостанак светских гиганата у развоју и производњи НВО, чије је учешће на већим међународним изложбама НВО веома запажено, једноставно се може објаснити још релативно ниским планираним улагањима ВС у набавку високософистицираних подсистема и средстава НВО, а и сложених система наоружања из иностранства. Последњих година учињени су помаци на том плану, те се полако одвајају значајнија материјална средства, што ће знатно допринети већем одзиву светских произвођача НВО.

Ту се може још једном нагласити и улога *Југоимпорта – СДПР* као систем-интегратора, која подразумева и интеграцију неких виталних високософистицираних подсистема произведених у халама водећих светских произвођача у сложене системе НВО из пројеката развоја и производње предузећа, у којој је остварена сарадња са водећим светским произвођачима, али и трећа наведена мисија предузећа – увозника сложених борбених система за потребе Министарства одбране Републике Србије. У обе ове пословне мисије *Југоимпорта – СДПР*

Присуство на свешским изложбама наоружања

Југоимпорт – СДПР је установио стратегију присуства на две глобалне изложбе – *EUROSATORY* (Париз) и *DSEI* (Лондон). Такође, излаже и на регионално-глобалној изложби *IDEX* (Абу Даби – УАЕ), затим на регионалним изложбама *DSA* (Малезија), *DEFEXPO* (Индија), *LAAD* (Бразил), *SOFEX* (Јордан), а повремено присуствује на изложбама *DEFENCE ASIA* (Тајланд) и *ASIAN AEROSPACE AND DEFENCE* (Сингапур). Од ове године излаже први пут на изложби *SITDEF* која се одржава у Перуу.

Пројекти развоја и производње

Југоимпорт – СДПР приказује на изложби *Партнер 2009* најзначајније и актуелне пројекте развоја и производње НВО: оклопно борбено возило *лазар*, самоходну топ-хаубицу *нора-Б/52* 155 мм, модернизовану хаубицу 105 мм *М-56/33* и *М2А1*, вишенаменски ракетни систем великог домета *АЛАС*, командно-информациони систем за *ОМЈ*, артиљерију и пешадију – *БМС*, универзалну оптоелектронску мултисензорску станицу (*ТОМС*), оружну станицу са митраљезом 12,7 мм, подвесни контејнер са митраљезом 12,7 мм за хеликоптер *Ми-8/17*, авион *ласта-95*, подвесни контејнер са топом 20 мм за хеликоптер *Ми-8/17*, извиђачко-борбено возило *курјак*, са подижућом оптоелектронском платформом и оружном станицом са митраљезом 12,7 мм, тешки митраљез са интегрисаним оптоелектронским СУВ-ом, са балистичким рачунаром уграђеним на вратима хеликоптера, топ 20 мм са интегрисаним оптоелектронским СУВ-ом са балистичким рачунаром, намењен уградњи на хеликоптере, пловне објекте и возила, артиљеријски СУВ, ручне бацаче граната *РБГ07* и *БГЈ 40*, самоходни хибридни ПВО систем (артиљеријско-ракетни), ласерски мерач даљине.

Биће приказан и *Пројекат војника за 21. век*, који обухвата развој униформе, балистичког борбеног прслука, шлема, подсистема наоружања на бази пушака *М77 АВХ*, калибра 7,62 мм *Нато* и *М21* калибра 5,56 x 45 мм, и нишанско-рачунарско-комуникациони подсистем, који обухвата дневни нишан са ТВ камером, ноћни нишан, рефлексни нишан, ласерски даљиномер, показивач – монитор на шлему, рачунар са софтвером пешадијског *КИС-а*, комуникационе сетове...

остварени су до сада значајни помаци ка интензивирању сарадње са водећим светским произвођачима.

У *Југоимпорту* очекују да ће упоредо са развојем таквих облика сарадње изложба *Партнер* прерасти у истински значајну регионалну смотру наоружања и војне опреме на простору западног Балкана.

Југоимпорт – СДПР ће на овогодишњој изложби, као и до сада, имати добру прилику за високоинтегрисану, квалитетну и детаљну презентацију наших укупних технолошких потенцијала у области одбрамбених технологија, свим потенцијалним инопартнерима, укључујући наравно и званичне делегације оружаних снага, те шири круг комерцијалних посетилаца, међу којима је увек присутан и значајан број дугогодишњих партнера *Југоимпорта – СДПР*.

Југоимпорт – СДПР наступа на штанду површине од 500 до 650 квадратних метара унутрашњег простора, док је знатно већи простор на отвореном резервисан за приказ средстава крупне технике, а то је знатно већи изложбени простор у односу на онај на изложбама НВО у иностранству.

Српска одбрамбена индустрија, као основни стратешки партнер *Југоимпорта – СДПР*, преставиће, у виду појединачних заокружених изложбених целина, са сопственим визуелним идентитетом за сваког излагача посебно, своје најновије производе из развојних и производних програма, укључујући и графичке и мултимедијалне презентације.

Увек треба имати у виду и значајну улогу такве изложбе за будућност српске одбрамбене индустрије, те система одбране у целини, у смислу едукације и популаризације одбрамбених технологија међу младима, посебно школском и студентском популацијом, те у широј јавности. Управо је та шири јавност, по искуству са до сада одржаних изложби, показала велико занимање и ентузијазам за производе српске одбрамбене индустрије.

Када се говори о потенцијалном проширењу садржаја *Партнера*, може се поменути расположива полигонска инфраструктура у окружењу. То су пре свега објекти Техничког опитног центра у *Кумодражу* и *Никинцима*, те стрелиште у *Бубањ Поток*, простор који представља солидну основу за изградњу савремених наменских капацитета за извођење квалитетних функционалних демонстрација, пре свега покретљивости борбених и неборбених возила и демонстрацију бојних гађања разних система наоружања, почевши од пешадијског наоружања, противоклопних ракетних система, до система артиљерије. Увођењем тих демонстрација у програм манифестације знатно би се повећао квалитет и садржај комплетне изложбе. ■

ТЕХНИЧКИ РЕМОНТИ ЗАВОД ЧАЧАК

Више од 82 године ТРЗ Чачак успешно сарађује са Војском на пословима ремонта, модернизације, модификације и одржавања средстава КоВ, техничке помоћи и обуке кадра.

Основна делатност те установе јесте одржавање средстава борбене технике и специјалних средстава КоВ, укључујући и одговарајуће припадајуће системе, агрегате и уређаје. Завод производи и резервне делове, специјалне алате, прибор и специјалне надградње возила. Сем тога, пружа услуге машинске и термичке обраде, регенерације делова, оправке и верификацију мерних средстава, а и техничког прегледа радио и радио-релејних станица и одржавање антенских система. Такође, у тој установи обављају се и послови инжењеринга на пројектовању и опремању објеката за одржавање средстава КоВ-а. У ТРЗ-у се изводи конверзија и модификација средстава Копнене војске.

Од септембра 2007. имају сертификован систем менаџмента квалитетом према стандардима СРПС ИСО 9001:2001 и СНО 9000/05.

Из њиховог производног програма издвајамо израду резервних делова за ремонт борбених и неборбених возила, ашовчић као личну опрему војника, ловачки карабин са војничким нишаном, дигитални ендоскоп, уређај за ректификацију наоружања и друго. ■

ТЕХНИЧКИ РЕМОНТНИ ЗАВОД КРАГУЈЕВАЦ

Под овим називом Технички ремонтни завод Крагујевац постоји од 1950. године, иако су му корени дубљи. То је специјализована, савремено опремљена војна установа

са високо развијеном технологијом ремонта и производње муниције, муницијских елемената и других убојних средстава, која има потпуно заокружен систем одржавања убојних средстава – од испитивања и праћења стања до генералног ремонта, почевши од муниције за лично наоружање, преко артиљеријске муниције, свих кали-

бара, и мина свих врста, до невођених ракета за вишецевне лансере.

Контролним испитивањем и испитивањем хемијске стабилности барута, у Заводу се надзира квалитет ускладиштених убојних средстава и на основу добијених резултата предлаже и реализује сва три нивоа њиховог одржавања.

Крагујевачки ремонтни израђују и ремонтнују дрвну амбалажу за убојна сред-

ства и санирају места масовних експлозија – рашчишћавају и уништавају опасна убојна средства.

У Заводу се израђују алати и уређаји за одржавање убојних средстава, комплетних технолошких линија, обавља пренос технологија и пружа стручна помоћ и надзор. Уједно, пружају услуге превоза и складиштења убојних средстава. У тој установи пројектовани су и израђени покретна муницијска радионица за одржавање класичне муниције ПМР М85 и инжењеријски комплет за минирање и разминирање КМР-3, а у сарадњи са ВТИ израђена је јединица генератора гаса 155 мм ХЕ ЕРФБ-ББ.

Стандард квалитета ЈУС ИСО 9001:2001 и СНО 9010:2005 уведен је 2005. године и сертификован систем менаџмента квалитетом (QMS). ■

ВАЗДУХОПЛОВНИ ЗАВОД МОМА СТАНОЈЛОВИЋ

Традиција овог ремонтног завода је дуга и повезана је са оснивањем аеропланске радионице на Крфу 1916. године. Спектар делатности којом се данас бави широк је и обухвата ремонт, производњу и услуге.

Ваздухопловни завод *Мома Станојловић* ремонтнује надзвучне летелице – МиГ-21 и МиГ 29, млазне авионе – *супергалеб*, *галеб* и *ораво*, транспортне авионе (Ан-26, Ан-2), клипни авион *утва-75*, лаке хеликоптере – *газела* и Ми-2, транспортни хеликоптер Ми-8. Завод је оспособљен и за све врсте ремонта клипних, турбо-елисних и турбо-вратилних погонских група ОТО и дизел мотора. Мотори и редуктори за све типове авиона и хеликоптера испитују се, након оправке, на испитним станицама, где се добијени резултати најпре верификују и након тога уграђују на ваздухоплове. Као мотори, тако се и сви агрегати и склопови ваздухоплова проверавају, ремонтнују и испитују. Овај деликатан посао обавља се у специјализованим одељењима уз помоћ високо стручног кадра и помоћу савремених уређаја, од којих је велики број производ стручњака Завода.

Поред ремонта ваздухоплова, хеликоптера, мотора и противваздухопловних средстава, Завод ремонтнује и сва остала ваздухопловнотехничка и техничка материјална средства за ваздухопловство и противваздушну одбрану, као што су средства за опслуживање ваздухоплова, противпожарна средства, цистерне за гориво, транспортери, електроцентралне и електроагрегати, електропокретачи, средства ракетне технике, земаљска навигациона средства...

Ремонт ваздухоплова подржан је софистицираним компјутерским програмима, помоћу којих стручњаци Завода, у конструкторским и технолошким бироима врло брзо и прецизно конструишу потребне делове.

У области производње, као подршке ремонту, израђују гумено-техничку робу од гуме или комбинације материјала гума-метал, а у оквиру машинске обраде израђују резервне делове од метала и других материјала. Завод има могућност да производи делове и склопове од композитног материјала, али и да израђује алате за обликовање делова од акрилног стакла и поликарбоната.

Осим за потребе ВС, Мома ради и за цивилни сектор у земљи и свету. У тој установи изводи се специјалистичка обука и дообука кадра у ваздухопловно-техничка занимања, врши трансфер технологије у области ваздухопловне индустрије и друго. ■

КОМПАНИЈА ОРАО

Компанија Орао са седиштем у Бијељини, Република Српска (БиХ), јесте производно-услугна установа која постоји од 1944. године. Раде за војно и цивилно ваздухопловство. Обављају ремонт и испитивање турбомлазних мотора, производњу, монтажу и тестирање турбомлазних мотора и других склопова и делова у области ваздухопловства и машинске индустрије. Дизајнирају и производе опрему за тестирање, те специјалне алате.

У оквиру компаније ради и Метролошка лабораторија, овлашћена од надлежних институција за метрологију електричних и неелектричних величина.

У Орлу се успешно ремонтују следећи турбо-млазни мотори: дозвучни *випер* (22-6, 531, 632-41, 632-46, 633-41), надзвучни (ММ) 95 (R13-300), R25-300, 88-2c(RD33), гасне турбине типа ALLISON 501-КА, 501-КВ, PROTEUS 15M/529.

Поред ремонта турбо-млазних мотора, баве се пројектовањем и опремањем ремонтних капацитета и израдом know-how документације. ■

ТЕХНИЧКИ
ОПИТНИ
ЦЕНТАР

Технички опитни центар је савремена војна научноистраживачка установа Генералштаба Војске Србије надлежна за испитивање и оцењивање квалитета средстава наоружања и војне опреме и метролошког обезбеђења система одбране.

За потребе испитивања и еталонирања Центар је развио 25 лабораторија и један полигон – Никинци, а поседује и одговарајући високостручни кадар.

Концепција овогодишњег наступа Техничког опитног центра на сајму наоружања и војне опреме *Партнер 2009* заснива се на промовисању кадровских потенцијала, опреме и метода испитивања приказаних путем изабраног филмског, видео и презентационог материјала.

У оквиру стручног пратећег програма припремљене су одређене теме које ће излагати на сајму. О методологији испитивања савремених телекомуникационих средстава говориће аутори капетани Мића Павловић и Душко Пијевчевић, и војни службеник Милица Ђоковић. Сектор метрологије, као акредитоване метролошке лабораторије према SRPS ISO/IEC 17025, представиће мајор Предраг Ракоњац и капетан Ивица Милоновић.

О савременим материјалима који се користе у производњи средстава за заштиту тела присутнима ће говорити мајор др Радован Каркалић и капетан Предраг Стојиљковић. О развоју метода и апликационог софтвера у домену испитивања система управљања ватром излагање су припремили аутори мајор Слободан Матић, војни службеници Зоран Ердџанин и Дејан Фируловић, а о испитивању ракетног наоружања говориће Љубомир Матић и Светлана Радиновић-Паштракуљић.

Од низа метода испитивања које су стручњаци Техничког опитног центра установили, изабран је модел ради презентације мерења обртног момента, то јест снаге на вратилу бесконтактним путем. Компетентност Техничког опитног центра, поред осталог, потврђена је стеченим сертификатима о акредитацији код Акредитационог тела Србије и добијеним овлашћењима код надлежних институција Републике Србије. Технички опитни центар ће на Сајму приказати целокупни обим из важећих акредитација и овлашћења.

ПРВА ИСКРА – НАМЕНСКА ПРОИЗВОДЊА А. Д.

Компанија *Прва искра – Наменска производња а. д.* – Барич, основана је 1939. године под окриљем фабрике ВИСТАД из Ваљева, која се бавила производњом наоружања и муниције (на чијим основама је подигнут данашњи ваљевски *Крушик*), када је отворен погон за производњу експлозива. Налази се надомак Београда и представља једино предузеће домаће одбрамбене индустрије које се бави развојем, производњом, регенерацијом и маркетингом, војних и индустријских (комерцијалних) експлозива. Њихови производи намењени су гранама привреде које користе експлозиве као што су рударство, индустрија нафте и гаса, индустрија за прераду метала, путна индустрија, те произвођачима минско-експлозивних средстава и привредних експлозива.

У овој компанији је седамдесетих година прошлог века започет интензиван „трансфер знања“, који је обухватао обуку страног кадра различитог профила (почевши од технолога ангажованих на развоју и лабораторијској контроли, преко погонских инжењера, све до извршилаца који непосредно учествују у производњи експлозива) и испоруку оригиналних технологија за производњу експлозива (првенствено ТНТ), што је и данас актуелно.

Проширујући свој асортиман производа и услуга Компанија *Прва искра – Наменска*

производња а. д. започела је, у сарадњи са ТРЗ Крагујевац, а под покровитељством агенције NAMSA (која је саставни део НАТО), реализацију пројекта уништавања заосталих противпешадијских и противтенковских мина, при чему се експлозив добијен том приликом даље користи првенствено у цивилне сврхе. Процесу делаборације, односно „демилитаризације“ муниције, поред наведених мина, подложни су и артиљеријски пројектили различитих калибара, минобацачке мине, а и авионске бомбе. ■

ЗАСТАВА – ОРУЖЈЕ

Застава – Оружје, наша најстарија фабрика оружја која постоји од 1853. године. У свом производном програму има комплетан асортиман ловачког, спортског и оружја за личну одбрану, чиме се може похвалити ретко која фабрика у свету. Са њених производних линија излазе и оружја и оруђа намењена потребама редовног састава Војске Србије и специјалних јединица МУП. Захваљујући традицији и доказаном квалитету, крапујвачко оружје присутно је на свим континентима света.

У сарадњи са Војнотехничким институтом или самостално, стручњаци те фабрике освојили су конструкцију полуаутоматске пушке и фамилију аутоматског оружја *Застава* (ФАЗ), неколи-

ко генерација снајперских пушак (М69, М76, М91, М93) и конструкцију далекометне 12,7 мм АМР пушке. Освојена је и производња нове генерације домаћих аутомата (М92), аутоматског бацача граната М93, а већ посебно је популарна пушка у калибру НАТОа М-21.

Међу најуспешније *Заставине* производе свакако се убраја борбени пиштољ велике ватрене моћи ЦЗ 99, чија је серијска производња почела 1991. године.

Застава у потпуности подмирује потребе Војске и истовремено има успешан пласман у иностранству. После 2000. године, кад су Србији укинуте санкције на извоз наоружања и војне опреме, ловачког и спортског оружја, фабрика је присутна на свим највећим сајамским манифестацијама у свету. У Америци је то сајам у Лас Вегасу – *Shot Show*, а у Европи нирнбершки сајам IWA, који се одржава у марту.

На сајмовима излажу заједно с фирмом *Први партизан* из Ужица, која производи ловачку муницију, тако да заједно представљају комплетан програм, оружје и муницију.

Од 2006. ступио је на снагу Меморандум о разумевању који је *Застава* потписала са најстаријим америчким произвођачем ловачких карабина и сачмарица. Нађен је заједнички интерес за пласман *Заставиних* ловачких карабина с *маузер* системом, тако да се од тада на свим моделима карабина и малокалибарских крапујвачких пушак, које се продају преко *Ремингтона*, утискује њихова робна марка – *Remington, made in Zastava Serbia*.

Непрекидно улагање у нови, млади кадар, искуство стицано око два века, савремена технологија и строга контрола, која је компатибилна са ИСО 9001 стандардом, те потпуна самосталност (око 95 одсто) у производњи, гарант су непрекидног будућег развоја ове фабрике. ■

КОМПАНИЈА
СЛОБОДА

Компанија *Слобода* из Чачка, од оснивања 1948. године послује као државно, односно војно предузеће.

У протеклих шест деценија постала је једна од највећих компанија металског комплекса у овом делу Европе. Поседује модерну производну опрему, квалитетне стручњаке у свим фазама производње, од планирања до пројектовања, лабораторије и центри за испитивање и тестирање изузетно су опремљени, а технолошки и пословно повезана је са водећим светским фирмама које се баве истом делатношћу.

Од некадашње једноставне производње реализоване на старим струговима, данас стручњаци из *Слободе*, захваљујући знању и искуству већ доказаном на тржиштима, пружају услуге из области инжењеринг послова, од набавке и инсталирања производне опреме, преко израде конструкционе и технолошке документације по захтевима купаца, до трансфера технологије по систему „кључ у руке“.

Асортиман производа Компаније броји око 150 артикала и има најшири војни производни програм. Само је у протеклих десет година фабрици забележен највећи развој у историји – освојено је 85 нових производа.

Производни програм чине ПА муниција калибра од 20 до 57 мм, авионска муниција калибра од 23 до 30 мм, тромблон-

ске мине свих типова, ручни бацач ракета калибра 64, 90 и 120 мм, муниција за аутоматске бацаче граната 30 и 40 мм, артиљеријска муниција од 76 до 155 мм, упалачи свих типова за средства из свог програма и за потребе ремонта муниције. Производе специјалну муницију за полицијски програм, вежбовна средства, израђују и прерађују смеше и експлозиве и друго.

С аспекта савремености и флексибилности, технологија коју је усвојила *Слобода* у рангу је средње развијених са тенденцијом даљег развоја. Код појединих технологија заступљене су веома савремене технолошке методе: у области обраде деформацијом пример је хладно истискивање на вишестепеним пресама, дубоко извлачење са редукијом дебљине зида на аутоматским хоризонталним пресама, ротационо извлачење и друго.

У области обраде резањем заступљена је савремена CNC опрема, а у преради експлозива опрема је на нивоу савремених светских достигнућа.

Квалитет више тој фабрици гарантује чињеница са су успоставили и сертификовали Систем менаџмента и квалитета сагласно Стандарду ЈУС ИСО 9001:2001. ■

МИЛАН
БЛАГОЈЕВИЋ
-НАМЕНСКА

Предузеће *Милан Благојевић – Наменска*, Лучани, основано је 1949. године искључиво за војну производњу. И данас је 80 одсто производње те фабрике укључено у војни програм, а само 20 одсто у цивилни, али са једном разликом – данас се 85 одсто војне производње *Милана Благојевића* извози у више од 30 земаља света. Изванредан производни програм, почев од класичних до најсавременијих специфичних типова барута који се производе по Winchester Olin технологији, уз међународно признат и проверен квалитет свих производа, затим производња сагоривих елемената и додатни програм наменских и комерцијалних типова нитроцелулозе, адути су за даљи успешан пласман њихових производа у свету.

Основни војни програми те фабрике раде се по међународним стандардима MIL, ГОСТ и STANAG, а предузеће је власник сертификата којим се потврђује да је систем менаџмента квалитетом проверен и услашан са стандардима квалитета ЈУС ИСО 9001:2001. Тај систем менаџмента квалитетом односи се на нитроцелулозу, целулоид и производе од целулоида, раствараче, баруте, барутна пуњења, сагорљиве елементе за муницију 125 и 155 милиметара. ■

"Sloboda" je poslovna politika izgrađena kroz decenije postojanja i rada ali i jasna vizija budućnosti u oblasti proizvodnje, razvoja i daljeg nastupa na tržištu.

Kompanija "Sloboda" Čačak
 UJ, Katka Mitrovića bb
 Generalni direktor: tel: +381 32 262 210
 Sektor Marketing i finansije: tel: +381 32 263 309/362 948
 Sektor Razvoj: tel: +381 32 263 330
 www.sloboda.co.rs e-mail: slobocom@pt.rs

ПРВИ ПАРТИЗАН
УЖИЦЕ

Од оснивања радионице оружара, назване ФОМУ, на чијим темељима је никла фабрика Први партизан из Ужица, прошло је осам деценија. Била је то прва приватна фабрика на Балкану, која је имала своју школу за обуку мајстора. Захваљујући стручном

раду и знању мајстора, производи те фабрике били су уврштени у прве светске каталоге наоружања и муниције тог времена.

И Први партизан је израстао у светски признатог произвођача муниције. Препознатљив знак ППУ утиснут на дну чауре постао је синоним за добар квалитет широм света. Данас, са производним програмом од преко 300 врста пиштољске, карабинске и стрељачке муниције, успева да задовољи све захтеве купаца из Америке, Аустралије, Новог Зеланда, Африке и свакако Европе.

Основу производног програма Првог партизана, кад се говори о војној муницији, годинама су представљали калибри руског порекла – 7,62 x 39 мм (код нас познат под ознаком 7,62 мм М67) и 7,62 x 54 мм (познатији као 7,62 мм ДТ). Муниција је прављена углавном за потребе ВЈ, али и за потребе страних армија. Данас је основни калибар у производњи муниције за војне потребе 5,56 x 45 мм. Од калибара који се налазе у наоружању НАТО, поред 5,56 x 45 мм, Први партизан производи и муницију калибра 7,62 x 51 мм и 9 x 19 мм. У производном програ-

му налазе се и други калибри који су данас мање у војној употреби, као што су 7,9 x 57 мм, 7,62 x 63 мм, пиштољски метак 7,65 мм и многи други.

Први партизан је данас и један од најзначајнијих произвођача спортске и ловачке муниције у свету, кад је у питању асортиман и квалитет, али исто тако и количине. Важан сегмент представља развој специјалне (обележавајуће и пробојно-запаљује) муниције.

Значајно је нагласити да је Први партизан производњу увек освајао према оригиналним стандардима и, у складу са тим, увек производио муницију чије су карактеристике и квалитет одговарали светским стандардима и муницији произвођача војне муниције на Истоку и Западу.

Традиција у изради врхунске муниције, ширина асортимана, искусни кадар и оптимална технологија израде муниције омогућили су фабрици да се оспособи за успешан трансфер знања, технологија и опреме по систему „кључ у руке“. Нуде своје инжењеринг услуге у производним пољима спортске, ловачке, стрељачке муниције, а и артиљеријске поткалибарске муниције. ■

AMMUNITION

prvi partizan

SMALL ARMS AMMUNITION

5.56 x 45 mm

- Ball, M855/SS109
- Ball, M193
- Tracer, M856
- Tracer, M196
- AP, M995
- Blank, M200
- Blank Long, M200A1

7.62 x 51 mm

- Ball, M80
- Sniper, M118
- Match, M852 (HP BT)
- Tracer, M62
- Blank, M82
- Link, M13

7.62 x 54 mm

- Ball, M908 (Light Bullet)
- Ball, M30(j) (Heavy Bullet)
- Ball, M87 (Steel Core Bullet)
- Sniper, M03 (Heavy Bullet)
- Tracer, T-46(j)
- Practice, M76
- Blank

7.62 x 39 mm

- Ball, M67
- Tracer, M78
- Silencer, M78
- Practice, M76
- Blank, M68

RIFLE, LIGHT MACHINE GUN AND MACHINE GUN AMMUNITION - OTHER CALIBERS

- 5.45 x 39 mm Ball
- 30 Carbine Ball, M1
- 7.5 x 54 mm French Ball
- 30 (7.62 x 63 mm) Ball, M2
- 30 (7.62 x 63 mm) Blank
- 303 British Ball, Mk-7z
- 303 British Ball, Mk-8z
- 303 British Blank
- 7.9 x 57 mm Ball, M49
- 7.9 x 57 mm Sniper, M75
- 7.9 x 57 mm Practice, M76
- 7.9 x 57 mm Blank, M69
- 300 Winchester Magnum Ball
- 338 Lapua Magnum (soon)
- 50 Browning (12.7 x 99 mm) Ball, M33
- 50 Browning (12.7 x 99 mm) Sniper
- 12.7 x 108 mm Sniper

PISTOL, SUBMACHINE GUN AND REVOLVER AMMUNITION

- 6.35 mm / 25 Automatic
- 7.65 x 17 mm / 32 Automatic
- 7.62 x 25 mm / 7.62 mm Tokarev
- 32 S&W Long
- 9 x 17 mm / 9 mm Short
- 9 x 18 mm / 9 mm Makarov
- 9 x 19 mm / 9 mm Parabellum
- 38 Super Automatic
- 38 Special
- 357 Magnum
- 40 Smith & Wesson
- 10 mm Automatic
- 44 Magnum
- 45 Automatic

www.prvipartizan.com

ХОЛДИНГ КОРПОРАЦИЈА КРУШИК

Ова фабрика основана је давне 1937. године, а данашњи назив *Крушик* носи од 1948. када је од приватне фирме постала друштвено предузеће.

Крушиков основни програм био је и остао минобацачка муниција и то у комплетном асортиману – разорна, димна, осветљавајућа и вежбовна муниција. Посебно место заузима наменска производња са висококвалитетним технологијама ракетног програма, који је годинама био окосница развоја предузећа и извозних резултата.

Данас се у *Крушику* производе средства НВО за све видове Војске. Поред минобацачког и ракетног програма, за потребе ваздухопловства освојен је већи комплет пиропатрона и ракетних мотора за ката-

путирање пилотског седишта. У артиљеријском програму преовладава производња артиљеријских зрна са упаљачима и топовским капислама, а од балистичких артиљеријских ракета производе ракету *пламен*, која унапређена и под називом *пламен-Д* постиже далеко већи домет. У фабрици су освојени и произведени и минобацачки упаљачи, који су унифицирани за све калибре мина.

Планирају да у наредном периоду обнове линије за ковање кошуљица минобацачких мина, кошуљица за бојне главе ракете, те за артиљеријске пројектиле до калибра 125 мм. Капацитети те ковачнице биће годишње 800.000 комада кошуљице минобацачке мине 60 мм.

Повећавају се и обнављају капацитети опреме за прераду дуропласта који ће се користити за израду специјалних панцирних плоча. Осавременава се и повећава капацитет технологија израде димне муниције постављањем погона за наливање белог фосфора.

У складу са захтевима тржишта и светским кретањима, стално се модернизују и модификују производи, нарочито из минобацачког програма, који тренутно чине окосницу производње фабрике. Нагласак је на уса-

вршавању специјалне муниције дугог домета, осветљавајућих и димних калибра 60 мм и 81/82 мм, у чијој је производњи *Крушик* лидер на светском тржишту. Акцент је и на комплетном развоју нове генерације мина дугог домета, калибра 120 милиметра.

Када је реч о производњи, интезивно се спроводи модернизација противоклопне ракете *маљутка* – развијају се три врсте нових бојних глава: тандем, термобарична и бојна глава повећане робнојности у односу на стандардну. Паралелно са тим развија се и побољшана варијанта погонског пуњења у ракетном мотору.

У овој години посебна пажња биће поклоњена развоју савремених лаких минобацача 60 мм и 81/82 мм за нове генерације мина. Непрекидно се осавременава муниција калибра 40 мм, за потцевне бацаче граната – проширује се асортиман новим варијантама.

Данас у фабрици ради 1.589 запослених. *Крушик* је подмлађен и примљено је крајем 2008. неколико стотина младих и стручних људи.

И ова корпорација је успоставила и сертификовала Систем менаџмента и квалитета сагласно Стандарду ЈУС ИСО 9001:2001 и СНО 9000/05. ■

PROIZVODNJA NAORUŽANJA I VOJNE OPREME

Proizvodnja naoružanja i vojne opreme iz oblasti Vazduhoplovstva i protivvazduhoplovne odbrane, Kopnene vojske, Mornarice i ostalih vidova armije i proizvodnja vežbovnih sredstava.

REMONT NAORUŽANJA I VOJNE OPREME

Remont naoružanja iz oblasti sopstvenog i sličnih proizvodnih programa drugih proizvođača.

INŽENJERING POSLOVI

Transfer tehnologije i izgradnja fabrika za sve vrste sopstvenih proizvodnih programa.

TRŽIŠNI PROGRAMI

Krušikov protivgradni sistem, kontejneri za skladištenje eksplozivnih materija, grebenaste sklopke, električni detonatori, antipanik svetiljke, pištolj i kapsule za omamljivanje stoke, liveni proizvodi od Al i Cu legura, tehnički delovi i proizvodi od termoreaktivnih smola (duroplasta).

USLUGE

- Metaloperada, termičke obrade i hemijske zaštite
- Metrološke i hemijske laboratorije
- Izrada alata
- Delaboracija i bezbedno uništavanje sredstava ratne tehnike kojima je istekao resurs ili se povlače iz upotrebe

„KRUŠIK“ poseduje sertifikate za sistem menadžmenta kvalitetom sertifikovan po: **JUS ISO 9001: 2001 (ISO 9001: 2000)** i **SNO 9000/05**.

ПРВА ПЕТОЛЕТКА – НАМЕНСКА

Индустије хидраулике и пнеуматике *Прва петолетка* из Трстеника основана је пре 60 година као државно предузеће за производњу борбених авиона и авиона за обуку. Након формирања, донета је одлука да се авиони производе у Мостару (СОКО), а *Петолетки* је поверена производња хидроинсталација и стајних трапова за авионе. Да би се упослили сви производни капацитети, фабрика је правила и друге производе за потребе ЈНА као што су: лећни пламенобацачи, митраљеска постоља, бацачи бомби, рачунари за артиљеријска оруђа итд.

Данас је основна делатност *Прве петолетке – Наменска* а. д. пројектовање, производња, испитивање и ремонт различитих хидрауличких, пнеуматских и горивних уређаја и система за ваздухопловство, Копнену војску и морнарицу.

Производе стајне трапове, пумпе, моторе, цилиндри, разводнике, сервопокретаче, електрохидрауличке серворазводнике, агрегате. У њиховом производном асортиману је и производња минобацача, ваздушних пушака, пушака за полицију, ручних бацача граната, земаљске опреме.

У *Првој петолетки* се, сем тога, ремонтују, одржавају и испитују њени и производи других произвођача.

Производе се и развијају најсложенији уређаји и системи са веома строгим техничким захтевима, што захтева врло квалитетне материјале и уске толеранције израде. Сви производи се детаљно испитују и хомологују

према захтевима светских стандарда (MIL, ARP, ГОСТ), што говори да производи развијени у *ППТ – Наменска* имају ниво и квалитет познатих светских произвођача. То се потврђује и производима које реализује за стране купце, а који у свему одговарају наведеним светским стандардима. ■

SANDRA CORPICO

Приватно предузеће Sandra Corpico из Пожаревца основано је 1977, и од тада до данас бави се искључиво производњом обуће. Мукотрпним и преданим радом, те сталним улагањем у квалитет производње, током бурних година преданог рада, Sandra Corpico је од просте мануфактуре прерасла у фирму која је стекла одређена признања и позиционираност на домаћем и иностраном тржишту.

Sandra Corpico производи специјалну и модерну мушку и женску обућу, а највећи купци су МУП Републике Србије и Војска Србије.

Развојна стратегија фирме јесте одржавање тренутног и стално побољшање квалитета израде нових производа, у овом случају обуће, те унапређење производних процеса. Напредак ће обезбедити, пре свега, стална контрола производње на самим производним линијама, непрекидна обука радника за најмодерније производне процесе, те улагање у нову и савремену опрему.

Квалитет производа обезбедиће коришћење најквалитетнијих сировина у изради производа, те сарадња са званичним институцијама контроле квалитета производа.

Након свих напора да се квалитет одр-

жи и унапреди, завршну реч увек ће имати крајњи корисник производа. То ће утицати на повећање производње и довести до освајања нових тржишта. ■

СЕНЗОР ИНФИЗ

Предузеће *Сензор ИНФИЗ* д. о. о. из Земунa, основано је 1994. тако што се Лабораторија за сензоре издвојила из Института за физику Србије, при чему је Институт за физику остао већински власник.

Програмска оријентација и производни програм предузећа углавном су везани за војне програме. Баве се одржавањем и ремонтом система за управљање ватром тенкова М-84 и Т-72.

Један од првих производа предузећа био је метеоролошки сензор за систем за управљање ватром (СУВ) тенка М-84. Најпре је развијен једноосни, а убрзо затим и двоосни. Пре неколико година ти метеоролошки сензори су дигитализовани, тако да им је сада излазни сигнал у формату РС-485. Осим на тенковима, могу се користити и на другим борбеним возилима.

Један од важнијих производа је са опсегом мерења до 20 км. У току је и развој ручног ласерског даљиномера са eye-safe ласером (1540 нм).

За СУВ тенка М-84 то предузеће производи и подсистем ласерског даљиномера. Поред овога, производе више типова ласерских обележивача циљева у видљивом и невидљивом спектру, али и комбиновани. У производном програму налазе се и рефлексни (red dot) нишани. У сарадњи са својим кооперантима *Сензор ИНФИЗ* производи и систем за команду и контролу артиљеријске ватре за оруђе НОРА-Б 155мм/52 калибра.

У току је и развој снајперског нишана са ласерским даљиномером и балистичким компјутером.

Сензор ИНФИЗ у сарадњи са својим стратешким партнером Југоимпорт – СД-ПР наставља освајање нових производа, и модернизацију постојећих. Један од таквих пројеката је и модернизација ДННС-2 тенка М-84 у коју ће се за ноћни канал уградити термовизијска камера. Упоредо са тим биће модернизован и СУВ. ■

ЕИ ОПЕК

Еи Опек из Ниша је акционарско друштво за истраживање, развој и производњу оптоелектронских компонената. Поред те основне делатности, пружа и услуге из области електронике и телекомуникација. Еи Опек производи регулаторе и мераче, оптичке енкодере, фотоћелије, временске релеје свих типова, контролоре разних процеса по захтеву, пренапонску заштиту за телекомуникациону опрему, процесорске уређаје из области медицине. ■

ВАТРОСПРЕМ А. Д.

Ватроспрем је основан пре 60 година у Београду ради унапређења противпожарне заштите на територији бивше СФРЈ. Наредних година заузима једно од водећих позиција у производњи, продаји и сервисирању ватрогасне опреме, возила и противпожарних средстава, а потом и трговине противпожарном и заштитном ватрогасном опремом.

Производи све типове ватрогасних возила за потребе цивилних и војних јединица, те возила за гашење пожара у индустрији и на аеродромима. До сада је у тој фирми произведено више од 5.000 возила свих врста и намена на шасијама Mercedes-Benz, ФАП, IVECO, MAN, татра, камаз, застава, Scamtel, FAUN.

Производи и цистерне за питку воду, за транспорт горива и друге надградње. Такође, у свом производном програму имају противпожарну опрему и стабилне системе за гашење пожара. ■

ИРИТЕЛ А. Д.

Ирител а. д. је данас водећа фирма у нашој земљи у области истраживања, развоја, производње и инжењеринга у телекомуникацији и електроници. Производе радиокомуникационе системе, системе преноса, комутационе системе и енергетску електронику. У оквиру специјалних програма производе и војне и радарске системе, те системе за електронски рат.

Њихов производни програм користе мобилни и фиксни телекомуникациони оператери, владине агенције, војска, полиција, транспортне компаније.

У том институту ради више од двадесет доктора и магистара наука. Велику пажњу посвећују квалитету и поузданости својих производа и услуга. ■

ТЕЛЕОПТИК – ЖИРОСКОПИ

Телеоптик је основан 1922. године и био је прва југословенска фабрика за теле-

фонију, оптику и прецизну механику. Од 1928. почињу са израдом ваздухопловних инструмената. На почетку су авио-инструменти, авио-опрема, авио-хладњаци и рефлектори израђивани по лиценци, а од 1935. и по сопственим решењима. Непосредно пред рат, 1940. фабрика је пресељена у Земун, где се и данас налази.

Године 1985. из састава Телеоптика издваја се наменски део фабрике под називом Телеоптик – Жироскопи, који од 1989. постаје самостално предузеће. Под тим називом фабрика ради и данас, с тим што је изузетно проширила своју делатност. Баве се развојем, производњом и ремонтом електро-оптомеханичких система и производа за потребе Ви ПВО, Ков и Морнарице. ■

ИНСА – ИНДУСТРИЈА САТОВА

Акционарско друштво Инса – индустрија сатова, основано је 1950. у Земуну. Основна делатност те фирме је производња водомера и сатних механизма.

ГЕПАРД Д. О. О.

Гепард д. о. о. производи наменску обућу претежно за потребе војске и полиције, заштитну обућу за све услове рада и тактичку обућу за службе обезбеђења. ■

УТВА АВИО ИНДУСТРИЈА

Утва је фабрика авиона у Панчеву близу Београда, која је основана јуна 1937. године као Једриличарско друштво Утва-Земун. Позната је по производњи лаких, спортских авиона и авиона за обуку. У својој, за воздухопловство изузетно дугој и респектабилној историји, прешла је пут од некадашњег произвођача једраница до производње делова за свемирске летилице. Данас је једини преостали произвођач воздухоплова у Србији, која је свакако својом богатом воздухопловном традицијом достигла неке од највиших домета свог технолошког развоја и повезивања са светском привредом.

На врхунцу развоја Утва је запошљавала око 1.700 радника. Нажалост, убрзо се распала СФРЈ, чиме је престала производња авиона *орао* и Г4, а економски ембарго довео је до прекида успостављених послова са страним произвођачима воздухоплова. Током бомбардовања срушени су објекти, уништена опрема у њима и поново је прекинут производни процес у фабрици. У периоду од две године, уз огромна напрезања и жртве запослених, сопственим средствима делимично су оправљени објекти и опрема која није у потпуности уништена, чак су набављене и нове машине.

Програм који би могао бити трачак наде у оживљавање некад значајне вазду-

хопловне индустрије Србије свакако је израда два прототипа клипног авиона за основну и прелазну летачку обуку *ласта-95* на основу пројекта који је радио Војнотехнички институт. ■

ЕУРОКОМЕРЦ Д. О. О.

Еурокомерц д. о. о производи хидраулична црева високог и супервисоког притиска за хидраулику и пнеуматику неборбених и борбених возила и авио-индустрију. ■

ЗАСТАВА – КАМИОНИ

Застава – Камииони из Крагујевца је сте друштво са ограниченом одговорношћу за производњу и промет привредних возила. Производња привредних возила у Застави започела је пред Други светски рат, када је произведено 400 камиона фирме CHEVROLET за потребе југословенске војске. Почев од монтаже 162 теренска возила марке WYLUS (од 1953) па до данашњих дана, развијала се производња привредних возила.

Од 2002, после трансформисања и консолидације Групе Застава, Застава – Камииони послују у састави новоформираног холдинга *Застава – Возила*. Предузеће је од 2001. сертифицирано према стандарду ЈУС ИСО 9001.

Застава – Камииони су једини произвођач лаких комерцијалних возила у Србији са водећом позицијом у категорији укупне носивости између 1,2 – 5т.

Поред основне делатности – производње нових камиона, у том предузећу поправљају камионе и специјална возила са надградњом из свог производног програма на индустријски начин. ■

ПРЕДУЗЕЋЕ EDEPRO

Предузеће EDePro (Engine Development and Production) има дугогодишњу традицију у развоју, пројектовању и производњи турбомлазних и ракетних мотора. Корени предузећа сежу тридесет година уназад, када је основана Лабораторија за млазну пропулзију Машинског факултета Универзитета у Београду. Данас је предузеће EDePro прерасло у успешну, међународно признату фирму која се бави истраживањем, развојем, производњом и прометом нових, модернизацијом постојећих средстава наоружања и војне опреме (НВО), те применом високотехнолошких решења у противградној заштити и другим цивилним наменама.

Тежиште деловања предузећа је стално ослањање на врхунски стручни кадар у актуелним областима и филозофију сопственог, оригиналног развоја, што резултује високим нивоом ефикасности у раду и квалитетом реализованих пројеката. У предузећу данас раде представници неколико генерација стручњака и специјалиста, тако да

EDePro запошљава више доктора наука, магистара и специјалиста у техничким делатностима значајним за његов рад.

Развојни програми обухватају актуелне истраживачке пројекте: турбомлазни мотор ТММ-040 MONGOOSE малих димензија и класе потиска 40 daN, систем вишенаменског навођеног пројектила ALAS, лаки беспилотни хеликоптер са погоним типа џет ротора, жиростабилисана артиљеријска ракета Р-107 калибра 107 мм за вишецевни бацач ракета (ВБР), хибридни артиљеријски пројектил калибра 155 мм РА/ББ са ракетним мотором и јединицом гасогенератора, ракета Р-400 домета 140 км.

Највећи део производног и развојног програма предузећа EDePro ослоњен је на производњу термопластичног композитног ракетног горива развијеног по сопственој, оригиналној технологији. Производе гасогенераторе за артиљеријске пројектиле од калибра 76 мм до 155 мм. Највеће серије су произведене за пројектиле калибра 105 мм и 155 мм. Тренутни производни капацитет предузећа је преко 40.000 пуњења на годишњем нивоу.

Предузеће EDePro поседује технолошки савремене лабораторије за испитивање карактеристика турбомлазних и ракетних мотора, чврстих ракетних горива као ваздухопловних материјала. Савремена аквизициона и мерна опрема омогућава мерење и записивање великог броја параметара у реалном времену. Стога су лабораторије ове намене предузећа EDePro међу малобројним лабораторијама у овом делу Европе. ■

EDePro Serbia
Engine Development & Production

Znanje

za

XXI

vek

ПУПИН ТЕЛЕКОМ

Pupin Telecom је компанија која се бави производњом телекомуникационих система и уређаја, јавних телефонских централа, преносом података, бизнис пословним системима, напојањем, уличним сигналним уређајима, уређајима за посебну намену (BC, МУП, фискалне касе).

Рад је отпочео 1947. са скромним средствима, малобројним стручним кадром и у старом, ненаменском објекту ПТП радионице. Захваљујући упорном раду ентузијаста, младих стручних кадрова са београдског Електротехничког факултета и врских мајстора своје струке, данас представља највећег произвођача савремених телекомуникационих система и уређаја и један је од главних снабдевача телекомуникационом опремом оператора, Интернет сервис провајдера и предузећа у Србији и региону.

Током протеклих година Pupin је интензивно сарађивао са водећим светским фирмама, домаћим институтима и научним организацијама, користећи могућности трансфера најсавременије технологије, лиценце сарадње или индустријске кооперације, ради освајања нових производа, технологија и знања. На листи пословних партнера налази се низ имена водећих светских фирми са којима је Pupin Telecom остварио успешну сарадњу, као што су: ALCATEL, PHILIPS, GTE, R&M, JUNIPER, RIVERSTONE, TADIRAN, AUTELCA, GAMATRONIC, CHEROKEE... Посебно интензивна сарадња развијена са је домаћим институтима ИРИТЕЛ, ИМП и са Електротехничким факултетом у Београду.

Основна делатност обухвата: јавне дигиталне телефонске централе, системе за комуникацију и пренос података (X.25, Frame Re-

lay, Ethernet, ATM,...), кабловско дистрибуционе системе (КДС), пословне комуникационе системе (Omni PCX), системе преноса (xDSL, PDH, SDH, ..), оптоелектронски пренос, телефонске апарате и јавне телефонске говорнице, те низ других уређаја и опреме из области

савремених телекомуникација из сопственог развоја или кроз лиценцу и пословно-техничку сарадњу са водећим светским фирмама. Pupin Telecom нуди заинтересованим корисницима комплетна решења, укључујући и сву потребну стручну помоћ од идејног решења и пројекта, до пуштања уређаја и система у рад и обучавања стручних кадрова купца.

Последњих неколико година на домаће тржиште (ПТП) испоручено је око 1.500.000 телефонских

прикључака из заједничког пословања и више од 400.000 прикључака телефонских централа из сопственог развојног решења и других производа. ■

TRAYAL

ТРАЈАЛ

Трајал корпорација из Крушевца наш је познати произвођач средстава за заштиту органа за дисање и тела, потом средства за пречишћавање воде и ваздуха, пиротехничких средстава, а познати су и по гумама за теретна возила и индустријске машине. Један су од највећих извозника у региону. Највише извози у земље Европске уније, од којих је највеће тржиште Немачка, затим Велика Британија, Француска...

У њиховом производном асортиману су гумирана платна за ширу намену, маскарне мреже, филтери за пречишћавање воде и ваздуха, хемијски детектор ДХМ-11Б, заштитна одела, рукавице, чарале, заштитне маске, капуљаче, заштитни шлемови, штитници, заштитне наочаре, респиратори, филтри, средства за детекцију и деконтамацију.

За широку употребу, за заштиту респираторних органа, у тој фабрици производе респираторе М-621, М-681, УР-2, ПМ-1 и друге, у комбинацији са филтерима за специјалне намене и највеће класе ефикасности ПЗ. За заштиту респираторних органа и лица, израђују су заштитне маске: М2, М2Ф, М2ФВ, Панорама Б-2Г и Дечија маска МД-1.

Сви производи Трајал Корпорације су сертификовани по светски познатим стандардима и имају „СЕ“ ознаке. ■

ПРОИЗВОДЊА МИЛЕ ДРАГИЋ

Производња Миле Драгић, основана 1985. као мала радионица у Зрењанину, данас је препознатљива као квалитетан произвођач балистичких прслука, шлемова, плоча, интервенцијске опреме и осталих заштитних производа. Међутим, ништа мање атрактивни нису ни производни програми: обуће, одеће, мобилна опрема за смештај...

Узрађују високоспецијализовану опрему и балистичка решења за полицију, криминалистичке службе, безбедносне и војне апликације, стављајући акценат на малој тежини, удобности и флексибилности, које омогућавају кориснику извршавање задатака са пуним капацитетом.

У укупном промету производа извоз чини 70 одсто, а извозе у више од 30 земаља света. Визија компаније је да постане лидер производње војно-полицијске опреме у Европи. За то је гаранција системи квалитета. Брига за квалитет заступљена је у свим функционалним сегментима Компаније – од управљања до оперативе.

Процеси производње су у сагласности са светским стандардима ИСО 9001 и ИСО 14000. Имају и сертификата TUF за квалитет. ■

MILE DRAGIĆ PRODUCTION

WWW.ARMYEQUIPMENT.COM

SERBIA, 23000 ZRENJANIN, MAKEDONSKA 11

TEL/FAX: +381 23 530 457, 534 986

E-MAIL: MDRAGIC@ARMYEQUIPMENT.COM

**DAMIBA
TRADE**

Damiba trade доо јесте предузеће за трговину и услуге које је основано 2002. у Београду. Регистровано је за област спољних послова (извоз, увоз и реекспорт), заступање иностраних фирми, унутрашњу трговину и финансијски консалтинг.

Damiba нуди Flir Systems (термовизијске камере) из САД/Шведска за војне, полицијске и цивилне потребе, уређаје за ноћно осматрање (night vision) бугарске фирме Optx Co, за војне и полицијске потребе, ултразвучно тестирање без резања CGM technology. s.r.l и Vaia Car – специјалне машине за израду и ремонт железничких пруга. ■

**UNITEX
TEKSTIL**

Предузеће Unitex – Tekstil д. о. о. основано је 1992. године пререгистрацијом из занатске радње са породичном традицијом још из 1968. године. Оријентисано је ка производњи искључиво специфичних производа – шапки, шешира, беретки, качке-та свих врста.

Константан развој и модернизација омогућили су да то предузеће постане водеће те врсте на Балкану. ■

SWISS STIL

SWISS STIL д. о. о. из Великог Градишта јесте ауторизовани заступник фирме WENGER која у свом производном програму поседује и војну колекцију ножева и сатова. Иначе, WENGER је један од два званична снабдевача швајцарске војске, те многих других армија у свету. ■

PICADO COMPANY

Предузеће за промет роба и услуга Picado Company познато је по производњи знакова, ознака и позамантерије. На сајму Партнер 2009 представљаће свој производни програм – ознаке за шапке, ознаке чинова и родова, службене легитимације, дугмад, плакете и шнале за кравате.

На овогодишњем сајму Picado Company појавиће се као суизлагач предузећа Vigor. ■

VIGOR

ВИГОР

Основна делатност предузећа Vigor д. о. о. је трговина текстилним репроматеријалом – предивима и концима. Године 2001. Vigor проширује делатност и започиње производњу жакар (тканих) етикета. Најновија технологија и обучен кадар обезбеђује велике могућности у ткању и у обради етикета и амблема. Са машинским парком најсавременије технологије, Vigor је у могућности да изради етикете са називима робних марки, траке и амблеме различитих облика и величина, укључујући и завршну ласерску обраду.

Од 2006. године Vigor је проширио своју понуду. Помоћу машина за штампу могуће је штампати на свим врстама текстилних материјала. У понуди је штампа етикета, појасница, ластиша и рекламних оковратних трака. ■

UNITEX - kruna Vaše uniforme!

Naše preduzeće osnovano je 1992.g preregistracijom iz zanatske radnje sa porodičnom tradicijom još od 1968 godine

Orijentacija ka proizvodnji specifičnih vrsta proizvoda (šapke, šeširi, beretke, kačketi svih vrsta...), konstantan razvoj i modernizacija, danas svrstavaju naše preduzeće u vodeće i najveće te vrste na Balkanu.

UNITEX-tekstil d.o.o., R.Srbija, Beograd - Zemun, Geteova 25
 ++381112198888 unitexcaps@yahoo.com www.unitexcaps.net

Jugohemija a.d.
Sektor specijalnih programa
Resavska 29
11000 Beograd
Tel: (011) 3234 017
Fax: (011) 3232 617
www.jugohemija.com

Jugohemija a.d.
Special Projects Division
29 Resavska St.
11000 Belgrade, Serbia
Tel: + (381 11) 3234 017
Fax: + (381 11) 3232 617
www.jugohemija.com

СПЕЦИЈАЛНИ ПРОГРАМИ ЈУГОХЕМИЈЕ А. Д.

Југохемија а. д. Специјални програми одређена је за активно учешће у опремању и модернизацији наше војске у оквиру припрема Србије за сарадњу са земљама из региона у Програму Партнерство за мир, а и у другим видовима сарадње. Зато ове године први пут наступа на тој манифестацији.

Специјални програми Југохемије а. д. баве се пласманом контролисане робе и робе двоструке намене за потребе Министарства одбране Републике Србије, Министарства унутрашњих послова Републике Србије, те њихових ремонтних завода, установа и агенција.

Поред тога, *Специјални програми* извозе робу специјалне намене произведену у домаћим и фабрикама у региону (бивше југословенске републике и земље Балкана), за потребе министарстава одбране, полиције и других владиних организација многих држава широм света, те консалтингом за војне, цивилне и развојне пројекте.

Југохемија а. д. је 2005, у складу са законским прописима, регистрована за спољнотрговинску делатност контролисаном робом за потребе: копнених снага, ваздухопловства, противваздухопловне одбране, морнарице и консалтинга.

На овогодишњем *Партнеру* излажу у сарадњи са својим партнерима – суизлагачима: Fn Herstal (Белгија), Mehler Law Enforcement (Немачка), Мехлер Protective Systems д. о. о. (Зрењанин), Ballistic Protective Systems д. о. о. (Зрењанин), Intracom SA Defence Electronic Systems (Грчка), Firexpress EPE (Грчка), ISPRА (Израел), Interspiro (Шведска), Glock (Аустрија) и Boysen (Немачка). ■

FIREXPRESS EPE

Компанија Firexpress EPE јесте дистрибутор уникатног ватрогасног система за Грчку, Кипар и земље Балкана. Због мале вели-

чине, мале потрошње воде и изузетне ефикасности, тај ватрогасни систем намењен је хитној борби против различитих врста пожара. Уз веома малу потрошњу воде, може да угаси огромне пожаре „у секундама“.

Firexpress систем одобрио је НАТО и користи га ватрогасне бригаде, полиција, војска и морнарице по целом свету. ■

BALLISTIC PROTECTIVE SYSTEMS

Ballistic Protective Systems израђују разне анитбалистичке производе као што су балистичке плоче, тврде балистичке табле свих нивоа заштите, балистичке штитове... ■

MEHLER LAW ENFORCEMENT GMBH (MLE)

Mehler Law Enforcement GmbH (MLE) основан је 1. октобра 2005. након расформирања познате трговачке компаније MB Security GmbH и постао познат по квалитетној полицијској и одбрамбеној опреми. Сто одсто је подружница признате немачке компаније за производњу заштитних прслука Mehler Vario System GmbH (MVS), и део Mehler Group, познатог произвођача квалитетног текстила. Такође, MLE послује са многим чувеним интернационалним произвођачима и партнерима који снабдевају полицију и припаднике обезбеђења. ■

MEHLER PROTECTIVE SYSTEMS

Mehler Protective Systems доо је фирма из Зрењанина која се бави израдом разних делова одеће за полицијске и војне јединице. ■

FN HERSTAL, S. A.

FN Herstal, S. A. дизајнира, развија и производи лако малокалибарско оружје, муницију и интегрисане оружане системе за војно и цивилно тржиште. Нуде пушке, пиштоље, ваздушне, копнене и морске оружане системе и сачмарице. FN Herstal, S. A. претходно је био познат као Fabrique Nationale d'Armes de Guerre. Компанија је основана 1889. у Херсталу, Белгији. FN Herstal, S. A. подружница је Herstal Group.

Под маркама FN Herstal, Browning и Winchester, Herstal Group компанија снабдева заправо цели свет стрелачким наоружањем. Компанија је позната у целом свету по иновативности, високом квалитету и потпуном разумевању потреба својих купаца. ■

MAGNOPROMET DOOEL – SKOPJE

Magnopromet Dooel – Skopje је компанија специјализована за увоз и извоз софистициране војне и полицијске опреме. Основана је 1988. и ексклузивни је представник следећих марака: Polytronic AG – Швајцарска, Steiner-OPTIK – Немачка, Thales Optronics – Холандија, Nightline Inc (Northrop Grumman and Raytheon) – САД, Azimuth Technologies Ltd – Израел, DTS – Швајцарска.

Генерални заступник у Београду фирме Magnopromet Dooel – Skopje је WESTMONT d. o. o. ■

INTERSPIRO CENTRAL EUROPE

INTERSPIRO има 70 година искуства у развоју опреме за заштиту дисајних органа у загађеној средини. Они усавршавају, производе и тргују заштитном и додатном опремом

INTRACOM SA DEFENSE ELECTRONIC SYSTEMS

Intracom SA Defense Electronic нуди одбрамбене електронске системе укључујући војне широкопојасне радио комуникационе системе, интерком системе и опрему намењену захтевима модерних војних снага 21. века. ■

за гашење ватре, те за рад у ризичним условима и професионалном роњењу.

INTERSPIRO снабдева заштитном опремом за дисајне органе војску, ватрогасне и спасилачке службе, индустрију, ронилачке компаније по целом свету, те остале кориснике. ■

ГРУПА BUMAR

Група BUMAR је најважнији произвођач и добављач наоружања за пољске оружане снаге. То је национална холдинг компанија, која окупуља 19 подређених и два удружена акционарска друштва, и укупно запошљава око 13.000 високо квалификованих радника. Постали су производни и трговински гигант у пољској одбрамбеној индустрији, специјализиран за муницију, радаре, ракетна и оклопна средства, те за грађевинске и пољопривредне машине и услуге у грађевинарству.

Вишегодишње искуство, препознатљив бренд у свету и достигнућа у сфери увођења нових технологија, разлог су што су њихови партнери светски познате фирме из области производње наоружања попут THALES SAAB, MBDA, RAFAEL, PATRIA, OTO MELARA. У кооперацији са тим фирмама Група BUMAR реализује велике и бројне програме за потребе пољске и других армија. Њихови клијенти су у више од 40 земаља у Европи, Африци, на Далеком Истоку, у Јужној Америци, али и САД.

Потенцијалним купцима нуде широк асортиман наоружања, укључујући, између осталог: системе противваздушне одбране, оклопна и моторна средства, индивидуалну опрему за војнике, оптичку електронику, муницију и остале производе (не само властите производње, већ и других пољских фирми изван Групе, а и страних фирми).

Први пут учествују на овогодишњем сајму одбрамбене индустрије *Партнер 2009*. ■

SC VIPER SPIRIT SRL

Румунска специјализована фирма из Букурешта за производњу војних и полицијских униформи, чизама и ципела јесте SC VIPER SPIRIT SRL. На сајму ће излагати опрему за анти-терористичке акције и заштитну опрему. ■

ROHDE & SCHWARZ

ROHDE & SCHWARZ

„Rohde & Schwarz“ је независна група компанија специјализованих за електронику. Имају водећа решења у областима тестирања и мерења, телекомуникација, радиомониторинга и радиолокације, те сигурних радиокомуникација. ■

THALES

THALES

Thales је водећа међународна група у производњи електронике и система за потребе одбране, свемирске технологије и сигурности, уз услуге сервиса и одржавања. Група паралелно развија цивилну и војну технологију у служби једног циља: сигурности људи, својине и нација. Развијајући глобалну мрежу истраживача високог нивоа, Thales нуди могућности, без премца у Европи, за развој и примену критичних информационих система.

Thales група запошљава 68.000 људи у 50 земаља, са зарадом од преко 12,3 милијарди евра у 2008. години. ■

JOHN DEERE

RES TRADE D. O. O.

Res trade д. о. о. из Новог Сада (са огранком у Београду) генерални је заступник за продају John Deere мотора, резервних делова и сервисирање. Такође, овлашћени је дистрибутер за моторна уља и мазива произвођача Comma. Заступа и ручни механичарски алат познатог произвођача Gedore. ■

ELBIT SYSTEMS LTD.

Elbit Systems Ltd. један је он највећих израелских произвођача електронике и интегратора у области одбране. Основан је 1967. са седиштем у Хаифи и има више од 8.000 запослених радника.

Elbit систем поред филијала има и друге припојене компаније – Elbit Systems Electro-Optics Industries Elop (Elop), Cyclone Aviation Products (Cyclone), Silver Arrow, Ortek, и Elisra. Такође, поседује и неколико компанија у Америци, преко своје филијале Elbit Systems of America (ESA). ■

SMALL ARMS DEFENCE JOURNAL

Често излаган по светским сајмовима, Small Arms Defense Journal је узбудљива нова публикација која се фокусира на стрељачко оружје, прибор, нове производе и војну опрему и сајмове наоружања. Намењен је војсци, полицији и професионалцима из одбрамбене индустрије. ■

FRANZ ACHLEITNER

Achleitner је специјализован за комерцијална и војна транспортна возила која користе 4 WD технологију (погон на сва четири точка). Тој технологији припадају и возила мантра 4x4 и оклопна возила SURVIVOR 4x4. ■

INTERMAT GROUP

Грчка компанија Intermat је надалеко позната по својој Stealth Tehnologiji антитермалних премаза и антирадарских камуфлажних материјала. ■

ECI TELECOM

ECI Telecom основан је 1961. и од мале технолошке компаније израстао у искусног глобалног добављача мрежне инфраструктурне опреме за највеће светске телекомуникационе компаније. Такође, пробио се и на тржиште Индије и бивше Совјетске уније.

Главни је добављач опреме за мрежну инфраструктуру коју користе светске телекомуникационе компаније и сервис провајдери. ECI такође снабдева разне војне јединице и државне агенције. ■

ПАРТИЗАН АРМС Δ.Ο.Ο.

Београдски Партизан Армс д.о.о. је предузеће за трговину на велико и мало оружјем, деловима оружја, муницијом. Регистровано је за спољну трговину наоружањем, војном опремом и робом двоструке намене. ■

VM PROTECT

VM Protect је фирма за производњу и промет заштитне модне одеће. Бави се производњом и продајом балистичких материја, композита и готових одевних предмета за балистичку заштиту – панцири, балистичке плоче, заштитне униформе. ■

ACTIVE ARMOUR OF SWEDEN

Active armour of Sweden производи балистичку и електронску опрему за надзор, те средства оптоелектронике. Та фирма има своје представништво у Београду.

У Новом Саду налази се Active armour & prosper team д.о.о, која се бави истраживањем, инжењерингом и производњом. Заступљени су војни и полицијски програми. ■

МУЗЕЈ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ РАТНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

Музеј Југословенског ратног ваздухопловства прикупља, чува, обрађује и излаже предмете, техничку документацију, архивску грађу, фотоартефакте и литературу значајну за историју ваздухопловства у Србији и Југославији. Резултат тог рада јесу збирке авиона, хеликоптера, једрилица, беспилотних летелица, ваздухопловних мотора, наоружања, униформи, опреме и другог. Вишедценијски рад омогућио је да се у фототеци музеја чува око 80.000 фотографија и негатива, а у библиотеци више од 5.000 публикација домаће и стране ваздухопловне литературе.

У сталној поставци Музеја налазе се 32 авиона, три хеликоптера, седам једрилица, прототип ракете *вулкан*, четири беспилотне летелице, осам авионских мотора и друго. Значају изложбе доприносе чувени авиони из Другог светског рата али и авиони домаће ваздухопловне индустрије. И у екстеријеру Музеја изложено је десетак авиона, хидроавиона и хеликоптера коришћених од Другог светског рата до краја 20. века.

Посебан сегмент сталне поставке посвећен је ваздухопловним дејствима НАТОа на СРЈ 1999. године, где је изложено више од 30 оригиналних предмета.

У делу сталне поставке посетиоцима се пружа прилика да сазнају како је изгледало ваздухопловство у Краљевини Србији 1912–1918, учешћу југословенског ваздухопловства у Априлском рату 1941. и развоју југословенске ваздухопловне индустрије од 1923. до 1993. године.

Музеј ЈРВ је од 2008. носилац програма стварања „Ескадриле старих ваздухоплова“. Намера је да се одавно приземљени авиони, произведени у домаћим фабрикама, ремонтују и оспособе поново за летење. До 2020. планирано је да се ремонтје или направи реплика 14 авиона који су произведени од 1910. до 1975. године. На сајму су приказани авиони Соко гaleb Г-2А и соко крагуј Ј-20 из састава „Ескадриле старих ваздухоплова“.

ВОЈНИ МУЗЕЈ

Војни музеј је установа културе Министарства одбране, која прикупљања, чува, штити и излаже музејске предмете војне провенијенције. Смештен је на простору Београдске тврђаве, у најстаријем и најлепшем

делу града. Основан је Указом кнеза Милана Обреновића 22. августа 1878. године. Будући међу првим институцијама модерне државе, Војни музеј је представљао весника нове, европске Србије.

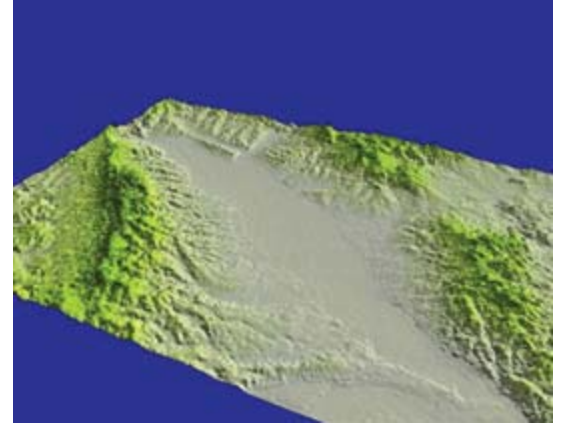
Прва стална поставка отворена је 9. септембра 1904. поводом стогодишњице Првог српског устанка у склопу крунидбених свечаности краља Петра Првог Карађорђевића. Бурни догађаја који су уследили утицали су на успоне и падове те институције. Музеј је страдао у оба светска рата, а потом је изнова подизан и обновљан. Током 131 године постојања, израстао је у значајну културну институцију са фондом од око 30.000 историјских предмета прикупљених на различите начине: поклонима, откупом, из војних складишта и вишкова, са археолошких налазишта...

Музејски предмети класификовани су у десет збирки према типологији, хронологији и пореклу: археолошка збирка, неколико збирки наоружања, збирка одликовања, застава, униформи и збирка уметничких дела. Музеј такође поседује вредну фото-архиву са више од сто хиљада фотографија и артефаката. Садашња стална поставка отворена је 1961. године. Изложени експонати датирају од праисторије до савременог доба. У току је припрема нове, модерне сталне изложбе.

ВОЈНОГЕОГРАФСКИ ИНСТИТУТ

Војногеографски институт је установа Војске Србије и највиши стручни орган војне геодетске службе, који се бави научноистраживачким, развојним и производним радом у областима геодезије, геофизике, фотограметрије, даљинске детекције, картографије, географије, географских информационих система, картографске репродукције, геодетске метрологије и другим дисциплинама од значаја за систем одбране.

Своје кориснике – припаднике Војске и друге субјекте система одбране обезбеђује геотопографским материјалима и подацима о простору у аналогном и дигиталном облику, потребним за планирање, извођење и праћење борбених дејстава на копну, води и ваздуху, те за техничке, наставне и друге опште потребе.

ATC

АКРЕДИТАЦИОНО ТЕЛО СРБИЈЕ

Акредитационо тело Србије (АТЦ) јесте национални орган за акредитацију који је основала Република Србија. Самостална је непрофитна организација за утврђивање компетентности организација за обављање послова оцењивања и усаглашености. Оцену усаглашености производа, процеса, услуга са захтевима прописа, стандарда и уговорних техничких спецификација, спроводе стручно и технички оспособљене лабораторије за испитивање и еталонирање, сертификациона и акредитациона тела.

ДИРЕКЦИЈА ЗА ИБИД – ВОЈНОИЗДАВАЧКИ ЗАВОД

Дирекција за ИБИД – Војноиздавачки завод бави се издавачко-библиотечком делатношћу. Објављују књиге, монографије, енциклопедије, лексиконе и приручнике из војне публицистике, геополитике, ратне вештине, уметности.

Под окриљем те куће су и војни часописи: *Нови гласник*, *Војно дело* и *Војнотехнички гласник*. ■

ВОЈНА АКАДЕМИЈА

Војна академија је основана пре 159 година. То је државна високошколска институција, чији је циљ образовање кадра за потребе Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије, које подразумева: основне академске студије, војну обуку студената, дипломске академске студије, образовање током живота и школовање за резервне официре.

Основне академске студије трају четири године и реализују се у шест студијских про-

грама: Менаџмент у одбрани, Војноелектронско инжењерство, Војномашинско инжењерство, Војнохемијско инжењерство, Војно ваздухопловство и Логистика.

Студентима су на располагању библиотека и читаоница са брзим Интернетом, спортски центар са затвореним базеном, теретаном, салама и отвореним теренима.

Свим студентима је омогућено стицање међународно признатих сертификата за познавање страних језика и познавање рада на рачунару.

Диплома Војне академије омогућава даље образовање на дипломским академским студијама те установе, али и на другим факултетима у земљи и иностранству.

Студенти ће и ове године на *Партнеру* имати прилике да представе резултате неких стручних пројеката на којима раде са својим професорима. ■

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА

Војномедицинска академија је модерна установа са традицијом лечења од 1844. године, чији су организација рада, стручност, научни рад и комфор на нивоу светских стандарда. Ту се лече војни и цивилни осигураници, а отворена је и за стране држављане, без посебне процедуре.

Она није само болница већ је и расадник научног и стручног кадра. У њој се организују последипломске студије из области ме-

дицине, фармације, стоматологије, биохемије, молекуларне биологије, ветерине, физичке хемије и психологије. Под кровом ВМА одржавају се многобројни стручни и научни скупови, ту долазе еминентна имена из света медицине, а ту своју базу имају и слушаоци Школе резервних официра.

На сајму учествују јер лекари морају да прате кретања у ратној техници како би могли да се на одговарајући, својој професији својствен начин, супротставе њеним разорним последицама по људско здравље. А нова средства условавају и нове технике збрињавања. ■

ЗАСТАВА-ФИЛМ

Застава-филм је једина филмска кућа Војске Србије. Настала је 1948. године. У више од шест деценија дугој историји у тој установи снимани су прилози за „Филмске прегледе“, наставни, документарни, кратки играни и анимирани филмови.

Застава поседује квалитетне филмске и видео камере, телекино за трансфер са филмске на видео траку, студио за филмску анимацију, више филмских, видео и компјутерских монтажа, тонски студио, систем за умножавање филмских производа, што је гаранција за пружање квалитетних услуга свим заинтересованим установама и појединцима.

Њихов филмски и видео архив један је од најбогатијих и најбоље сређених у земљи, са 402 документарна и 43 кратка играна филма, три ТВ серије са укупно 19 епизода, четири играна филма, 21 анимирани филмова, пет експерименталних филмова, 132 рекламних филмова, око 200 наменских филмова, 150 ТВ емисија, 79 епизода документарних и наменских серија, 564 серија дијафилмова и дијапозитива, више од 12.000 ТВ прилога и око 150 ТВ спотова. Укупна производња снимљена је на више од шест милиона метара филмске траке.

Њихове камере забележиће и овогодишњи *Партнер*. ■

ОДБРАНА

НОВИНСКИ ЦЕНТАР „ОДБРАНА“

Новински центар „Одбрана“ јесте установа у оквиру Управе за односе са јавношћу Министарства одбране Републике Србије. Основна делатност центра је информисање јавности о функционисању система одбране, раду Министарства и Војске Србије. У свом саставу има Одељење за новинско-издавачку делатност,

Одсек за Интернет презентације, Ликовно-графички одсек, Фото центар и Одсек за опште послове. Магазин „Одбрана“ у оквиру прилога „Арсенал“, који излази једном месечно, редовно извештава о новинама у свету војне технике. На сајму ће Новински центар „Одбрана“ представити део своје новинско-издавачке и маркетиншке делатности. ■

РАСПОРЕД ПРЕДАВАЊА И ПРЕЗЕНТАЦИЈА

УТОРАК 2.06.2009.

15:00 - 15:30 хала 3 галерија, сала за презентације
– ПРЕЗЕНТАЦИЈА ВТИ – ЗАВРШЕНИ И АКТУЕЛНИ ПРОЈЕКТИ ВТИ – пуковник проф. др Младен Пантић дипл. инж.
15:35 - 16:00 хала 3 галерија – сала за презентације
– МЕТОДОЛОГИЈА ИСПИТИВАЊА САВРЕМЕНИХ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИХ СРЕДСТАВА ТОЦ – капетани Мића Павловић и Душко Пијевчевић

СРЕДА 3.06.2009.

ДАН ПРЕЗЕНТАЦИЈА ДОМАЋИХ ПРОИЗВОЂАЧА НВО
11:00 - 13:15 хала 3 галерија, сала за презентације
Прикази пријављених радова:
– ПРВА ЛЕТНА ИСПИТИВАЊА АВИОНА ЗА ПОЧЕТНУ ОБУКУ ПИЛОТА – ЛАСТА 95, са приказом промотивног филма (45 минута) – Војислав Девић, дипл. инж.
– УПРАВЉАЊЕ РИЗИКОМ КОД КОНТРОЛЕ КВАЛИТЕТА СРЕСТАВА НВО (15 минута) – пуковник проф. др Бранислав Јакић дипл. инж.

– МОГУЋИ ПРИСТУП ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ИМС (Integralni Menaxment Sistema) У ОРГАНИЗАЦИЈАМА ЗА ПРОИЗВОДЊУ И РЕМОНТ НВО (15 минута) – пуковник доц. др Југослав Радуловић дипл. инж, Бошко Димитријевић

– МОГУЋНОСТ УНАПРЕЂЕЊА СИСТЕМА МЕНАЏМЕНТА КВАЛИТЕТА (QMS) У ПРОИЗВОДЊИ И РЕМОНТУ НВО (15 минута) – потпуковник мр Миодраг Куљанин, дипл. инж.

13:30 - 14:30 хала 3 галерија, сала за презентације
– ПРЕЗЕНТАЦИЈА СЕКТОРА МЕТРОЛОГИЈЕ КАО АКРЕДИТОВАНЕ МЕТРОЛОШКЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ ПРЕМА СРПС ISO/EAC 17025 (20 минута) – капетани Предраг Ракоњац и Ивица Милановић

– САВРЕМЕНИ МАТЕРИЈАЛИ КОЈИ СЕ КОРИСТЕ У ПРОИЗВОДЊИ СРЕДСТАВА ЗА ЗАШТИТУ ТЕЛА (20 минута) – мајор др Радован Караклић, кап. Пеђа Стоисављевић

– РАЗВОЈ МЕТОДА И АПЛИКАТИВНОГ СОФТВЕРА У ДОМЕНУ ИСПИТИВАЊА (20 минута) – мајор Слободан Матић, Зоран Ердџалић и Дејан Фируловић

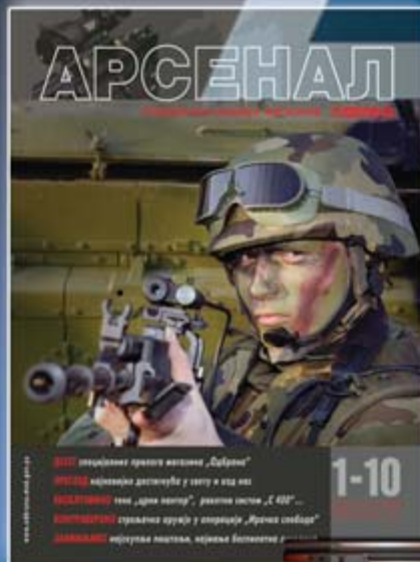
– ИСПИТИВАЊЕ РАКЕТНОГ НАОРУЖАЊА (20 минута) – Љубомир Матић и Светлана Ражнатовић Паштракуљић

ЧЕТВРТАК 4.06.2009. Хала 3 штанд Југоимпорта – СДГР, Дан Југоимпорта – СДГР

ПЕТАК 5.06.2009. Дан иностраних произвођача
11:00 - 12:00 Mehler Group, Немачка – заштитна опрема
12:00 - 13:00 Thales, Француска
13:00 - 14:00 Firexpress, Данска – противпожарна опрема

Сајам наоружања *Партнер* одржава се на Београдском сајму (Булевар војводе Мишића 14), хала 3, од 2. до 5. јуна. Прва три дана биће отворен од 10 до 17 часова, а последњег дана од 10 до 19 часова. Прва три сајамска дана обавезна је регистрација пословних посетилаца, а последњег дана ту сајамску манифестацију моћи ће да посете и грађани, уз купљену улазницу.

Они који желе да сазнају нешто више о сајму *Партнер* могу да посете сајтове www.sajamnaoruzawapartner.com, www.beogradskisajam.rs или да позову телефоне 011/2655 - 486; 3615-298; 2655-229

Арсенал 1 и 2
650,00

АРСЕНАЛ МАГАЗИНА ОДБРАНА:

- Десет специјалних прилога.
- Преглед најновијих достигнућа војне технике у свету и код нас.
- О савременом оружју: оклопним борбеним возилима, хаубицама, авионима, хеликоптерима, беспилотним летелицама, сателитима, бродовима, подморницама,
- Из пера познавалаца, конструктора, испитивача, новинара.
- Развој, техничке карактеристике, борбена употреба, али и историја.
- Опремање армија света.

НАРУЦБЕНИЦА

НЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 3241-995, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун : 840 - 49849 - 58

Наручујем (заокружити)

- 1) „Арсенал“ ___ ПРИМЕРАКА ПО ЦЕНИ ОД 350,00 динара по примерку
- 2) „Арсенал 2“ ___ ПРИМЕРАКА ПО ЦЕНИ ОД 400,00 ДИНАРА ПО ПРИМЕРКУ
- 3) Комплет „Арсенал“ и „Арсенал 2“ ___ ком. по цени од 650,00 динара по комплету.

Целокупни износ увећан за износ поштарине од 130,00 дин. уплатити на жиро рачун 840-49849-58. ДОКАЗ О УПЛАТИ И НАРУЦБЕНИЦУ ПОСЛАТИ НА АДРЕСУ НЦ „Одбрана“

Купац _____

Улица и број: _____

Место _____ телефон _____

Потпис наручиоца _____

PARTNER 2009
Sajam naoružanja

JUGOIMPORT-SDPR J.P. na PARTNERU 2009

Kompanija JUGOIMPORT-SDPR je od svog osnivanja sastavni deo sistema odbrane i kao takva svoju poslovnu politiku formuliše kroz tri osnovne misije:

- Misija integratora nastupa srpskog odbrambeno-industrijskog kompleksa na svetskom tržištu naoružanja i vojne opreme
- Misija razvoja i proizvodnje složenih borbenih sistema u ulozi Sistem integratora
- Misija uvoznika složenih borbenih sistema za potrebe Ministarstva odbrane Republike Srbije

YUGOIMPORT-SDPR

11150 Beograd, Bulevar umetnosti 2; Phone: (+381 11) 222 44 44, 222 44 00; Fax: (+381 11) 222 45 77, 222 45 99; P.O. Box: 23;
E-mail: fdsp@eunet.yu; www.yugoimport.com